

Л. Потім

ПТАХИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(анотований список)

L. Potish

*BIRDS OF THE
TRANSCARPATHIAN
REGION OF
UKRAINE*

(annotated list)

Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський
національний університет"

Фонд охорони дикої природи (WWF)

Фонд Вітлі (Whitley Fund for Nature)

Л. А. Потіш

Ludvig Potish

*Птахи Закарпатської області
(анотований список)*

*Birds of the Transcarpathian region of Ukraine
(annotated list)*

Львів, 2009

УДК 598.2(477.87)
ББК Е693.35(4УКР-4ЗАК)
П64

Потіш Л. А. Птахи Закарпатської області (анотований список). – Львів, 2009. – 124 с.

Монографія присвячена фауні птахів Закарпатської області України, містить відомості, як про види сучасної фауни птахів, та і види статус яких потребує уточнення. Наведено спробу ревізії видового складу, поширення, природоохоронного статусу. Монографія містить критичний аналіз видового переліку фауни птахів, визначено роль заплавних ділянок Закарпаття у збереженні рідкісних видів орнітофауни.

Для зоологів, екологів, студентів природничих факультетів вищих навчальних закладів і любителів природи.

Potish L. Birds of the Transcarpathian region of Ukraine (annotated list). – Lviv, 2009. – 124 p.

The book is devoted to the birds of the Transcarpathian region (Ukraine) and consists of survey of current, disappeared, doubtful, introduced unsuccessfully and expected in the near future birds. Detail information about distribution, habitats of the bird species, connection to the riverine biotopes, conservation status are given. The book is recommended for zoologists, ecologists, specialists in nature conservation, students of universities and naturalists.

Наукові редактори: *А.-Т. В. Бауца*, к.б.н., ст. науковий співробітник Інституту екології Карпат НАН України

Г. Г. Гавриць, к.б.н., ст. науковий співробітник, зав. відділом фауни і систематики хребетних Інституту зоології ім. І. Шмальгаузена НАН України

Рецензенти: *С. В. Межжерін*, д.б.н., професор, Інститут зоології НАН України ім. І. Шмальгаузена

А. В. Циліорик, д.б.н., професор, ННІ ЛіСПГ НАУ, чл.-кор. УААН

О. С. Луговой, доц., к.б.н., Закарпатський філіал славистичного університету

Рекомендовано до друку Редакційно-видавничою радою Ужгородського національного університету

ISBN 978-966-397-111-7

© Л. А. Потіш

*Книга виходить у світ завдяки фінансовій підтримці
Великобританського відділення Світового Фонду охорони дикої
природи (WWF – UK) і Фонду Вітли (Whitley Fund for Nature).*

WFN WHITLEY
FUND FOR NATURE

Зміст / Content

Передмова	10
Preface	15
Розділ I	
Фауна птахів Закарпатської області / Birds of the Transcarpathian region	
<i>Ordo: Gaviiformes</i> – Гагароподібні	19
<i>Familia: Gaviidae</i> – Гагарові	19
<i>Ordo: Podicipediformes</i> – Норцеподібні	19
<i>Familia: Podicipedidae</i> – Норцеві	19
<i>Ordo: Pelecaniformes</i> – Пеліканоподібні	21
<i>Familia: Pelecanidae</i> – Пеліканові	21
<i>Familia: Phalacrocoracidae</i> – Бакланові	21
<i>Ordo: Ciconiiformes</i> – Лелекоподібні	22
<i>Familia: Ardeidae</i> – Чаплеві	22
<i>Familia: Threskiornithidae</i> – Ібісові	24
<i>Familia: Ciconiidae</i> – Лелекові	24
<i>Ordo: Anseriformes</i> – Гусеподібні	25
<i>Familia: Anatidae</i> – Качині	25
<i>Ordo: Falconiformes</i> – Соколоподібні	31
<i>Familia: Pandionidae</i> – Скопові	31
<i>Familia: Accipitridae</i> – Яструбові	31
<i>Familia: Falconidae</i> – Соколові	36
<i>Ordo: Galliformes</i> – Куроподібні	37
<i>Familia: Tetraonidae</i> – Тетерукові	37
<i>Familia: Phasianidae</i> – Фазанові	38
<i>Ordo: Gruiformes</i> – Журавлеподібні	39
<i>Familia: Gruidae</i> – Журавлеві	39
<i>Familia: Rallidae</i> – Пастушкові	40
<i>Ordo: Charadriiformes</i> – Сивкоподібні	41
<i>Familia: Charadriidae</i> – Сивкові	41
<i>Familia: Recurvirostridae</i> – Чоботареві	42
<i>Familia: Scolopacidae</i> – Бекасові	42
<i>Familia: Laridae</i> – Мартинові	46

<i>Ordo: Columbiformes</i> – Голубоподібні	49
<i>Familia: Columbidae</i> – Голубові	49
<i>Ordo: Cuculiformes</i> – Зозулеподібні	50
<i>Familia: Cuculidae</i> – Зозулеві	50
<i>Ordo: Strigiformes</i> – Совоподібні.....	50
<i>Familia: Strigidae</i> – Совові	50
<i>Familia: Tytonidae</i> – Сопухові	53
<i>Ordo: Caprimulgiformes</i> – Дрімлюгоподібні	53
<i>Familia: Caprimulgidae</i> – Дрімлюгові	53
<i>Ordo: Apodiformes</i> – Серпокрильцеподібні	54
<i>Familia: Apodidae</i> – Серпокрильцеві	54
<i>Ordo: Coraciiformes</i> – Сиворакшеподібні	54
<i>Familia: Coraciidae</i> – Сиворакшеві	54
<i>Familia: Alcedinidae</i> – Рибалочкові	54
<i>Familia: Meropidae</i> – Бджолоїдкові	55
<i>Ordo: Upupiformes</i> – Одудоподібні	55
<i>Familia: Upupidae</i> – Одудові	55
<i>Ordo: Piciformes</i> – Дятлоподібні	55
<i>Familia: Picidae</i> – Дятлові	55
<i>Ordo: Passeriformes</i> – Горобцеподібні	57
<i>Familia: Hirundinidae</i> – Ластівкові	57
<i>Familia: Alaudidae</i> – Жайворонкові	58
<i>Familia: Motacillidae</i> – Плискові	59
<i>Familia: Laniidae</i> – Сорокопудові	61
<i>Familia: Oriolidae</i> – Вивільгові	61
<i>Familia: Sturnidae</i> – Шпакові	62
<i>Familia: Corvidae</i> – Воронові	62
<i>Familia: Bombycillidae</i> – Омелюхові	64
<i>Familia: Cinclidae</i> – Пронуркові	64
<i>Familia: Troglodytidae</i> – Волові очка	64
<i>Familia: Prunellidae</i> – Тинівкові	65
<i>Familia: Sylviidae</i> – Славкові	65
<i>Familia: Regulidae</i> – Королькові, золотомушкові	69
<i>Familia: Muscicapidae</i> – Мухоловкові	70
<i>Familia: Aegithalidae</i> – Довгохвості синиці	74
<i>Familia: Paridae</i> – Синицеві	74
<i>Familia: Sittidae</i> – Повзикові	75
<i>Familia: Certhiidae</i> – Підкоришникові	76

<i>Familia: Passeridae</i> – Горобцеві	76
<i>Familia: Fringillidae</i> – В'юркові	77
<i>Familia: Emberizidae</i> – Вівсянкові	79

Розділ II

Види птахів, виявлені за межами Закарпатської області (на Закарпатті), а також рідкісні залітні / Bird species, noted out of the Zakarpatska obl. (and Zakarpattya) as well as rare intermigrants

<i>Ordo: Gaviiformes</i> – Гагароподібні	81
<i>Familia: Gaviidae</i> – Гагарові	81
<i>Familia: Phalacrocoracidae</i> – Бакланові	81
<i>Ordo: Ciconiiformes</i> – Лелекоподібні	81
<i>Familia: Ardeidae</i> – Чаплеві	81
<i>Ordo: Anseriformes</i> – Гусеподібні	82
<i>Familia: Anatidae</i> – Качині	82
<i>Ordo: Falconiiformes</i> – Соколоподібні	84
<i>Familia: Accipitridae</i> – Яструбові	84
<i>Familia: Falconidae</i> – Соколові	87
<i>Ordo: Galliformes</i> – Куроподібні	88
<i>Familia: Phasianidae</i> – Фазанові	88
<i>Ordo: Gruiformes</i> – Журавлеподібні	88
<i>Familia: Otididae</i> – Дрохвові	88
<i>Ordo: Charadriiformes</i> – Сивкоподібні	89
<i>Familia: Burhinidae</i> – Лежневі	89
<i>Familia: Charadriidae</i> – Сивкові	89
<i>Familia: Haematopidae</i> – Кулики-сороки	91
<i>Familia: Scolopacidae</i> – Бекасові	91
<i>Familia: Stercorariidae</i> – Поморникові	93
<i>Familia: Laridae</i> – Мартинові	94
<i>Ordo: Strigiformes</i> – Совоподібні	95
<i>Familia: Strigidae</i> – Совові	95
<i>Ordo: Passeriformes</i> – Горобцеподібні	95
<i>Familia: Motacillidae</i> – Плискові	95
<i>Familia: Muscicapidae</i> – Мухоловкові	95
<i>Familia: Emberizidae</i> – Вівсянкові	98

Розділ III

Загальний аналіз сучасного стану орнітофауни Закарпатської області / General analyse of current state of ornithofauna of the Transcarpathian region	99
--	----

Розділ IV

Охорона птахів і території, важливі для збереження видової різноманітності орнітофауни // Protection of birds and territory important for the conservation of bird species diversity	105
--	-----

Показчик латинський назв / Latin name of birds	116
--	-----

Література / References	120
-------------------------------	-----

Для території Закарпатської області властива значна гетерогенність ландшафту, що позначається на різноманітності птахів. Як видно із наведеного фауністичного переліку, в монографії представлені види, які властиві різноманітним природнокліматичним зонам, що зумовлено, насамперед, вертикальною зональністю та входженням річковими долинами елементів орнітофауни сусідньої Паннонської низовини. Найціннішими осередками збереження різноманіття птахів на території області є заплави великих річок; тут виявлено близько 70 % усієї орнітофауни області, з яких значний відсоток становлять мігранти й залітні види. До мігруючих видів сьогодні належать також види, що зникли зі складу гніздової фауни за останні 100 років унаслідок осушення території Закарпатської низовини. Проте, за умови збереження та належної охорони заплавних ділянок, гніздування багатьох видів, зокрема гуски сірої, сірого журавля та видів роду кулики, може відновитися.

Ідея написання книги "Птахи Закарпатської області (анотований список)" виникла під час виконання досліджень у рамках проекту "Біорізноманіття, збереження та стале використання заплавних лісів Закарпаття, Україна" (№ UK006702P), фінансованого Великобританським відділенням Світового фонду збереження дикої природи (WWF-UK). Результати досліджень, проведених під час виконання цього проекту, демонструють необхідність пришвидшення робіт щодо створення значної за розміром заповідної території у заплавах річок, особливо на міждамбових ділянках пониззя Тиси й Латориці, в місцях скупчення найбільшої кількості птахів у Закарпатській області.

Ми сподіваємося, що ця робота посилить увагу державних служб, наукових установ і природоохоронних організацій до проблеми інвентаризації та охорони птахів у Закарпатській області й на прилеглих територіях, а також сприятиме транскордонній співпраці між науковими колективами сусідніх країн щодо вивчення орнітофауни регіону.

Б. Г. Проць / Bohdan Prots, к.б.н.,

Лауреат Міжнародної премії у сфері охорони природи - Whitley Award Winner 2007

Керівник проекту «Заплавні ліси Закарпаття, Україна, 2002-2006, WWF-UK»

ст.н.с. Державного природознавчого музею Національної академії наук України,

м.Львів, Україна

Починаючи з середини ХХ ст., завдяки посиленню господарської діяльності людини, в Україні відбулися значні зміни у стані біорізноманіття, які продовжуються і в наші дні. Меліорація, збільшення площ сільськогосподарських угідь, вирубування пралісів, урбанізація, поява антропогенізованих ландшафтів тощо призвели до перерозподілу видового складу фауни, чисельності та ареалів окремих видів та угруповань. Найбільш помітно цей процес вплинув на птахів, які є особливо чутливими до антропогенних змін навколишнього середовища. Тому, проведення періодичної ревізії складу орнітофауни, дослідження сучасного розповсюдження та своєчасне виявлення видів, що потребують особливої охорони, є надзвичайно актуальними, особливо для таких своєрідних регіонів, як Закарпатська область. Присутність видів гірського фауністичного комплексу поряд із рівнинним, сусідство з Середньодунайською (Паннонською) низовиною та інші фактори роблять орнітофауну області неповторною і цікавою у всіх відношеннях.

Птахи Закарпатської області були предметом вивчення багатьох вітчизняних дослідників. Загальновідомі зведення Ф. Й. Страутмана (1954, 1963), О. Б. Кістяківського (1954), Л. А. Портенка (1954), що містять дані про фауну птахів області після її входження до складу УРСР, тобто стосуються періоду середини ХХ століття. Спроба аналізу видового складу була зроблена В. С. Талпошем (1969), але більше уваги автор зосередив на фауні Закарпатської рівнини. Окремо треба згадати роботу А. Грабара (1931), який наводить список птахів Підкарпатської Русі, куди в ті часи входила і територія сучасної Закарпатської області. Таким чином, можна вважати, що орнітофауна регіону була відносно непогано вивчена у згаданий період, що робить можливість проведення критичного аналізу та ревізії її сучасного складу.

В останні десятиліття птахи території Закарпатської області вивчаються обмеженим колом спеціалістів, серед яких треба відмітити роботи О. А. Лугового, який зумів активізувати орнітологічні дослідження в регіоні та окреслити напрямки подальших досліджень. Разом з тим, зараз постало питання т. зв. «фауністичного зрізу», тобто аналізу стану вивченості та видового складу орнітофауни Закарпатської області. Вищенню цих питань і присвячена робота Л. А. Потіша „Птахи Закарпатської області (анотований список)”.

Треба відмітити дуже вдалий задум автора використати відомості із сусідніх територій Словаччини, Угорщини та Румунії. Це не тільки дозволяє провести більш повний аналіз поширення окремих видів птахів у регіоні, а й дає, мабуть, єдину змогу вітчизняним науковцям ознайомитись з дуже необхідною інформацією, яка практично є недоступною, оскільки наведена угорською, словацькою та чеською мовами.

На окрему увагу заслуговує розділ III, де аргументовано доведена важливість надання природоохоронного статусу територіям заплава рік Тиса, Боржава й Латориця, які сьогодні його не мають в Україні, хоча й визнані на міжнародному рівні.

Дублювання матеріалу англійською мовою робить монографію більш доступною для закордонних орнітологів. Це, в першу чергу, є важливим для Центральної Європи, де науковий обмін частково обмежений мовним бар'єром. Книга буде корисною не тільки для вітчизняних науковців-зоологів, але й закордонних колег, які цікавляться біорізноманіття Карпатського регіону.

*Г. Г. Гавриць, к.б.н., ст. науковий співробітник,
зав. відділом фауни і систематики хребетних
Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України*

Вступ

Укладання списку фауни птахів певного регіону є нелегким завданням і такі праці часто містять окремі неточності. Це, насамперед, пов'язане з необхідністю проведення довготривалих польових досліджень у різні сезони року, а також прагненням охопити якомога більшу територію. Найчастіше дослідник вивчає певну систематичну групу (і вона, в такому випадку, є базою для попередніх узагальнень щодо регіону) або намагається охопити весь видовий склад орнітофауни.

Класичним джерелом інформації для написання огляду фауни адміністративного або фізико-географічного регіону є використання музейних колекцій. На жаль, і в цьому випадку автор обмежений наявним у колекціях матеріалом, а відсутність у деяких музеях планових зборів протягом останніх 30 років не може бути компенсовано науковими повідомленнями про спостереження окремих видів. Також слід згадати про певну інертність великих фауністичних праць. Як зазначає в передмові до третього тому "Фауни ЧССР" К. Гудец (Hudec, 1983: с. 5-7), написання фауни цієї невеликої країни було нелегкою справою, а нові відомості про окремі види (особливості поширення, результати кільцювання, супутникового стеження та ін.) до видання не потрапили. За тривалий час написання цього багатотомника (від початку роботи до видання останнього тому пройшло 15 років) змінилися зоогеографічні уявлення, уточнилися питання систематики тощо. Можливо, кращим способом вирішення цієї проблеми є написання анотованих переліків видового складу фауни, як це зробили угорські орнітологи (Magyar et al., 1998). У такому випадку зменшується час написання роботи і видання стає інформативнішим. На наш погляд, саме анотовані переліки складу фауни дають змогу відповісти на питання щодо кількості видів у фауні й статусу певного птаха. Спроба встановлення сучасного видового складу орнітофауни Закарпатської області – головне завдання цієї роботи.

Традиційним є складання переліку видів фауни на основі попередніх узагальнюючих робіт. Такий підхід, або точніше кажучи – вихід із ситуації, часто є вимушеним. У кінці ХХ ст. практика довготривалих експедицій у нашій країні відійшла, на жаль, у минуле. Особливо це стосується "вивчених у фауністичному відношенні" регіонів, до яких зараховують Закарпаття й територію Закарпатської області України. Відомості про фауну птахів Закарпатської області можна отримати з загальновідомих робіт А. Грабара (1931, 1942), Ф. Страутмана (1954, 1963), Л. Портенка (1950), О. Кістяківського (1950), В. Талпоша (1965б, 1969) та ін. Активна робота О. Лугового в Карпатському державному заповіднику, а потім на кафедрі зоології та в Зоологічному музеї Ужгородського державного університету (тепер – національного; далі – УжНУ), створення ним клубу орнітологів у м. Ужгород, істотно сприяли вивченню орнітофауни Закарпаття. Поряд із загальним пошуканням вивчення птахів регіону, мала місце певна мозаїчність досліджень. Крім наведених узагальнюючих фауністичних робіт, опублікована велика кількість статей і тез, на яких ми не будемо зупинятись, оскільки ґрунтовний аналіз історії вивчення птахів цього регіону наведений у праці О. Лугового (2003а).

Разом з тим, у публікаціях кінця ХХ ст. помітна тенденція до повторення відомостей про окремі види птахів, які зараховані до складу фауни, хоча дані про їх знахідки походять з різних часових відрізків і іноді є суперечливими або сумнівними.

Для території Закарпатської області це, насамперед, стосується цитування даних з праць А. Грабара. Причини цього полягає у відсутності чіткого розмежування регіону досліджень А. Грабара та сучасної території Закарпатської області. Тут слід чітко окреслити різницю в поняттях Закарпаття та Закарпатська область, які територіально істотно відрізняються, а їх площі не співпадають (Рис. 1.).

Закарпаття (в дорадянських роботах: Підкарпаття, Підкарпатська Русь, Фелвідійк): фізико-географічна одиниця, яка розташована у верхній течії р. Тиса, а саме – територія Закарпатської області, сучасної Східної Словаччини, частини Угорщини і, навіть, Румунії.

Територія сучасної Закарпатської області за площею значно менша, ніж Закарпаття і, таким чином, це не тотожні поняття. До Закарпатської області не належать нижні течії великих і малих приток басейну р. Бодрог і болотистої місцевості Сенне (межірччя рік Лаборець і Бодрог на території Східної Словаччини) – локалітети, де збирав матеріал А. Грабар. Якщо використовувати без застережень працю А. Грабара та відомості з Закарпаття загалом за весь період ХХ ст., то фауна птахів Закарпатської області може сягнути 295 видів! Окремі з них будуть навіть новими для фауни України.

З іншого боку, у роботі А. Грабара відсутні види, які пізніше з'явилися в орнітофауні області (загалом 11): *Tadorna ferruginea*, *Haliaeetus leucoryphus*, *Alectoris chukar*, *Arenaria interpres*, *Limicola falcinellus*, *Stercorarius parasiticus*, *Streptopelia*

Рис. 1. Карта-схема співвідношення території Закарпаття та Закарпатської області

Fig. 1. Map of the Zakarpattya (Transcarpathia) and the Zakarpatska oblast (Transcarpathian region)

decaocto, *Dendrocopos syriacus*, *Regulus ignicapillus*, *Oenanthe isabellina*, *Certhia brachydactyla*. Серед цього переліку є види, які в тільки у середині 1950-х рр. поповнили фауну Закарпатської області і Західної України, напр., *Streptopelia decaocto*, *Dendrocopos syriacus*. Відсутність у фауністичному списку А. Грабара таких птахів, як *Regulus ignicapillus*, *Certhia brachydactyla* можна пояснити по різному, але здобуті О. Кістяківським екземпляри стійко утримують ці два види у складі фауни.

Деякі з видів зараховані до фауни області помилково. Зупинимося на найтиповіших неточностях. Ф. Страутман (1963), з посиланням на роботу А. Грабара (1931), для Закарпатської рівнини наводить огара (*Tadorna ferruginea*). Разом з тим, у самій роботі А. Грабара відомості про названий вид відсутні, а наведені дані про зовсім інший – галагаза (*Tadorna tadorna*), з території сучасної Східної Словаччини. Таким чином, фауна Закарпатської області помилково збагатилася відразу на два види. Ще один вид (*Arenaria interpres*) зарахований до складу фауни Закарпатської області на основі неточного формулювання відомостей про нього у вищезгаданій праці Ф. Страутмана. Крім того, *Oenanthe isabellina* наведена з посиланням на роботу М. Кучеренко (1953). Перевірка складу фауністичних переліків сусідніх Угорщини, Словаччини та Чехії свідчать, що наявність цього виду у фауні Закарпаття є досить сумнівним.

Значна кількість відомостей щодо птахів, які наведені деякими авторами другої половини ХХ ст. – це просте цитування праці А. Грабара з посиланням на його колекцію. Але, детальний аналіз колекції (Зоомузей УжНУ) виявив, що багато екземплярів походять з поза меж сучасної Закарпатської області (Потіш, Потіш, 2003).

Попередня спроба встановлення сучасного видового складу водно-болотних птахів здійснена в роботі „Анотований список фауни водно-болотних птахів Закарпаття” (Потіш, 2000). Нещодавно проведена ревізія видового переліку птахів регіону (Потіш, 2008). Ця публікація завершує нашу багаторічну роботу зі складання орнітофауністичного списку і встановлення сучасного статусу видів, що належать до складу фауни птахів Закарпатської області.

Матеріалом для написання цієї роботи слугували власні дослідження протягом 1991-2008 років. При цьому, спільно з доц. О. Луговим, було також проведене обстеження тих територій, де працювали наші попередники. Результати цих досліджень через 50 років після роботи Л. Портенка (1950) опубліковані у двох працях: „Материалы к инвентаризации орнитофауны регионального ландшафтного парка “Стужица” (Луговой, Потіш, 1998) та „Основные изменения в составе населения птиц долины р. Уж (Закарпатье)” (Луговой и др., 2001). Результати повторного обстеження урочища Оток через півстоліття після роботи О. Кістяківського (1950) відображені у праці „Зміни у видовому складі птахів урочища «Оток» (Атак) Закарпатської області” (Потіш, Луговой, 2002). У своїх дослідженнях особливу увагу ми звернули на види, які цитовані за А. Грабарем і лише вибірково використані відомості з робіт закарпатських колег. Зокрема, критично розглянуті публікації, де переважають посилання на роботи. Ф. Страутмана, О. Кістяківського, Л. Портенка, а власних відомостей мало або вони суперечливі. Усні консультації з цими закарпатськими авторами дали нам підстави для критичного аналізу та доцільності використання інформації, наведеної в їхніх публікаціях за останні 20 років.

Додаткова цінна інформація була отримана від місцевих мисливців (огляд приватних колекцій) і завдяки власній препараторській практиці.

Матеріал у роботі викладений за наступною схемою:

- для численних і типових видів, статус яких у регіоні не змінився, дані наведені без цитування попередніх авторів;
- у випадку суперечливих даних або коли йде мова про рідкісні види, наводиться точне джерело інформації (дотримуючись принципу “останньої цитації”), по можливості, з перевіркою її достовірності. Для видів, згаданих одним автором, цитування буде наведене з першоджерела, а у випадку даних, наведених іншим автором, цитування буде збережене за ним, без цитування попередника;
- систематичний порядок і латинські назви видів наведені згідно з роботою Л. С. Степаняна (1990);
- українські наукові назви птахів подані у т. зв. „старому” і „новому” варіантах за роботами "Контрольний список орнітофауни України" (Гаврись, 2003) і "Птахи фауни України" (Фесенко, Бокотей, 2002). У випадку неспівпадання назв, наводяться обидва синоніми.

У позиції "Природоохоронний статус" вказане наведення виду в Додатку II до Бернської конвенції, Червоній книзі України (1994) чи Регіональному списку рідкісних видів Закарпатської області, який у 2003 році був поданий на затвердження в Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області та опублікований у 2004 (Луговой, Потиш, 2004).

Одним з найдискусійніших питань є встановлення сучасного статусу виду на досліджуваній території. Для цього, під час складання списку ми застосували критерії (з певними корективами), які були використанні А. Мошанським (Mošansky, 1977) під час написання роботи щодо орнітофауни Східної Словаччини. Певною мірою такий підхід був використаний й угорськими колегами в анотованому списку фауни птахів Угорщини (Magyar et al., 1998).

Таким чином, види за статусом поділені на 6 типів:

1. **Осілий** – вид, який протягом усього року перебуває на досліджуваній території;
2. **Гніздовий** – вид, який гніздиться у регіоні, а після закінчення репродуктивного періоду відлітає до місць зимівлі;
3. **Зимуочий** – вид, для якого ця територія є тільки місцем зимівлі;
4. **Блукаючий** – вид, місця гніздування якого знаходяться далеко від регіону досліджень, але який систематично з'являється тут у літній період;
5. **Пролітний** – вид, який не гніздиться у регіоні, але постійно використовує територію для перельотів і зупинок під час сезонних міграцій;
6. **Залітний** – вид, який зрідка з'являється у межах досліджуваної території тільки в міграційний період.

Використання згаданих типів дало змогу чітко розмежувати види фауни птахів Закарпатської області за характером їх перебування та уникнути словосполучень – широко розповсюджений, нечисленний гніздовий чи осілий птах та ін., які, на наш погляд, не цілком коректно відображають статус певного виду. Крім того,

кільцюванням доведено, що особини, які заселяють певний регіон, здійснюють міграції за його межі, а на їх місці з'являються особини з інших частин ареалу. Таким чином, вид на цій території може бути гніздовим, перелітним, пролітним, зимуючим і, як постійно присутній, вважається осілим.

Для уникнення непорозумінь з кількістю видів у складі фауни Закарпатської області, нами в Розділі 1 до загального переліку зараховані види, яких спостерігали в межах цієї адміністративної одиниці.

Розділ 2 містить інформацію про види, які спостерігалися в межах фізико-географічного регіону Закарпаття. Тобто тут можемо знайти інформацію, що відображає, як давні відомості про окремі види (переважно, згідно з А. Грабарем (1931, 1932, 1934) та Ю. Комареком (Komarek, 1960)), яких спостерігали на території Закарпаття загалом, так і дані про рідкісні залітні види та суперечливі знахідки, що потребують додаткового уточнення. Цим розділом хочемо звернути увагу орнітологів на цілковиту реальність появи цих видів на території Закарпатської області.

Однією з найскладніших проблем дослідників птахів Карпатського регіону є відсутність швидкого та ефективного обміну інформацією, оскільки в цій частині Центральної Європи проживають народи різних мовних груп. Існування таких відомих і давніх періодичних видань, як *Aquila*, та молодших – *Ornis Hungarica*, *Tichodroma*, *Sylvia*, навіть за наявності анотацій англійською мовою, слабо вирішує це питання. Переважна більшість первинної інформації у вигляді коротких повідомлень, невеликих статей публікується здебільшого мовою оригіналу в мало тиражованих виданнях (*Citrinella*, *Milvus*, *Buteo*, *Haja*, *Troglodytes* і т. п.) і доступна для опрацювання тільки орнітологам, які можуть читати мовою країни, що видає цей журнал.

Вищенаведене змусило нас зробити паралельний реферативний переклад українського тексту англійською мовою. Сподіваємося, що ця робота буде корисною для майбутніх дослідників орнітофауни Закарпатської області та басейну верхньої Тиси.

Дослідження були підтримані **Великобританським відділенням Світового фонду збереження дикої природи (WWF-UK)** у межах проекту *"Заплавні ліси Закарпаття, Україна"* (UK006702P). Автори щиро дякують Ребеці Мей і Беатріке Річардс (менеджерам WWF), Богдану Процю (менеджеру української частини проекту, Державний природознавчий музей НАН України, м. Львів) за допомогу і підтримку під час реалізації проекту. Дослідження також частково підтримані **Фондом Вітлі (Whitley Fund for Nature)**.

Під час збору інформації неocenенну допомогу надали представники мисливського товариства „Хантер” (О. Малеш, О. Сливка, М. Сікан, О. Шевченко), Закарпатської обласної організації УТМР (О. Вайс, С. Попович), ТМР „Сюрте” (К. Іллеш, М. Павлик) і ТМР „Берегівське” (М. Пацюк, Г. Лейтої), особисто Л. Покритюк. У систематизації відомостей значну наукову та методичну допомогу надали О. Луговой, Г. Гаврись, О. Пекло, А.-Г. Башта, за що їм моя вдячність і шана.

Книга виходить у світ завдяки фінансовій підтримці Великобританського відділення Світового Фонду охорони дикої природи (WWF-UK; <http://www.panda.org/index.cfm>) і Фонду Вітлі (Whitley Fund for Nature; <http://www.whitleyaward.org>).

The description of the birds of certain region is not an easy task and usually in many cases such works are full of inaccuracies. First of all the long term research in different seasons of the year is needed, so that as more as possible territory with close in quality and reliability of research is taken in. Besides, there is dependence between the size of territory and information about small areas. Some systematic group is frequently taken, and in such case this is a basis to previous generalization about region, or fauna composition is taken in, but in this case the information about "other" species becomes generalized. The museum collection materials are classically used for the description of fauna. Unfortunately even in such case the author is limited with the available material in collections, and lack of systematic collections in separate museums during last 30 years cannot be recompensed with scientific reports about individual species observation. Certain inertia of large works about fauna has to be mentioned separately. K. Hudec (1983) in third volume of *Fauna* preface notes: the description of this small country was not an easy task, and new lists about separate species (peculiarities of spreading, ringing results, satellite watching, etc.) were not received into publication. For a long period of fauna description (for CSR from the beginning of work till publication of last volume 15 years had passed) zoogeographical images are changing, systematic is more precisely defining. Maybe, the better way of solving the question is to write referate lists of fauna composition, as Hungarian ornithologists did in 1998 year. In such case time for description shortens and publication becomes more informative. I want to mention that modern information systems allow making information about species widespread and common, but the list of species of certain region, area of country – is occupation that will always be made by author or group of authors. On our opinion an annotated fauna lists give an opportunity to answer a question about species structure of fauna (first of all quantity of species) and status of species. Trial to establish a modern ornithofauna species composition of Zakarpatska oblast – is a main task of our work.

Traditional is compiling of fauna species list in virtue of previous generalization works. Such approach, or exactly the way out of situation, is often forced. The practice of long term expedition steps into past in second half of XX century. It especially concerns "regions that are studied in fauna attitude", to whom Zakarpattya and territory of Zakarpatska oblast of Ukraine belongs. From common known works of A. Hrabar (1931, 1942), F. Strautman (1954, 1963), L. Portenko (1950), O. Kistyakivsky (1950), and works of V. Talposh (1965b, 1969) information about birds fauna of Zakarpatska oblast can be taken. This way we see that later on trials of composing of birds fauna list of Zakarpatska oblast and fauna work description was beyond one's strength for working specialists here. Active work of A. Lugovoy in Carpathian national reservation and in following on zoology cathedra and zoology museum UzhNU promoted prolongation of works to study Zakarpatska ornithofauna. Certain inlaid of investigations, which is caused with objective reasons, is preserved in common bustling of studying of region birds. Except brought big faunistic works, great amount of articles, thesis from different directions on which we wouldn't stop, as a thorough analysis of birds studying history and characteristics of changes given in O. Lugovoy work (2003a) have been published.

At the same time tendency to repetition of lists about separate species of birds which are enlisted to fauna is noticed, though lists about their findings dates from the beginning of XX century and are extremely contradictable. Let's note straight away that findings cited from A. Hrabar works mostly are full of mistakes. The reasons of such situation are

extremely simple: the absence of clear A. Hrabar's investigation territory and contemporary Zakarpatska oblast territory demarcation. Here is need for clear outlining of two words difference: Zakarpattya and Zakarpatska oblast – territorially much different units (Fig. 1).

Zakarpattya (in before the Soviet time works – Pidkarpattja, Pidkarpatska Rus, Felvidujk) is physic-geographical unit, which is located in the upper flow of the Tisa river, namely territory of modern Eastern Slovakia, part of Hungary and even Romania (see map).

The territory of contemporary Zakarpatska oblast is less area than Zakarpattya and in such case these are not two identical conceptions. The localities where A. Hrabar collected materials of, namely lower flow of big and small tributaries of Bodrog river and swampy place Senne (the valley between rivers Laborets and Bodrog on the territory of Eastern Slovakia) in the Zakarpatska oblast borders are absent. If using the Hrabar's work without precautions and the lists from Zakarpattya, fauna of Zakarpatska oblast can be replenished with few species and will reach 295 species! Individual from them will be even new for Ukraine fauna.

The species, which in future became new in structure of oblast fauna are absent in the work of A. Hrabar. Such species are: *Tadorna ferruginea*, *Haliaeetus leucoryphus*, *Alectoris chukar*, *Arenaria interpres*, *Limicola falcinellus*, *Stercorarius parasiticus*, *Streptopelia decaocto*, *Dendrocopos syriacus*, *Regulus ignicapillus*, *Oenanthe isabellina*, and *Certhia brachydactyla* – totally 11 species. Among this list there are species, which in following years of XX century became species of full value in structure of fauna of Zakarpatska oblast and Western Ukraine. As such we can consider *Streptopelia decaocto*, *Dendrocopos syriacus*. The shortage in faunistic list of A. Hrabar such species as *Regulus ignicapillus*, *Certhia brachydactyla* can be explained in different ways, but obtained by O. Kistyakivsky specimens firmly keep these two species in fauna structure.

At the same time there are species that are mistakenly included into list. We dare to stop on most typical mistakes. For Zakarpatska plain F. Strautman (1963) gives Ruddy Shelduck (*Tadorna ferruginea*) with reference on A. Hrabar work (1931), in which lists about the species are absent and data about quite another species – Shelduck (*Tadorna tadorna*) from territory of contemporary Slovakiya are brought. Thus Zakarpattya oblast fauna at once is enriched with two species. Turnstone (*Arenaria interpres*) – another species that got into Zakarpatska oblast fauna structure based on wide wording in above-mentioned work of F. Strautman. And finally an interesting species *Oenanthe isabellina* is given with reference on work of M. Kucherenko (1953). The faunistic list structure verifying of neighbours Hungary, Slovakia, Czechia proves, that this species is extremely hard to attribute to Zakarpattya fauna.

A considerable number of lists are quoting of A. Hrabar with reference on his collection. Unfortunately, the detailed analysis of collection (Zoological Museum of Uzhorod National University) in primary majority does not confirm cited lists because of aforesaid, wide interpretation of conceptions Zakarpattya and Zakarpatska oblast (Potish, 2003).

It has to be noticed that changes in Zakarpattya birds fauna structure that had happened in 100 years first of all touched the status of separate species and first of all remigrant ones. The previous trial to reveal a modern species list of waterfowls was done by us in work "An annotated fauna list of waterfowls of Zakarpattya" (Potish, 2000) With this work we tried to complete initiated in 1994 work about forming of ornithofaunistic list

and determining of modern status of species that are attributed by us to Zakarpatska oblast fauna list.

Our own ornithological investigations during 1991-2008 of separate districts of oblast and ornithological observations on all oblast territory in different seasons of the year were used as a material for writing of this work. Undoubtedly, we took into consideration works of our predecessors. Special attention we paid to species, which are cited after A. Hrabar. Works of colleagues from Zakarpattya were used by us selectively. Especially it concerns works where predominate references on Hrabar, Strautman, Kistyakivsky, Portenko works and discussable personal lists were represented. We also used the information received from hunters (survey of private collections) and information obtained in consequence of our own preparation practice. We tried to keep certain sequence while presenting the material:

- the lists about species were given without citing of previous authors to those species, which are numerous, common and typical for region, and status of which hadn't changed;
- in case of discussable information, or when we talk about rare species the exact source of information is adduced, and even then we tried to keep to the last published information, with its reliability verification when possible;
- the systematic order is observed by generally reliable work of L. Stepanjan (1990);
- according to Gavris (2003), Fesenko, Bokotej (2000), the ukrainian names are given in so called "old" and "new" versions.

The most discussable is question about arranging a modern status of species. While compiling this list we used criteria, with certain corrections, which were used by A. Moshanski (1997) to write a work about ornithofauna of Eastern Slovakia, to characterize the status of a species on explored territory. Such approach, to a certain degree, was used by Hungarian colleagues to compile an annotated list of the bird's fauna of Hungary (1998). Thus the species are divided by status into following 6 types:

Sedentary (Sedentary – sitting ones, who constantly stays at one place) – the birds, that stays at explored territory the whole year round.

Nesting (Remigrant – migrating back from nesting place, migrating one more time) – nesting in investigating area species, which flies to the wintering places after the nesting period is finished.

Hibernant (Hibernation – the winter sleep, wintering) – hibernating species, for which present territory is a place of spending the winter.

Vagrant (Vagrant – to roam, to wander, to travel, to stroll) – the species, which after nesting period appears far away from the nesting places.

Transmigrant (Transmigrant – further migrating across present territory, stays for a short period of time) – the species use territory only for migration, also for rest during seasons migrations.

Intermigrant (Intermigrant – migrating between, among) – the species that seldom appears on present territory in migrating or premigrating periods.

Using of this criteria gave us an opportunity to exact separation of birds fauna species of explored region by character of their staying at region and to avoid the combination of words – widespread, not numerous nesting and sedentary species, or usual species, what in our opinion, does not illustrate the status of a species, and mostly is a reflection of some

numerous expressions without correlation among different ecologic or trophic groups of birds. Besides it's proven by ringing, that individuals of population, which inhabit certain region migrate throughout the boundary of explored region and on their place individuals from other parts of areal appear. This way species on present territory might be nesting, intermigrant, and transmigrant, hibernating and sedentary as constantly staying.

To avoid misunderstandings with quantity of species in fauna structure, at Part 1 into the list we introduced species that were met by us in the bounds of modern administrative unit of Ukraine – Zakarpatska oblast.

Part 2 contains information about species which were met at bounds of physico-geographical region of Zakarpattya, that is here we can find information, which reflects as previous lists about species, so and potential opportunities of finding new species on territory of contemporary Zakarpatska oblast, and also species, which were marked on territory of Zakarpattya as rare intermigrant species, but information about them is discussable and additionally needs more accurate definition.

Thus, an annotated list which was compiled by us will contain of parallel information about species as in Zakarpatska oblast so and in Zakarpattya in general. We hope that our work will be useful for future investigators of ornithofauna of Zakarpatska oblast and the drainage – basin of Upper Tisa.

We are very grateful to the **WWF-UK**, which has supported the main part of research within the project "Transcarpathian riverine Forests, Ukraine" (№ UK006702P) with special gratitude to WWF-UK managers Rebecca May and Beatrix Richards. The studies were partly supported by the **Whitley Fund for Nature** as well. The authors are sincerely thankful to Bohdan Prots (manager of the Ukrainian part of the project) for the help and support during the project implementation.

The printing of the book has been supported by the **WWF-UK** (<http://www.panda.org/index.cfm>) and **Whitley Fund for Nature** (<http://www.whitleyaward.org>).

We are sincerely grateful to the hunters of various hunting organizations of the Transcarpathian region, which operatively informed us of interesting occurrences of mammals: O. Slyvka, O. Malesh, O. Shevchenko, M. Sikan (Society "Hunter"), S. Popovych, O. Wais, I Ivanega (Ukrainian Society of Hunters and Fishers), M. Patsiuk, G. Leitoi (Society "Beregivske"), personally Leonid Pokrytiuk and many others.

Special gratitude to Aleksey Lugovoy, Gleb Gavris, Oleksandr Peklo, Andriy-Taras Bashta for advice and systematisation of the investigation results.

Розділ I

Фауна птахів Закарпатської області / Birds of the Zakarpatska oblast
(Transcarpathian region)Classis: *AVES* – ПТАХИOrdo: *Gaviiformes* – ГагароподібніFamilia: *Gaviidae* – ГагаровіGenus: *Gavia* J. R. Forster, 1788

1. Гагара червоношия **Red-throated Diver** *Gavia stellata* (Pontoppidan, 1763). Залітний вид. Відомий з околиць м. Ужгород, м. Виноградів, смт. Воловець (Hrabar, 1932).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Observed near Uzhgorod, Vynohradiv and Volovets (Hrabar, 1932).

Conservation status: Bern Convention.

2. Гагара чорношия **Black-throated Diver** *Gavia arctica* (Linnaeus, 1758). Залітний вид, відомий з різних місць Закарпатської рівнини (Hrabar, 1932). У Зоомузеї УжНУ зберігаються 2 експонати виду, здобуті в різний час: один – А. Грабарем (без вихідних даних), другий – Ю. Мателешком (2.12.1961) поблизу с. Оноківці (Ужгородський р-н) на р. Уж. Нами оглянуті три експонати з приватних колекцій мисливців; птахи здобуті в жовтні 1977 р. поблизу с. Горбок (Мукачівський р-н,) на ставах Закарпатського рибокombінату (листопад 1967 р.) і в нижній течії річок Латориця і Тиса (ур. „Рисові поля”) восени 1983 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Rare species. Was observed by A. Hrabar (1932). In the collection of birds of the Zoological Museum of Uzhgorod National University there are two birds of this species collected in different parts of Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: *Podicipediformes* – НорцеподібніFamilia: *Podicipedidae* – НорцевіGenus: *Podiceps* Latham, 1787

3. Норець малий, пірникоза мала **Little Grebe** *Podiceps ruficollis* (Pallas, 1764). Гніздовий, пролітний вид. Населяє стави в околицях сіл Андріївка Ужгородського р-ну, Нове Село, ур. "Сальва" Виноградівського р-ну, заплавні ділянки р. Тиса між м. Хуст і с. Вілок. В експозиційній колекції Зоологічного музею УжНУ представлений двома екземплярами, здобутими В. Заблощким 16.12.1952 та І. Кушніром 03.11.1952 у нижній частині р. Латориця

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant and transmigrant. Observed in different parts of Zakarpatska oblast. In the collection of birds of the Zoological Museum of Uzhgorod National University there are two birds of this species collected on different parts of Zakarpatska oblast by V. Zablocky and I. Kushnir.

Conservation status: Bern Convention.

4. Норець чорноший, пірникоза чорношия **Black-necked Grebe** *P. nigricollis* C. L. Vrehm, 1831. Гніздовий, пролітний вид. Виявлений на старицях річок Тиси й Латориці, переважно в їх нижній течії (Луговой, Потіш, 1999). В експозиційній колекції Зоологічного музею УжНУ представлений двома екземплярами, один з яких здобутий І. Кушніром 25.08.1954 р. у Рахівському районі (околиці с. Кобилецька Поляна).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant and transmigrant. Observed in different localities of the lower parts of the Tysa and the Latorytsia rivers and their former river-beds (Луговой, Потіш, 1999) near the border of Zakarpatska oblast with Hungary and Slovakia. In the collection of birds of the Zoological Museum of Uzhgorod National University there are two birds of this species. One was collected by I. Kushnir in high mountain region.

Conservation status: Bern Convention.

5. Норець червоноший, пірникоза червоношия **Slavonian Grebe** *P. auritus* (Linnaeus, 1758). Пролітний вид. Під час сезонних перельотів виявлений на старицях р. Тиса (околиці смт. Чоп) (Луговой, Потіш, 1999). У колекції Зоологічного музею УжНУ зберігається один екземпляр цього виду, здобутий А. Грабарем у 20-30-х роках ХХ ст. На жаль, детальні відомості про цей екземпляр відсутні.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. This species is often met in former river-beds of the Tysa river near Chop (close to the border of Zakarpatska oblast with Hungary) during migration period.

Conservation status: Bern Convention.

6. Норець сіроший, пірникоза сірошока **Red-necked Grebe** *P. grisegena* (Boddaert, 1783). Гніздовий вид. На гніздуванні виявлений на стариці р. Латориця поблизу смт. Чоп (Луговой, Потіш, 1999). Один екземпляр цього виду зберігається у експозиційній колекції ЗМ УжНУ. Птах був здобутий 19.07.1959 р. на Терезькому водосховищі Ю. Мателешком.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant and transmigrant. Observed in different localities of the lower part of the Latorytsia river and its former river-beds (Луговой, Потіш, 1999).

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

7. Норець великий, пірникоза велика **Great Crested Grebe** *P. cristatus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Гніздиться на старицях р. Тиса поблизу смт. Чоп

(ур. "Моротва", "Циганські озера") (Луговой, Потіш, 1999), а також на околиці м. Виноградів (ур. "Сальва"), на ставах поблизу сіл Ратівці та Андріївка Ужгородського р-ну. Долиною Тиси проникає глибоко в гори: спостерігався біля с. Бороняво (Хустський р-н) і на риборозплідних ставах поблизу сіл Залуж і Дунковиця Іршавського р-ну та с. Пістрялове Мукачівського р-ну.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant and transmigrant. Regular breeder in two localities: the lower and the secondary streams of the Tysa river and the lower part of the Latorytsia river in their former river-beds (Луговой, Потіш, 1999) and near Vynohradiv. Also observed as a visitor on fishponds of Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Pelecaniformes – Пеліканоподібні

Familia: Pelecanidae – Пеліканові

Genus: Pelecanus Linnaeus, 1758

8. Пелікан рожевий **White Pelican** *Pelecanus onocrotalus* Linnaeus 1758. Залітний вид. У серпні 1994 р. виявлений на риборозплідному ставку поблизу с. Ліскове (Форнош) Мукачівського р-ну (дані рибоохорони Закарпатського рибокомбінату).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція.

Rare intermigrant. One reliable record (August 1994) comes from fishponds near Fornosh village of Mukacheve district.

Conservation status: Red book of Ukraine, Bern Convention.

Familia: Phalacrocoracidae – Бакланові

Genus: Phalacrocorax Brisson, 1760

9. Баклан великий **Cormorant** *Phalacrocorax carbo* (Linnaeus, 1758). Блукаючий вид. Регулярно, з року в рік, з'являється навесні поблизу сіл Тисянка та Сторожниця, а також на Андріївському ставі (Ужгородський р-н) зграями до 15 особин. Восени поодинокі птахи відвідують ставу поблизу сіл Залуж, Пістрялове, Ліскове (Мукачівський р-н).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Vagrant. Visits investigated area in the early spring and in August-September. Every year in the early spring observed near Tysjanka, Storoznytsia, Andriyivka villages. Visits fishponds near Zaluz, Pistrialove, Fornosh in the autumn.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Ciconiiformes – Лелекоподібні

Familia: Ardeidae – Чаплеві

Genus: Botaurus Stephens, 1819

10. Бугай **Common Bittern** *Botaurus stellaris* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. Гніздиться поблизу стариць і ставів (с. Андріївка, ур. Сальва). У гніздовий період спостерігався також уздовж водотоку р. Тиса до с. Тисянка та смт. Чоп.
Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Breeds in reed-beds of marshes and fishponds (Andriyivka, Salva). Also observed during nesting period along the Tysa river up to Tysianka village.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Ixobrychus Billberg, 1828

11. Бугайчик **Little Bittern** *Ixobrychus minutus* (Linnaeus, 1766). Гніздовий, пролітний вид. Звичайний на невеликих озерах і старицях Закарпатської рівнини.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Common breeder in reed-beds of marshes and fishponds.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Nycticorax Billberg, 1828

12. Квак **Night Heron** *Nycticorax nycticorax* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. Його систематично спостерігали на старицях р. Латориця між селами Вінкове і Соломонове (Ужгородський р-н). У травні 2004 р. дорослого птаха з перебитим крилом уіймали в долині р. Уж поблизу с. Оноківці (Ужгородський р-н). Поблизу с. Нове Село Виноградівського р-ну в 2001 р. (червень) була виявлена гніздова колонія виду, яка з невідомих причин зникла вже в 2002 р. (усне повідомл. В. Глеби). У той же час в 2004 р. неподалік залізничного вокзалу м. Виноградів утворилась колонія з 30 гнізд (усне повідомл. Л. Покритюка).
Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Irregular and rare breeder. Nesting colony was observed near Nove Selo in May 2003, but in 2004 it disappeared. Observed regularly during nesting period in flooded areas in the lower part of the Latorytsia river near Solomonove village.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Egretta T. Forster, 1817

13. Велика біла чапля, чепура велика **Great White Egret** *Egretta alba* (Linnaeus, 1758). Блукаючий вид. Систематично спостерігається протягом усього літнього періоду на р. Тиса, у місцях, де ріка формує велику кількість рукавів (островів). Цю чаплю часто можна спостерігати на вологих луках у нижній течії р. Латориця (серпень-вересень 1997 р., липень-початок жовтня 1998 р.), на спущених ставах Закарпатського рибокombінату (квітень і кінець вересня 1996 р.). Регулярні

спостереження великих білих чапель у червні поблизу с. Тросник (Виноградівський р-н) на р. Тиса можуть вказувати на можливість гніздування виду в цьому районі, але таке припущення потребує детальної перевірки.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Vagrant mainly in summer (June-August). Observed in the Tysa river valley and in the lower part of the Latorytsia river near Chop.

Conservation status: Bern Convention.

14. Мала біла чапля, чепура мала **Little Egret** *Egretta garzetta* (Linnaeus, 1766). Блукаючий вид. Виявлений на р. Тиса в серпні 1993-1996 рр. на відрізку між смт. Буштино – с. Вілок. У гніздовий період зафіксований поблизу с. Бобове на р. Тиса (Виноградівський р-н). Спостерігається набагато рідше, ніж велика біла чапля. У серпні 2004 р. група птахів цього виду трималася протягом двох тижнів на р. Уж у межах м. Ужгород (спостереження підтвержене фото).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Vagrant mainly in late summer (August). Observed in large numbers in the Tysa river valley from Vilok village up to Bushtyno. In August 2004 observed on the Uzh river.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Ardea Linnaeus, 1758

15. Чапля сіра **Grey Heron** *Ardea cinerea* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Гніздові колонії сірої чаплі відомі в двох місцях: у дубовому лісі (ур. "Переш") поблизу с. Цеглівка (Ужгородський р-н, близько 120 гнізд) і дубовому лісі поблизу с. Пістрялове (Мукачівський р-н, понад 30 гнізд). Спорадично гніздиться також у долині р. Тиса до смт. Вишкове Хустського р-ну. Поодинокі гнізда виявлені біля с. Невицьке (Ужгородський р-н). У післягніздовий період з'являється в долинах річок Уж (с. Дубриничі, смт. Малий Березний), Тур'я (с. Тур'я-Пасіка, Перечинського р-н.), Латориця (вгору до м. Свалява), Тиса (до смт. Рахів), Теремля (до с. Колочава), Ріка (до смт. Міжгір'я). Під час весняних та осінніх перельотів у великих кількостях з'являється на ставах Закарпатського рибкомбінату та паводкових водах р. Латориця між селами Драгиня – Тисянка – Малий Геєвці. Під час зим з помірним кліматом зрідка тримається на ставах Закарпатського рибкомбінату поблизу с. Пістрялове (Мукачівський р-н) і нижній течії річок Латориця й Тиса.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

The most abundant heron species, its nesting colonies exist in two localities: near Ceglivka village (120 nests) and close to Pistrialove village (30 nests). Rarely overwinters. After nesting period often visits other parts of the Uzh, the Latorytsia and the Tysa valleys.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

16. Чапля руда **Purple Heron** *A. purpurea* Linnaeus, 1766. Залітний вид. Раніше належав до гніздової фауни досліджуваної території (Hrabar, 1932). Одне опудало зберігається в приватній колекції мисливця з Тячівського р-ну. Птах був

здобутий поблизу смт. Рахів на початку 90-х років XX ст. У липні 2003 р. одна особина полювала на стариці поблизу с. Есень (Яворово) Ужгородського р-ну.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Very rare intermigrant. Used to be related to nesting fauna in the past (Hrabar, 1932). In the end of the 20th century, only one reliable record exists.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Threskiornithidae – Ібісові

Genus: Platalea Linnaeus, 1758

17. Косар Spoonbill *Platalea leucorodia* Linnaeus, 1758. Блукаючий вид. Відомий з околиць с. Холмці (1927 р.) і Сенне (Hrabar, 1932). Часто з'являється на водоймах Закарпатського рибокмбінату: переважно у пізньолітній-осінній періоді (зокрема – 14 особин, 21.07.2002 р., став поблизу с. Горбок, Мукачівського р-ну).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Червона книга України, Регіональний список рідкісних видів.

Vagrant mainly in summer (July – August). Often visits fishponds in August-September.

Conservation status: Bern Convention, Red book of Ukraine, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Plegadis Kaup, 1829

18. Коровайка Glossy Ibis *Plegadis falcinellus* (Linnaeus, 1766). Залітний вид. На початку XX ст. відомий як пролітний птах (Hrabar, 1932). Один екземпляр зберігається в колекції Зоологічного музею УжНУ. Особина здобута Т. Дудинським 30.10.1973 р. у нижній течії р. Латориця.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Червона книга України, Регіональний список рідкісних видів.

Used to be related to transmigrant fauna before (Hrabar, 1932). In the end of the 20th century, only one reliable record exists.

Conservation status: Bern Convention, Red book of Ukraine, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Ciconiidae – Лелекові

Genus: Ciconia Brisson, 1760

19. Лелека білий White Stork *Ciconia ciconia* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. Гніздиться в більшості населених пунктів Закарпатської рівнини та на передгір'ях, а також у долинах річок біля перевалів (смт. Ясіня, близько 800 м над р. м.). Порівняно з 30-ми роками XX ст. (Hrabar, 1934), помітна тенденція до зменшення кількості гнізд, що, очевидно, пов'язане з тотальною меліорацією рівнини, яка проводилася в 50-х роках.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Widespread and fairly common breeding bird in villages and small towns up to high mountains (800 m a. s. l.). The population has increased in the second part of the 20th century.

Conservation status: Bern Convention.

20. Лелека чорний **Black Stork** *C. nigra* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. У гніздовий період виявлений нами поблизу сіл Меришор (Міжгірський р-н), Жорнава (Велико-Березнянський р-н), Ворочеве (Перечинський р-н), Горбок (Мукачівський р-н) і Береги (Берегівський р-н), ур. "Оток", "Великий Ліс" (Нодь-Ліс). Відомий також з пониззя р. Латориця – ур. "Переш" (Баренблат, Баренблат, 1995). У період міграцій ми його спостерігали поблизу м. Ужгород в околицях с. Горяни, поблизу с. Ремети та в нижній течії р. Латориця поблизу ур. "Переш" (Ужгородський р-н).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Червона книга України, Регіональний список рідкісних видів.

Earlier, as a breeder was observed only in high mountain regions. In the end of the 20th century, two nesting localities were found on the Zakarpatska lowland.

Conservation status: Bern Convention, Red book of Ukraine, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Anseriformes – Гусеподібні

Familia: Anatidae – Качині

Genus: Anser Brisson, 1760

21. Гуска сіра **Greylag Goose** *Anser anser* (Linnaeus, 1758). Пролітний вид. Систематично, але в невеликій кількості, відмічається під час сезонних, особливо весняних перельотів (Луговой, Потиш, 1996). У нижній течії р. Латориця між населеними пунктами: Драгиня – Тисянка – Малі Геєвці Ужгородського р-ну розташовані місця відпочинку цього виду під час весняних міграцій (Потіш, 1996а). Інформація про спроби гніздування відома тільки з території Східної Словаччини (Ball, 1988). У квітні 2008 року одна пара тривалий час трималася на риборозплідному ставі в ур. "Сальва" в околицях м. Виноградове.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Migrates in small flocks through the Transcarpathians in the spring. Regularly uses territories in the lower part of the Latorytsia river as staging grounds. In April 2008 one pair was observed on lake "Salva" near town Vinogradovo.

Conservation status: Bern Convention.

22. Гуска велика білолоба, гуска білолоба **White-fronted Goose** *Anser albifrons* (Scopoli, 1769). Пролітний вид. Систематично спостерігається під час сезонних перельотів. Як і попередній вид, велика білолоба гуска навесні використовує для відпочинку затоплені повеневими водами поля в заплаві р. Латориця. Під час весняних перельотів вона чисельніша, ніж сіра гуска (Луговой, Потиш, 1996). В

експозиційній колекції Зоологічного музею УжНУ зберігається експонат цієї гуски, здобутої І. Колюшевим у заплаві р. Латориця, ймовірно, наприкінці 50-х років ХХ ст. (точніших даних немає). У приватних колекціях мисливців з Ужгородського та Мукачівського р-нів також виявлені опудала цієї гуски.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Migrates in large flocks through the Transcarpathians in the spring, irregularly in the autumn. Uses territories in the lower part of the Latorytsia river as staging grounds.

Conservation status: Bern Convention.

23. Гуменник **Bean Goose** *Anser fabalis* (Latham, 1787). Пролітний вид. Під час весняних перельотів для відпочинку систематично використовує територію нижньої течії р. Латориця між сс. Драгиня – Тисянка. Найчисельніший мігруючий вид гусей регіону (Луговой, Потиш, 1996). Восени спостерігається рідше. В експозиційній колекції Зоологічного музею УжНУ зберігається один екземпляр цього виду, здобутий Й. Чонкою в нижній течії р. Латориця в листопаді 1963 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Passes in large numbers through the Zakarpatska lowland and the Carpathians. Like the bean goose and the white-fronted goose uses in large numbers territories in the lower part of the Latorytsia river as staging grounds.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Cygnus Bechstein, 1803

24. Лебідь-шипун **Mute Swan** *Cygnus olor* (Gmelin, 1789). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Під час міграцій виявлений на весняних розливах поблизу сіл Тисянка – Малі Гесвці, на старицях поблизу с. Демичево (Ужгородський р-н). Ймовірно, в західній частині Закарпатської області та на Закарпатті загалом пролягає міграційний шлях особин, що зимують південніше, про що свідчать знахідки закільцьованих птахів (Потіш, 2003б). З кінця ХХ ст. помітна тенденція до збільшення кількості спостережень у різних частинах області (Луговой и др., 2001). Починаючи з 1996 р., систематично зимує на річках Уж, Латориця й Тиса. Одна пара шипунів влітку 2007 року загіздилася на невеликому ставі поблизу села Ратівці (Ужгородський район) й вивела шість пташенят. Це перше успішне гніздування цього виду в межах області. В експозиції Зоомузею УжНУ зберігається експонат шипуна з групи особин, що зимували в межах м. Ужгород у січні 1996 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, Transmigrant, hibernant. In the second part of the 20th century, became sporadic on passage and in the winter. The nest was found on lake near the Rativtsi village in 2007. Transients and winter visitors appear sporadically on open waters in different parts of the Uzh, the Latorytsia and the Tysa rivers.

Conservation status: Bern Convention.

25. Лебідь-кликун **Whooper Swan** *C. cygnus* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Відомий з ділянок нижньої течії річок Уж, Латориця й Тиса (Hrabar, 1932) та околиць смт. Тячів. Саме з цього локалітету в експозицію потрапив єдиний екземпляр, здобутий В. Талпошем 02.02.1963 р. Власне, тільки на основі цих даних вид занесений до переліку орнітофауни Закарпатської області, оскільки більше відомостей з цієї території немає.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Only one reliable record about the whooper swan came from the Tysa river near the town of Tyachiv where one bird was observed on February 2, 1963 by V. Talposh.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Anas Linnaeus, 1758

26. Крижень **Mallard** *Anas platyrhynchos* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Найчисельніший вид качок басейну р. Тиса. На гніздування долинами річок проникає високо в гори: виявлений нами на оз. Синевир у липні 1995 р. Під час сезонних перельотів формує численні скупчення на повеневиx водах р. Латориця в її нижній течії. Зимус на незамерзаючих ділянках рік, проникаючи долинами досить високо в гори (р. Тиса, околиці с. Ділове, Рахівський р-н).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant, hibernant. Very common breeder in the Upper Tysa region and in Zakarpatska oblast. Nesting pair was observed high in the mountains on the Sinevir Lake (800 m a. s. l.). Large flocks of northern populations occur on passage (February-April and September-November). Common winter visitor on unfrozen waters of the Uzh, the Latorytsia and the Tysa rivers up to Dilove village in Rachiv district.

Conservation status: Bern Convention.

27. Чирок-свистунець, чирянка мала **Teal** *Anas crecca* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид. У гніздовий період виявлений на водоймах передгір'їв (Ворочевські стави; Портенко, 1950). Під час сезонних перельотів з'являється на затоплених ділянках нижньої течії річок Латориця й Тиса. Чисельність під час весняних міграцій у декілька разів перевищує осінні показники.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Occurs in large flocks on passage in the spring and in the autumn mostly in the lower part of the Latorytsia river. During nesting time was observed on lakes near village of Vorocheve by L. Portenko (1950).

Conservation status: Bern Convention.

- 29.28. Нерозень **Gadwall** *Anas strepera* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Нечисленний у басейні р. Тиса. Зарахований до гніздової фауни тільки на основі літературних джерел (Hrabar, 1932; Турянін, 1975). Гніздування нами не встановлено. Під час сезонних перельотів тримається затоплюваних ділянок нижньої течії р. Латориця.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, transmigrant. In the second part of the 20th century, was not observed during breeding. However, included to nesting fauna by Hrabar (1932) and Turianyn (1975). Though overall has declined, there has been a moderate increase in recent years. During migration time observed in the lower part of the Latorytsia river.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

29. Свищ Wigeon *Anas penelope* Linnaeus, 1758. Пролітний вид. У великій кількості виявлений під час весняних перельотів у нижній течії р. Латориця. В колекціях мисливців з Ужгородського району є декілька опудал цього виду. Значно рідше спостерігається під час осінніх перельотів.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant. Common on passage in the spring, predominantly on standing waters (the lower part of the Latorytsia river). Smaller flocks were observed during autumn migrations.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

30. Шилохвіст Pintail *Anas acuta* Linnaeus, 1758. Пролітний вид. У великих кількостях зустрічається під час весняних перельотів, як у нижній течії річок Латориці й Тиси, так і на водоймах у передгірній частині області (Андріївський став). Хоча вважалось, що вид належить до гніздової фауни басейну р. Тиса (Турянін, 1975), ми не знайшли ніяких підтверджень гніздування шилохвоста і не зараховуємо його до гніздової фауни області.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant. Fairly common transient on lakes and floodwaters of the Latorytsia and the Tysa rivers. Earlier was added to nesting fauna by Turianyn (1975), but in the end of the 20th century did not breed in Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

31. Чирок-тріскунець, чирянка велика Garganey *Anas querquedula* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид. За чисельністю – другий після крижня птах водно-болотної орнітофауни регіону. Під час весняно-осінніх перельотів спостерігається на всіх водоймах Закарпатської рівнини та передгір'їв. Для гніздування віддає перевагу старицям і заплавам річок Латориця й Тиса.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Fairly common transient on lakes and floodwaters. In small numbers breeds near shallow ponds surrounded by short grassland in the lower parts of the Tysa and the Latorytsia rivers.

Conservation status: Bern Convention.

32. Широконоска Shoveler *Anas clypeata* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид. З'являючись у першій декаді квітня, вона завершує весняні міграції качиних. У гніздовий селиться на старицях р. Латориця поблизу сіл Тисянка та Малі Гесвіці

Ужгородського р-ну. Малопомітний вид під час осінніх перельотів, проте в роки з дощовим літом та осінню масово затримується на водоймах рівнини. У жовтні-листопаді 1998 р. широконоса була основним об'єктом полювання мисливців Ужгородського р-ну (2 особини передані на зберігання у фондові колекції Зоологічного музею УжНУ).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, transmigrant. Breeds on fishponds and marshes in the lower part of the Latorytsia river. Common on lakes and floodwaters during spring migrations (April). In the autumn of 1998, was shot by hunters in large numbers.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Aythya Boie, 1822

33. Чернь червоноголова, попелюх **Pochard** *Aythya ferina* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. На гніздуванні виявлений на старицях річок Латориця й Тиса в околицях смт. Чоп Ужгородського р-ну. Зарослі очеретом і рогазом береги їхніх старих русел сприяють гніздуванню цього виду (Луговой, Потіш, 1999). Під час весняно-осінніх перельотів спостерігається на ставах Закарпатського рибокомбінату та водозбірних каналах рівнини.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Breeds in small numbers on marshes and ponds covered with dense vegetation, mainly in the lower part of the Tysa and the Latorytsia rivers near Chop (Луговой, Потіш, 1999).

Conservation status: Bern Convention.

34. Чернь білоока **Ferruginous Duck** *Aythya nyroca* (Güldenstädt, 1770). Гніздовий вид. Його гніздування зареєстроване на стариці р. Тиса (ур. "Циганські озера") Ужгородського р-ну, де виявлена самка з двома пуховичками (Луговой, Потіш, 1999), а також на ставах поблизу с. Бороняво Хустського р-ну. 25.08.1997 р. одна особина здобута на озері поблизу с. Ратівці Ужгородського р-ну (зберігається в колекції Зоологічного музею УжНУ). Ще один екземпляр з цієї ж колекції здобутий Т. Дудинським у 1976 р. у нижній течії р. Латориця в межах Ужгородського р-ну.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Breeds in declining numbers on marshes covered with dense vegetation. One nesting locality is situated near Boroniavo village, another one is located near Chop (Луговой, Потіш, 1999). Twice was shot by hunters.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

35. Чернь чубата **Tufted Duck** *Aythya fuligula* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. Його гніздування вперше виявлене поблизу м. Берегове та с. Бороняво (Потіш, 1996б), а також на стариці поблизу смт. Чоп (Луговой, Потіш, 1999). Під

час весняно-осінніх перельотів поодинокі особини можна спостерігати на річках Уж, Латориця, Тиса.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Rare breeder. Was observed on nesting for the first time in 1996 near Berehove (Потіш, 1996). Next time was again observed on nesting near Chop.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Vucephala Baird, 1858

36. Гоголь Goldeneye *Vucephala clangula* (Linnaeus, 1758). Пролітний, зимуючий вид. Систематично з'являється під час весняних перельотів у нижній течії р. Латориця та в інших частинах Закарпатської рівнини. Незважаючи на те, що гоголь виявлений і в літній період (Теребле-Ріцьке водосховище, усні повідомлення співробітників Квасовецького та Вільшанського лісництв), до гніздової фауни він не зарахований. Зрідка зимує (одну особину гоголя систематично, протягом 1995-1999 рр., спостерігав В. Глеба поблизу смт. Королеве на р. Тиса).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant, rare winter visitor. Occurs in small flocks in the lower part of the Latorytsia river on flooded grounds. Sometimes a single bird or a pair overwinters on the Tysa river near Koroleve village.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Mergus Linnaeus, 1758

37. Луток, крех малий Smew *Mergus albellus* Linnaeus, 1758. Залітний. Дві особини відзначені на р. Уж біля с. Ставне (Велико-Березнянський р-н) у лютому 1992 року (Луговой, Потіш, 1998). У колекції Зоологічного музею зберігається екземпляр, здобутий І. Кушніром у березні 1950 р. поблизу с. Великий Бичків (Рахівський р-н).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant, mainly in winter. Only two reliable records: March 1950 on the Tysa river near Velykyi Buchkiv, February 1992 on the Uzh river near Stavne village.

Conservation status: Bern Convention.

38. Крохаль великий, крех великий *Goosander Mergus merganser* Linnaeus, 1758. Пролітний, зрідка зимуючий вид. Відомий зі ставів Закарпатського рибокомбінату поблизу с. Залуж (Мукачівський р-н) під час весняних перельотів 29.03.1996 р. Під час осінніх перельотів зрідка відзначений і в глибині гір (р. Уж поблизу смт. Великий Березний) (усне повідомд. І. Іванеги). А. Грабарем 01.05.1926 р. поблизу с. Йовра (Сторожниця) здобута самка, що приступила до насиджування. Серед експонатів Зоомузею УжНУ зберігаються два екземпляри

цього виду, здобуті 23.01 і 01.02.1950 р. На жаль, відомостей про місце здобування немає.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant, rare winter visitor. Occurs in small numbers on fishponds during migration periods. Two stuffed birds are exhibited in the Zoological Museum of Uzhgorod National University.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Falconiformes – Соколоподібні

Familia: Pandionidae – Скопові

Genus: Pandion Savigny, 1809

39. Скопа Osprey *Pandion haliaetus* (Linnaeus, 1758). Пролітний вид. На початку ХХ ст., можливо, належав до гніздової фауни на основі усного повідомлення з околиць смт. Великий Березний (Hrabar, 1932). У березні-квітні 1996 р. скопа виявлена нами на невеликому ставі (площа 56 га) поблизу села Андріївка Ужгородського р-ну. Молода особина трималась тут протягом трьох тижнів, полюючи на рибу. Також є повідомлення про спостереження цього виду навесні на ставах Закарпатського рибкомбінату. На території сусідньої Румунії поблизу м. Сигот у вересні 1980 р. був знайдений мертвий птах, закільцьований у Фінляндії (Beres, 1998). Хоча в первинних відомостях є інформація про цей вид в колекції А. Грабара, сьогодні такого експонату в ЗМ УжНУ нема.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Червоний список Закарпаття.

Irregular in the spring (March-May) and rare in the autumn (September) on passage through Zakarpatska oblast, mainly along the Tysa and the Latorytsia rivers and fishponds.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Accipitridae – Яструбові

Genus: Pernis Cuvier, 1817

40. Осоїд Honey Buzzard *Pernis apivorus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Поодиноких особин неодноразово спостерігали в репродуктивний період, як у рівнинно-передгірній частині області, так і в долинах річок (Луговой, 1988; Бондар, 1993, 1995). Усі п'ять екземплярів експозиційної колекції Зоологічного музею УжНУ здобуті у вересні 1929-1934 рр. на території Закарпатської області. В Словаччини це один з найчисленніших гніздових хижих птахів (Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers in forests of medium and high elevations, sometimes on lowlands (Луговой, 1988, Бондар 1993, 1995).

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: *Milvus* Lacépède, 1799

41. Шуліка рудий **Red Kite** *Milvus milvus* (Linnaeus, 1758). Ймовірно гніздовий вид, статус якого потребує уточнення. Останні відомості про гніздування цього птаха наводить Л. Портенко (1950). Був зарахований до складу фауни птахів Закарпатської області тільки на підставі інформації з території Берегівського району (Луговой, Талпош, 1968) і суперечливих даних В. Боднара (1993). Експонати Зоологічного музею УжНУ демонструють певну приуроченість здобування цього виду до західної частини області. Зі семи екземплярів колекції 2 здобуті на території сучасної Східної Словаччини, 3 – в Ужгородському районі, 2 – доставлені з середньої течії р. Латориця поблизу м. Свалява.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. As a breeder of oak forests is known after L. Portenko (1950) and A. Lugovoy, V. Talposh (1965). Since then became almost extinct on the investigated territory. Only V. Bodnar (1993) includes the red kite to nesting fauna of Zakarpatska oblast. All of seven exhibited specimens in the Zoological Museum of Uzhgorod National University came from the western part of the territory.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

42. Шуліка чорний **Black Kite** *Milvus migrans* (Boddaert, 1783). Гніздовий вид. Систематично спостерігається тільки в двох локалітетах: ур. „Переш” (Ужгородський район, поблизу сіл Малі Гесвці, Руські Гесвці, Сюрте) та ур. „Оток” (Берегівський р-н, поблизу сіл Великі Береги, Квасове). В колекції хижих і сов А. Грабара є тільки два екземпляри цього виду, один з яких здобутий на території сучасної Словаччини, другий – 20.08.1930 р. в околицях с. Шаланки Виноградівського р-ну.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Systematically breeds in two localities of the lowland: in “Peresh” locality near Teyglash village (Uzhgorod district) and in “Otok” locality near Kvasove village (Berehove district).

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: *Circus* Lacépède, 1799

43. Лунь польовий **Hen Harrier** *Circus cyaneus* (Linnaeus, 1766). Пролітний вид. Систематично спостерігається на прольоті, з'являючись відразу після сходження снігу на рівнині. Осінній проліт менш помітний. Три з п'яти експонатів колекції експозиції Зоологічного музею УжНУ здобуті в західній частині рівнинної частини Ужгородського р-ну, тобто в межиріччі рік Уж, Латориця й Тиса, інші два – на території східної Словаччини.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція.

Transmigrant. Common winter and passage visitor to areas of low and medium elevations, especially in the lower parts of the Uzh, the Latorytsia, the Tysa rivers, in particular on grasslands, wet meadows, marshes, and farmlands.

Conservation status: Red book of Ukraine, Bern Convention.

44. Лунь лучний **Motagu's Harrier** *Circus pygargus* (Linnaeus, 1758) Гніздовий вид. Опубліковані дані стосуються рівнинної частини області (Бондар, 1993; Луговой, Мателешко, 1996). А. Грабарем три особини здобуті в західній частині межириччя Ужа та Латориці, що безпосередньо межують з сучасною територією Словаччини.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers on the Zakarpatska lowland, mainly in the western part of the Tysa river on wet meadows, marshes.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

45. Лунь болотяний **Marsh Harrier** *Circus aeruginosus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Виявлений у південній частині області поблизу сіл Червоне, Велика Добронь (Ужгородський р-н), Косино, Дийда (Дідово) (Берегівський р-н) і на старицях р. Тиса (Луговой, Потіш, 1999). Експозиційна колекція Зоологічного музею УжНУ містить чотири експонати цього виду, три з яких здобуті А. Грабарем у серпні-вересні 1924-27 рр., але детальніші відомості про місця добування втрачені.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds on marshes on low and medium elevations. Observed in the western part of lowlands mainly.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Accipiter Brisson, 1760

46. Яструб великий **Goshawk** *Accipiter gentilis* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Виявлений переважно в передгірно-гірській частині області. На рівнині приурочений до острівних лісових масивів. Колекція експозиції Зоологічного музею УжНУ містить 29 експонатів великого яструба з різних частин області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant, hibernant. Fairly common breeder in forests on high and medium elevations, especially in beech and coniferous stands. Resident bird.

Conservation status: Bern Convention.

47. Яструб малий **Sparrowhawk** *Accipiter nisus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Спостерігається переважно в рівнинній і передгірній частинах, населяє також гірські райони, куди проникає долинами рік. В

експозиційній колекції Зоологічного музею УжНУ зберігається 14 екземплярів, здобутих у різних локалітетах Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant, hibernant. Widespread, but nowhere common. Breeds in forests on medium and high elevations, occasionally on lowlands as well. Occupies large parks and woods on the edge of towns. Resident bird.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Buteo Lacépède, 1799

48. Зимняк **Rough-legged Buzzard** *Buteo lagopus* (Pontoppidan, 1763). Зимуючий, пролітний вид. Систематично з'являється на території рівнини та передгір'їв Закарпаття в зимовий період. Нерідко утворює скупчення на полях, де можна одночасно спостерігати до двох десятків особин. Зникає з території області в другій декаді лютого. Всі 19 екземплярів цього виду в експозиційній колекції Зоомузею УжНУ здобуті в грудні-лютому, переважно на території Закарпатської рівнини.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Hibernant, transmigrant. Regular winter visitor to areas of arable lands, meadows on low and medium elevations. All of 19 specimens in the exhibit collection of the Zoological Museum of Uzhgorod National University were collected in December-February.

Conservation status: Bern Convention.

49. Канюк **Common Buzzard** *Buteo buteo* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Один з найчисельніших представників денних хижих птахів. Рівномірно заселяє всю територію області, піднімаючись долинами річок високо в гори до вододілу включно. У період сезонних міграцій кочує всією територією Закарпаття, про що свідчать дві знахідки з території області дорослих птахів, закільцьованих у східній частині Словаччини (Потіш, 2003б).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in forests on medium and high elevations. Visitors from the eastern part of the Upper Tysa river region join local birds in the winter (Потіш, 2003б).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Circaetus Vieillot, 1816

50. Змієїд **Short-toed Eagle** *Circaetus gallicus* (Gmelin, 1788). Гніздовий вид. Відомості про знахідки гнізда в ур. "Багно" поблизу с. Руські Комаровці Ужгородського р-ну знаходимо в праці А. Грабара (1942). Пізніші дані, що походять з різних частин області (Бондар, 1993), є суперечливими. Достовірно виявлений у верхній течії р. Тиса поблизу смт. Рахів (Луговой, 1988) і в ур. „Оток” поблизу с. Квасове Берегівського р-ну (Башта, 2003).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Rare records in oak forests in the Borzhava river valley (Bashta, 2003). It is observed also in high mountain regions (Луговой, 1988).

Conservation status: Red book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Hieraaetus Kaup, 1844

51. Орел-карлик **Booted Eagle** *Hieraaetus pennatus* (Gmelin, 1788). Гніздовий вид. Відмічений в ур. "Оток" (Берегівський р-н; Потіш, Луговой, 2002) та ур. "Переш" у травні 2003 р. У колекції Зоологічного музею УжНУ зберігається шість екземплярів цього виду. Вони виготовлені А. Грабарем і всі, крім одного, здобуті на території сучасної Східної Словаччини в 1925-1927 роках.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Rare breeder. Observed in two localities: "Otok" (Berehove district), (Потіш, Луговой, 2002), "Peresh" (Uzhgorod district).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Aquila Brisson, 1760

52. Підорлик малий **Lesser Spotted Eagle** *Aquila pomarina* C.L. Brehm, 1831. Гніздовий вид. Гніздиться в передгірно-гірській частині області. Найбільше знахідок походить з Західного Закарпаття, де він систематично спостерігається в басейнах річок Уж і Тур'я. В експозиційній колекції Зоомузею УжНУ зберігається 13 екземплярів, з яких 10 здобуті й виготовлені А. Грабарем у 1920-1933 рр. Інші три потрапили в колекцію з околиць с. Великий Бичків (Рахівський р-н), смт. Вишкове (Хустський р-н) та з Державного природознавчого музею (Львів).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers in mature, closed forests on medium and high elevations. The collection of the Zoological Museum of Uzhgorod National University includes 13 birds of this species; 10 of them were collected by A. Hrabar in different parts on the west of the Transcarpathian region.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

53. Беркут **Golden Eagle** *Aquila chrysaetos* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Відомості про спостереження беркута стосуються різних районів області (Луговой, 1988; Бондар, 1993). Нами виявлений тільки один локалітет імовірного гніздування цього виду, розташований у Рахівському р-ні. Ці дані були отримані від мисливців і підтвержені трьома опудалами беркута, що були виготовлені в період між 1989 і 1997 рр. Згідно з даними Б. Годованця (2003), карпатська популяція нараховує близько 10 пар. В експозиційній колекції Зоологічного

музею зберігаються сім екземплярів цього виду; на жаль, тільки два з них мають точні дані про місце здобування.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. A few pairs have bred regularly in the eastern part of Zakarpatska oblast. According to B. Godovanets (2003), the Carpathian population includes 10 pairs.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Falconidae – Соколови

Genus: Falco LinnaeusBrisson, 175860

54. Сапсан Peregrine *Falco peregrinus* Tunstall, 1771. Гніздовий вид. Його поодинокі спостереження відомі з різних частин Закарпатської області (Бондар, 1993). Декілька разів був помічений О. Луговим (1988) у гніздовий період в Угольському лісництві Карпатського біосферного заповідника. А. Грабар (1932) наводить місця гніздування сапсана в межах Ужгородського та Перечинського р-нів. У жодному з указаних цим автором місць гніздування вид нами не виявлений. Ймовірно, тенденція до його ренатуралізації, яку відмічають в Угорщині (Вагуца, 1997), може мати місце і на території Закарпатської області. В колекції Зоомузею УжНУ зберігаються три екземпляри сапсана, здобуті А. Грабарем в 1923-1928 рр. у західній частині Закарпатської області.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Was observed in different parts of Zakarpatska oblast (Бондар, 1993; Луговой, 1988). All of 3 specimens from the collection of the Zoological Museum of Uzhgorod National University were collected in the western part of the territory by A. Hrabar in 1923-1928.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

55. Чеглок, підсоколик великий, Hobby *Falco subbuteo* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Приурочений до прируслових лісів і насаджень, спостерігається в долинах річок, де існують колонії берегової ластівки. Експозиційна колекція Зоомузею УжНУ нараховує 13 екземплярів цього виду, здобутих А. Грабарем у 1921-1926 роках ХХ століття, переважно на території сучасного Ужгородського району.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds in flooded forests on low and high elevations. After breeding period often stays on grasslands and cultivated areas until autumn time.

Conservation status: Bern Convention.

56. Дербник, підсоколик малий Merlin *Falco columbarius* Linnaeus, 1758. Зимуючий вид. Відомий переважно з передгір'я та річкових долинах, хоч непоодинокі

зустрічі походять також із Закарпатської рівнини. Експозиційна колекція Зоологічного музею УжНУ нараховує 7 екземплярів цього виду, 5 з яких птахи здобуті А. Грабарем у вересні-березні 20-х років ХХ ст.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Hibernant. Winter visitor (October-March), mainly in open lowland areas.

Conservation status: Bern Convention.

57. Кібчик **Red-footed Falcon** *Falco vespertinus* Linnaeus, 1766. Гніздовий вид. На території області трапляється в невеликій кількості в різних біотопах, уникаючи суцільних лісових масивів. Найбільша кількість нами виявлена у травні-червні в заплавах лісах уздовж водотоку р. Тиса від с. Вілок до смт. Буштино включно. В період масового льоту одноденок (*Palingenia* sp.) концентрується в більших кількостях (перша декада червня 2003 р., околиці с. Теково – 6 особин). Експозиційна колекція Зоомузею УжНУ містить 8 екземплярів цього виду, з яких тільки 3 мають відомості про час і місце здобування: на кордоні зі Словаччиною.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeder on some lowland woodlands, especially in the Tysa river valley. It aggregates in the large quantities during the flight of (*Palingenia* sp.).

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

58. Боривігер звичайний **Common Kestrel** *Falco tinnunculus* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Поширений на всій території області від рівнини до високогір'я. В експозиційній колекції Зоологічного музею УжНУ є 6 екземплярів цього виду, але місце і дата їх здобуття невідомі.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Fairly common breeding bird on meadows and agricultural lands. Occupies cavities in buildings in Uzhgorod as well.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Galliformes – Куроподібні

Familia: Tetraonidae – Тетерукові

Genus: Lyrurus Swainson, 1832

59. Тетерук **Black Grouse** *Lyrurus tetrrix* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Систематично спостерігається на токовищах у східній частині області (Тячівський, Рахівський р-ни, частково Міжгірський). З трьох екземплярів експозиційної колекції Зоологічного музею УжНУ два здобуті на території Закарпаття до 1959 року. Точніші відомості про них відсутні.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Fragmented populations exist in the eastern part of Zakarpatska oblast, primarily in Tyachiv, Rakhiv and Mizgirya districts.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: *Tetrao* Linnaeus, 1758

60. Глухар, глушець **Sapercaille** *Tetrao urogallus* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Населяє центральну та східну гірські частини Закарпатської області з помітно більшою кількістю токовищ у Тячівському та Рахівському р-нах. Згідно з даними держлісгоспів, чисельність особин глухаря в останні роки збільшується. Ймовірно, цьому сприяє відмова від весняного вигону овець на високогірні луки, що співпадало із періодом гніздування.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Regularly occurs in the eastern part of Zakarpatska oblast, primarily in the Chornohora and the Svydovets mountain ranges. During last 20 years became more ordinary.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: *Tetrastes* Keyserling et Blasius, 1840

61. Рябчик, орябок **Hazel Grouse** *Tetrastes bonasia* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. У невеликій кількості трапляється в гірській і передгірній частинах області. На жаль, цьому виду приділяється недостатньо уваги (слабо досліджені обліки, токування, зимівля) і відомості про нього поверхневі. Експозиція Зоомузею УжНУ містить тільки три експонати цього виду, здобуті в Рахівському р-ні І. Кушніром (Потіш, Потіш, 2003).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Fragmented populations exist in forests of foothills and high mountains.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: *Phasianidae* – ФазановіGenus: *Perdix* Brisson, 1760

62. Куріпка сіра **Grey Partridge** *Perdix perdix* (Linnaeus, 1758). Осілий вид, приурочений до рівнини та широких річкових долин, що лімітує його проникнення в гори. Чисельність істотно коливається за роками і залежить від характеру зими, товщини і тривалості залягання снігового покриву.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeder on extensive agricultural lands.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Coturnix* Bonnaterre, 1791

63. Перепілка **Quail** *Coturnix coturnix* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. Рівномірно заселяє всю Закарпатську рівнину і передгір'я, долинами річок проникаючи вглиб гір. У вересні чисельність різко збільшується за рахунок

мігруючих особин. В окремих частинах Ужгородського та Берегівського р-нів – об'єкт полювання.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Common breeder on the open cultivated territory of the Zakarpatska lowland and in river valleys. In September, occurs in large numbers.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Phasianus Linnaeus, 1758

64. Фазан Pheasant *Phasianus colchicus* Linnaeus, 1758. Осілий вид. На території області заселяє рівнину та передгір'я. Долинами спорадично може проникати в середню частину течії річок Ужа, Латориці, Боржави, Тиси, де, за сприятливих умов, зимує. Характерними і постійно заселеними фазаном є південні частини Закарпатської області, які адміністративно належать до Берегівського, Ужгородського та Виноградівського р-нів. В інших місцях чисельність виду значно коливається і залежить не тільки від товщини снігового покриву взимку, а й від доступності води в літній період. Відомі несистематичні спроби інтродукції виду мисливськими товариствами (напр., ТМР „Хантер”, 1999 р.).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Mixed population lives on the Zakarpatska lowland and in big river valleys. Common breeder only in the lower parts of the Latorytsia and the Tysa rivers. Sometimes introduced by hunters from different regions of Ukraine and Slovakia (last time in 1999).

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Gruiformes – Журавлеподібні

Familia: Gruidae – Журавлеві

Genus: Grus Brisson, 1760

65. Журавель сірий Common Crane *Grus grus* (Linnaeus, 1758). Пролітний вид. Спостерігається переважно в західній частині досліджуваного регіону (Потіш, 2004). У березні 1999 р одна особина журавля сірого трималась болотистої місцевості в ур."Багно" неподалік с. Руські Комаровці Ужгородського р-ну. Відома також літня зустріч особини в заплавної ділянці р. Латориця поблизу с. Чомонин Мукачівського р-ну (усне повідомл. А.-Т. Башти). Постійних місць відпочинку під час міграцій, які є характерними для Гортобадю в південно-східній частині Угорщини, не виявлено, але в межах РЛП "стужися" зафіксовані короткочасні зупинки (Луговой, Потіш, 1998а).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant. During migration time, mainly in the autumn, observed in the western part of the territory (Потіш, 2004). Sometimes spends summers.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Rallidae – Пастушкові

Genus: Rallus Linnaeus, 1758

66. Пастушок **Water Rail** *Rallus aquaticus* Linnaeus 1758. Гніздовий, пролітний вид. Населяє долини річок Тиса й Латориця (нижні течії) та розгалужену мережу водозбірних каналів рівнини. Експозиційна колекція Зоомузею УжНУ містить екземпляр, здобутий у вересні 1981 р. Т. Дудинським.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, transmigrant. Breeds on marshes being mainly common on lowlands, in valleys of the Tysa and the Latorytsia rivers.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Porzana Vieillot, 1816

67. Погонич, погонич звичайний **Spotted Crane** *Porzana porzana* (Linnaeus, 1766). Гніздовий, пролітний вид. Виявлений на болотах і в зарослих старицях рр. Латориця й Тиса. В експозиції Зоомузею УжНУ зберігаються чотири екземпляри цього виду, здобуті в різних частинах Закарпатської області препаратами Ю. Клепачем та І. Кушніром під час весняно-осінніх перельотів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Numbers fluctuate from year to year according to water conditions. Breeds on marshes of the Zakarpatska lowland.

Conservation status: Bern Convention.

68. Курочка мала, погонич малий **Little Crane** *Porzana parva* (Scopoli, 1769). Гніздовий, пролітний вид. Виявлений нами на порослих осокою болотах і старицях річок Латориці й Тиси.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in reed-beds and on marshes around lakes and fishponds. Occurs in the lower part of the Latorytsia and the Tysa rivers.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Crex Bechstein, 1803

69. Деркач **Corncrake** *Crex crex* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, перелітний вид. Виявлений як на рівнині: в ур. "Карна", "Роуко Домб", "Сирень", так і в долинах гірських річок. Звичайний на некошених вологих луках. Чисельність нестабільна: наприклад, у вологий 1998 рік кількість токуючих самців різко зросла, а в сухіший 1999 – зменшилася.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Breeds on wet meadows and in river valleys. Sometimes is common, but population number fluctuates according to water conditions. High number of pairs occurs in "Karna", "Rouko Domb", "Siren" locations of Uzhgorod district.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Gallinula Brisson, 1760

70. Курочка водяна Moorhen *Gallinula chloropus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. На гніздуванні виявлений на більшості стариць річок Тиса й Латориця, а також на заплавної ділянці р. Тиса від с. Вілок до смт. Вишкове.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Common breeder in reed-beds, mainly on lowlands.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Fulica Linnaeus, 1758

71. Диска Coot *Fulica atra* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид. Під час весняно-осінніх перельотів виявлений на старицях, озерах і водозбірних каналах рівнини. Гніздиться тільки на тих старицях річок Тиси й Латориці, які заростають рогозом та очеретом.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Common breeder on wetlands of lowlands around streams of the Latorytsia, the Tysa rivers and on medium elevations.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Charadriiformes – Сивкоподібні

Famillia: Charadriidae – Сивкові

Genus: Charadrius Linnaeus, 1758

72. Зуйок малий, пісочник малий Little Ringed Plover *Charadrius dubius* Scopoli, 1786. Гніздовий, пролітний вид. Регулярно гніздиться на галькових острівцях у басейні р. Тиса, долинах річок Латориці (в її середній і верхній течії). Ужа (Луговой, Потіш, 19986). У період сезонних перельотів невеликі групи цих птахів можна спостерігати на тимчасових калюжах і на мілководних частинах ставів Закарпатського рибокомбінату.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Regular breeder on rivers of Zakarpatska oblast (Луговой, Потіш, 19986). During migration time occurs on flooded fields.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Vanellus Brisson, 1760

73. Чайка Lapwing *Vanellus vanellus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. Під час сезонних перельотів виявлений на відпочинку в заплавах нижньої течії р. Латориця та на полях рівнини. У долині р. Тиса пролітні та відпочиваючі птахи виявлені в Хуст-Солотвинській котловині до смт. Буштино. Кладки й пташенята цього виду виявлені нами в різних частинах Закарпатської рівнини.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Breeder on wet meadows and arable fields around wetlands. Occurs in large flocks in the spring and in the autumn.
Conservation status: Bern Convention.

Familia: Recurviostridae – Чоботареві

Genus: Himantopus Brisson, 1760

74. Ходуличник, кулик-довгоніг **Black-winged Stilt** *Himantopus himantopus* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. У невеликій кількості (2-5 ос.) виявлений на риборозплідних ставах поблизу сіл Пістрялове і Форнош (Ліскове) Мукачівського р-ну (усне повідомл. Л. Покритюка). Належить до гніздової фауни Східної Словаччини (Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Rare visitor of fishponds near Pistrialove and Fornosh villages. Starting from 1976 was included into nesting fauna of Eastern Slovakia (Danko et al., 2002).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Scolopacidae – Бекасові

Genus: Tringa Linnaeus, 1758

75. Чорниш, коловодник лісовий **Green Sandpiper** *Tringa ochropus* Linnaeus, 1758. Пролітний, блукаючий вид. 2.06.1996 р. п'ять особин виявлені на ставі поблизу с. Бороняво (Хустський р-н). В осінній період виявлений на березі Андріївського ставу (Ужгородський р-н). Спостерігається в інших ділянках басейну р. Тиса (Луговой, 1988). В експозиційній збірці Зоомузею УжНУ зберігається екземпляр цього виду, здобутий 25.12.1981 р. поблизу с. Сюрте (Струмківка) Ужгородського р-ну.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant, vagrant. Sometimes occurs in different parts of lowlands. One bird is exhibited in the Zoological Museum of Uzhgorod National University; it was collected on 25.12.1981 near Strumkivka of Uzhgorod district.

Conservation status: Bern Convention.

76. Фіфі, коловодник болотяний **Wood Sandpiper** *Tringa glareola* Linnaeus, 1758. Пролітний вид. 14 особин виду було нами виявлено в третій декаді березня 1998 р. поблизу с. Руські Геєвці (Ужгородський р-н). Навесні 1962 р. один екземпляр здобутий В. Талпошем; зберігається в експозиції Зоомузею УжНУ.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Was observed in the end of March, 1998 (14 birds). Also was collected in the spring of 1962 by V. Talposh.

Conservation status: Bern Convention.

77. Уліт великий, коловодник великий **Greenshank** *Tringa nebularia* (Gunnerus, 1767). Пролітний вид. Виявлений нами на початку квітня 1998 р. в околицях с. Довге Поле Ужгородського р-ну. Трапляється переважно у весняний період, хоча поодинокі особини спостерігалися нами під час вологої осені 1998 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Was observed on the beginning of April in 1998 near Dovge Pole village of Uzhgorod district. More numerous in the spring.

Conservation status: Bern Convention.

78. Травник, коловодник звичайний **Common Redshank** *Tringa totanus* (Linnaeus, 1758). Пролітний, гніздовий вид. До 1960 року вважався звичайним гніздовим видом (Талпош, 1965б). На тимчасових калюжах рівнини у весняний період систематично спостерігається у зграйках з іншими видами куликів. Поодинокі спостереження особин з типовою гніздовою поведінкою у різних локалітетах (у Берегівському й Мукачівському р-нах) дозволяють надати травнику статус рідкісного гніздового виду.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant, remigrant. Sporadic in the autumn, more numerous in the spring. Used to be a breeder up to 1960 (Талпош, 1965б). As a rare breeder observed in Berehove and Mukacheve districts.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

79. Щоголь, коловодник чорний **Spotted Redshank** *Tringa erythropus* (Pallas, 1764). Пролітний вид. Виявлений переважно на осінніх перельотах на сплунених риборозплідних ставах і вздовж берегової лінії невеликих водойм.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Observed during autumn migration time on fishponds mainly.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Actitis Illiger, 1811

80. Перевізник, набережник **Common Sandpiper** *Actitis hypoleucos* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. На гніздуванні виявлений на річках Уж, Латориці, Тисі (Gorban, Potish, 1992; Потіш, 1994а; Луговой, Потіш, 1998б). Проникає високо в гори; спостерігався на штучних водонакопичувачах – гатях на р. Чорна, потік Білий та ін.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds on gravel banks of big and small rivers. (See Ukrainian text).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Phalaropus Brisson, 1760

81. Плавунець круглодзьобий **Red-necked Phalarope** *Phalaropus lobatus* (Linnaeus, 1758). Пролітний вид. Під час весняних перельотів зрідка з'являється на

тимчасових болітцях, які утворюються внаслідок танення снігу (напр., навесні 1998 р.). У 2003 році довгий час особини цього виду тримались на водоймі поблизу с. Ратівці Ужгородського району.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Rare spring transient. Occurs on flooded grasslands on the Zakarpatska lowland. In spring time of 2003 was observed near Rat village, Uzghorod district.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Philomachus Anonymous [= Merrem], 1840

82. Турухтан, брижач **Ruff** *Philomachus pugnax* (Linnaeus, 1758). Пролітний вид. Виявлений нами під час сезонних перельотів (у весняний період) поблизу с. Пістрялове та на зволжених ділянках у нижній течії річок Латориці й Тиси. Два екземпляри, здобуті 11.03.1974 р. поблизу с. Руські Геевці Ужгородського району Л. Киричуком, зберігаються в експозиції Зоомузею УЖНУ.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Occurs in small numbers during spring migration time on fishponds. Two birds were collected on March 11, 1974 near Ruski Geyevtsi village of Uzghorod district.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Lymnocyptes Kaup, 1829

83. Гаршнеп, баранець малий **Jack Snipe** *Lymnocyptes minimus* (Brünnich, 1764). Пролітний вид. Під час сезонних перельотів систематично з'являється в нижній течії р. Латориця й Тиса на зволжених ділянках. Нами здобуто 4 особини цього виду, тушки яких передані на зберігання в Зоомузей УЖНУ.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Regular on spring and autumn passages. Occurs mainly on fishponds and flooded grasslands.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Gallinago Brisson, 1760

84. Бекас, баранець звичайний **Common Snipe** *Gallinago gallinago* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний вид. Систематично спостерігається на весняному та, в меншій кількості, осінньому прольотах.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, transmigrant. Regular on spring and autumn passages. Rare breeder on flooded grasslands in the lower part of the Latorytsia river.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

85. Дупель, баранець великий **Great Snipe** *Gallinago media* (Latham, 1787). Пролітний вид. Поодинокі спостерігається під час сезонних перельотів у нижній течії р. Латориця.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Rarely occurs on passage in the lower part of the Latorytsia river.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Scolopax, Linnaeus, 1758

86. Вальдшнеп, слуква **Woodcock** *Scolopax rusticola* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид. Весняна "тяга" спостерігається на просіках і кормових ремізах, як на рівнині, так і в гірській частині регіону (Луговой, Потиш, 1998б). Під час осінніх перельотів з'являється в долинах рік у прируслових лісах.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, tansmigrant. Breeds in hillside forests (Луговой, Потиш, 1998б). During migration time occurs in river valleys.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Numenius, Brisson, 1760

87. Кроншнеп великий, кульон великий **Curlew** *Numenius arquata* (Linnaeus, 1758). Пролітний вид. Виявлений під час осінньо-весняних перельотів на вологих луках поблизу сіл Руські і Малі Геєвці, Ратівці Ужгородського р-ну в нижній течії р. Латориця.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant. Occurs mainly during autumn migration time on flooded grasslands of the lower part of the Latorytsia river.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

88. Кроншнеп середній, кульон середній **Whimbrel** *Numenius phaeopus* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Зрідка спостерігається в різних частинах Закарпатської області під час сезонних міграцій (Загороднюк та ін., 1997). У колекції Зоологічного музею УжНУ зберігається один екземпляр, здобутий Ю. Мателешком 30.10.1971 р., без точних відомостей про місце здобування.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Rare spring and autumn transient. Two reliable record.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Limosa, Brisson, 1760

89. Веретенник великий, грицик великий **Black-tailed Godwit** *Limosa limosa* (Linnaeus, 1758). Пролітний вид. Під час сезонних перельотів невеликі зграйки цих птахів регулярно спостерігаються на вологих луках у пониззі річок Латориці

й Тиси. Тушки особин, здобутих у рівнинній частині, зберігаються в Зоологічному музеї УжДУ та приватних колекціях мисливців.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant. Observed in small numbers on passage in the lower part of the Tysa and the Latorytsia rivers. Occurs on flooded grasslands.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Laridae – Мартинові

Genus: Larus Linnaeus, 1758

90. Мартин малий **Little Gull** *Larus minutus* Pallas, 1776. Пролітний вид. Виявлений під час міграції поблизу м. Ужгород (Луговой, 1999). Мігруючий вид на території Словаччини (Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Observed during migration time (Луговой, 1999). The species traverses through Slovakia in different numbers.

Conservation status: Bern Convention.

91. Мартин звичайний **Black-headed Gull** *Larus ridibundus* Linnaeus, 1766. Пролітний, зимуючий, гніздовий вид. Виявлений на зимівлі в межах міст Ужгорода і Мукачева, де, поряд з крижнем, є фоновим біляводним видом птахів. Поодинокі особини зимують на незамерзаючих ділянках р. Латориця, Уж і Тиса. Протягом весняно-осінніх перельотів спостерігається активна міграція цього виду (Луговой, 1999) з концентрацією на ставах Закарпатського рибокombінату та повеневих водах нижньої течії р. Латориця. В літній період була виявлена спроба гніздування на стариці р. Тиса в ур. “Есенська Чоронда” (Луговой, Потіш, 1999). Протягом цілого року поодинокі особини спостерігаються на території всього басейну р. Тиса. Л. Покритюк (усне повідомл.) у 2002-2003 рр. поблизу м. Берегове знайшов колоніальне поселення цього виду, яке в 2004 р. зникло. 10 гніздових пар також були виявлені в ур. „Товар”, неподалік с. Дейда (Дідово) Берегівського р-ну. В квітні-травні 2005 р. нами виявлена колонія з 18 гнізд на стариці р. Тиса поблизу с. Соломонове Ужгородського району.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant, hibernant, remigrant. Overwinters on ice-free waters in the towns of Uzhgorod and Mukacheve. During migration time, observed in large numbers on fishponds and flooded grasslands (Lugovoy, 1999). Two endeavours of nesting in Berehove district and near Chop were seen. In both localities colonies disappeared.

Conservation status: Bern Convention.

92. Мартин сріблястий **Herring Gull** *Larus argentatus* Pontoppidan, 1763. Блукаючий вид. З появою водосховища „Земплінська Шірава” (територія Східної Словаччини) його досить часто спостерігають на цій водоймі (Mosansky, 1978).

На думку О. Лугового (1999), сріблястий мартин у невеликій кількості мігрує через Карпати.

Охоронний статус: Немає.

Vagrant. After the appearance of "Zemplinska Sirava", this bird is often observed in Eastern Slovakia (Mosansky, 1978). Considered by Lugovoy to be a transmigrant (1999).

Conservation status: None.

93. Мартин жовтоногий **Yellow-legged Gull** *Larus cachinnans* Pallas, 1811. Блукаючий вид. У зв'язку з недавнім розмежуванням двох видів, *L. argentatus* і *L. cachinnans*, інформація, що є в літературі, може однаковою мірою стосуватися їх обох. У грудні 2003 р. протягом двох днів 1 ос. жовтоногого мартина ми спостерігали на р. Уж поблизу с. Йовра (Сторожниця) Ужгородського р-ну.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Vagrant. One reliable winter observations of this bird come from the Uzh river near the border with Slovakia.

Conservation status: Bern Convention.

94. Мартин сивий **Common Gull** *Larus canus* Linnaeus, 1758. Пролітний, зимуючий вид. Протягом зимового періоду поодиноким тримається на річках Уж і Тиса. У період весняно-осінніх перельотів у невеликих кількостях (3-5 ос.) виявлений на ставках Закарпатського рибокомбінату, в нижній течії р. Латориця та в околицях м. Ужгород (Луговой, 1999).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant, hibernant. Winter visitor on the Uzh and the Tysa rivers. Occurs in small numbers on fishponds and flooded grasslands during migration time (Луговой, 1999).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Chlidonias Rafinesque, 1822

95. Крячок чорний **Black Tern** *Chlidonias niger* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Невеликі гніздові колонії виявлені на старицях річок Латориці й Тиси, щільно зарослих водняним різакком та іншими рослинами (Луговой, Потіш, 1999). У післягніздовий період може долинами річок залітати в горську частину області.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. The species breeds regularly in little colonies on small sparsely vegetated shallow marshes.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

96. Крячок білощокий **Whiskered Tern** *Chlidonias hybrida* (Pallas, 1811). Гніздовий вид. На гніздуванні з'явився в кінці 1990-х років. Гніздиться поодинокими парами на старицях річок Тиси й Латориці (Луговой, Потіш, 1999). Гніздові території може змінювати з року в рік, що залежить від стану водойми (глибини води та вегетації).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers on former river-beds of the Tysa and the Latorytsia rivers near Chop (Луговой, Потіш, 1999).

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Hydroprogne Kaup, 1829

97. Чеграва, крячок каспійський **Caspian Tern** *Hydroprogne caspia* (Pallas, 1770). Залітний вид. У серпні 2001 р. відмічений на стариці В. Глебою поблизу с. Есень (Яворово) Ужгородського р-ну. Спостереження підтверджене фотоматеріалами.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Vagrant. In the end of August 2001, this bird was observed near Esen village of Uzhgorod district.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Sterna Linnaeus, 1758

98. Крячок річковий **Common Tern** *Sterna hirundo* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид. Нами виявлені два колоніальні поселення цього крячка на галькових островах р. Тиса. Одне знаходиться поблизу смт. Буштино Хустського р-ну, друге – поблизу с. Дротинці Виноградівського р-ну (Потіш, 1995). В окремі роки, після спаду повеневих вод, острови стають доступними для людини, худоби та хижих ссавців, що має фатальні наслідки для поселень виду. За таких причин у 2000 р. розпалася колонія річкових крячків поблизу смт. Буштино і зараз птахи по декілька пар гніздяться вздовж русла р. Тиса та пониззя її приток (Тереблі, Тересви та ін.).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, transmigrant. Two colonies of the common tern exist in the Tysa river valley (Потіш, 1995).

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

99. Крячок малий **Little Tern** *Sterna albifrons* Pallas, 1764. Гніздовий, пролітний вид. Спільна колонія річкового та малого крячків розташована поблизу с. Дротинці Виноградівського р-ну (Потіш, 1995). Як і в попереднього виду, успішність гніздування значною мірою залежить від доступності галькових острівців для худоби та людини.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, transmigrant. Common colony of common and little terns is situated near Drotynsi village in Vynohradiv district.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Columbiformes – Голубоподібні

Familia: Columbidae – Голубові

Genus: Columba Linnaeus, 1758

100. Припутьень **Woodpigeon** *Columba palumbus* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид. Поширений в біотопах з різновіковими деревостанами, у тому числі вздовж водотоків річок Латориці й Тиси. Уникає суцільних масивів деревних монокультур та одновікових насаджень.

Охоронний статус: немає.

Remigrant, transmigrant. Common breeder in woodlands and floodplain forests.

Conservation status: None.

101. Голуб-синяк **Stock Dove** *Columba oenas* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид. Найбільша щільність відмічена в лісових масивах заповідної зони Карпатського біосферного заповідника (Луговой, 1988). В інших гірських ділянках чисельність залежить від інтенсивності лісокористування: винищення старих лісових масивів з дуплистими деревами різко зменшує ймовірність його гніздування. Масовий вид під час весняних міграцій.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Breeder in low and high mountain regions (Луговой, 1988).

Conservation status: Bern Convention.

102. Голуб сизий **Rock Dove** *Columba livia (forma domestica)* Gmelin, 1789. Статус сизого голуба невизначений. Типовий синантропний вид, який трапляється в населених пунктах області і уникає природних біотопів.

Охоронний статус: Бернська конвенція (природні популяції).

Status unknown. Common bird in towns of the investigated area. Contemporary population is regularly enlarged thanks to the domestic form of *C. livia* (escapers from dovecote).

Conservation status: Bern Convention (nature populations).

Genus: Streptopelia Bonaparte, 1855

103. Горлиця кільчаста, горлиця садова **Collared Dove** *Streptopelia decaocto* (Frisvaldszky, 1838). Осілий синантропний вид, який гніздиться тільки в межах населених пунктів та на їх околицях. Вперше з'явилася на території області в 1944 році (Страутман 1963). Один з найчисленніших птахів населених пунктів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeder of parks, gardens, cemeteries. Flocks of various sizes are wintering in populated areas.

Conservation status: Bern Convention.

104. Горлиця звичайна **Turtle Dove** *Streptopelia turtur* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Населяє передгір'я, зрідка спостерігається в рівнинній частині Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds on open woodlands, in lines of trees and shrubs, in floodplain forests.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: **Cuculiformes** – Зозулеподібні

Familia: **Cuculidae** – Зозулеві

Genus: **Cuculus** Linnaeus, 1758

105. Зозуля **Cuckoo** *Cuculus canorus* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Типові біотопи – розріджені деревно-чагарникові зарості на рівнині та в передгір'ї. Долинами річок проникає в гірські масиви.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common throughout Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: **Strigiformes** – Совоподібні

Familia: **Strigidae** – Совові

Genus: **Nyctea** Stephens, 1826

106. Сова біла **Snowy Owl** *Nyctea scandiaca* (Linnaeus, 1758). Блукаючий вид. Захований до складу фауни області тільки на основі спостереження А. Грабара в 1926 р. однієї особини поблизу с. Горонда (згідно з сучасним адміністративним поділом – Мукачівський р-н). Усі екземпляри колекції Зоологічного музею УжНУ, окрім одного, здобуті на території сучасної Східної Словаччини.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Rare Vagrant. Only one reliable record. Observed by A. Hrabar in 1926 near Goronda village (Mukacheve district). All specimens of the snowy owl exhibited in the Zoological Museum of Uzhorod National University came from territories near the border with Slovakia and were collected mainly in the winter.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: **Bubo** Dumeril, 1806

107. Пугач **Eagle Owl** *Bubo bubo* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Виявлені два достовірні місця гніздування у Виноградівському та Ужгородському р-нах (Потіш, 2003а). В інших місцях трапляється нерегулярно і дані про нього потребують детальної перевірки. У приватних колекціях мисливців Рахівського р-ну є опудала пугачів, здобутих у різні роки кінця ХХ ст.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Rare breeding bird. The species nests in two localities of Vynohradiv and Uzhgorod districts (Потіш, 2003а).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Asio Brisson, 1760

108. **Сова вухата Long-eared Owl *Asio otus* (Linnaeus, 1758).** Осілий вид. Оселяється в розріджених деревно-чагарникових насадженнях. Щільність популяції залежить від наявності гнізд сороки (*Pica pica*), які вухата сова використовує для гніздування. У зимовий період формує інвазійні скупчення в населених пунктах (Потіш, 1994б).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common bird in woodlands. Usually borrows old nests of the magpie for nesting. In the wintertime, larger flocks may be found in undisturbed parks (Потіш, 1994б).

Conservation status: Bern Convention.

109. **Сова болотяна Short-eared Owl *Asio flammeus* (Pontoppidan, 1763).** Пролітний вид. У гніздовий період виявлений тільки в нижній течії р. Латориця. В значно більшій кількості спостерігається в листопаді-грудні. Одна особина була здобута в першій декаді грудня в Мукачівському р-ні поблизу с. Павшино (рівнинна частина). Всі сім екземплярів експозиційної колекції Зоомузею УжНУ здобути А. Грабарем у приграничних з Україною ділянках Словаччини.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Occurs during migration time anywhere on the Zakarpatska lowland. A. Hrabar obtained all seven specimens of the exposition collection of the Zoological Museum of Uzhhorod National University on the Slovakian terrain, close to the border with Ukraine.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Otus Pennant, 1769

110. **Совка Scops Owl *Otus scops* (Linnaeus, 1758).** Гніздовий вид. Місця достовірного оселення відомі з території Карпатського біосферного заповідника (Луговой, 1988). У 2005-2007 роках нами, спільно з Л. Покритюком, у весний період було виявлено близько 10 токуючих самців у старих паркових насадженнях м. Берегове. Експозиційна колекція Зоомузею УжНУ нараховує одне опудало цього виду; особина здобута І. Кушніром у Рахівському р-ні в середині 50-х років ХХ ст.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Occurs on the territory of the Carpathian Biosphere Reserve (Луговой, 1988). Some observations in different parts of Zakarpatska oblast must be verified.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Aegolius Kaup, 1829

111. Сич волохатий **Tengmalm's Owl** *Aegolius funereus* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. У Рахівському р-ні нами оглянуто кілька опудал цього виду. Птахи були здобуті в різних ділянках Свидовецького масиву. На наш погляд, вид вузько приурочений до хвойних лісів. Одне опудало цього сича зберігається в експозиційній колекції Зоологічного музею УжНУ. Детальніших даних про час, місце та дату здобування знайти не вдалося.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Few stuffed birds were presented in the private collections of hunters in Rachiv district.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Athene Boie, 1822

112. Сич хатній **Little Owl** *Athene noctua* (Scopeli, 1769). Осілий вид. Уникає лісових масивів, поширений переважно в рівнинній і передгірній частинах. Спостерігається переважно в населених пунктах сільського типу. Активно заселяє околиці міст, новобудови.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeder on the Zakarpatska lowland near farm buildings and villages.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Glaucidium Boie, 1822

113. Сичик-горобець **Pygmy Owl** *Glaucidium passerinum* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Систематично спостерігався в Чорногірському масиві Карпатського біосферного зап-ка (Луговой, 1988). Поширення в Закарпатській області пов'язане з розповсюдженням жовни чорної, дупла якої сичик-горобець використовує для гніздування. У листопаді 2002 р. цей вид нами виявлений в урочищі „Дубки” Кам'янецького лісництва Ужгородського ДЛГ.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Occurs on the territory of the Carpathian Biosphere Reserve (Луговой, 1988). Distribution of this bird coincides with distribution of the black woodpecker. In November 2002, was observed near Kamyanytsia village of Uzhgorod district.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Strix Linnaeus, 1758

114. Сова сіра **Tawny Owl** *Strix aluco* Linnaeus, 1758. Осілий вид. Оселяється на околицях широколистяних лісів або в розріджених масивах і на зрубках. Також

населені старі паркові насадження в межах населених пунктів. Один з найчисленніших видів сов області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeder in forests of Zakarpatska oblast. One of the most widely distributed species.

Conservation status: Bern Convention.

115. Сова довгохвоста **Ural Owl** *Strix uralensis* Pallas, 1771. Осілий вид. Переважно тримається в букових лісах. Найчастіше з усіх сов наявна в приватних колекціях мисливців області. Верхня межа поширення в горах співпадає з пасмом хвойних лісів. Узимку з'являється в старих паркових насадженнях населених пунктів і рівнинних дібровах. В експозиції Зоологічного музею УжНУ, поряд із канюком – найчисленніший експонат.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Common bird of beech forests. In the winter, visits large parks and old cemeteries.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Tytonidae – Сипухові

Genus: Tyto Billberg, 1828

116. Сипуха **Barn Owl** *Tyto alba* (Scopoli, 1769). Осілий вид Закарпатської області. Трапляється в межах невеликих населених пунктів і на околицях міст. У 1993 та 1998 рр. дві особини з дуже пошкодженими крилами були знайдені на околиці м. Ужгород. Гніздо з пташенятами виявлене в старій будівлі в м. Берегове в травні 2006 і 2007 рр. (усне повідомл. Л. Покритюка).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Resident on the Zakarpatska lowland. Occurs in villages in old church towers, farm buildings.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Caprimulgiformes – Дрімлюгоподібні

Familia: Caprimulgidae – Дрімлюгові

Genus: Caprimulgus Linnaeus, 1758

117. Дрімлюга **Nightjar** *Caprimulgus europaeus* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Населяє хвойні ліси, рідше букові.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Rare breeder in oak and beech forests, on forest edges, on clearings.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Apodiformes – Серпокрильцеподібні

Familia: Apodidae – Серпокрильцеві

Genus: Apus Scopoli, 1777

118. Серпокрилець чорний **Common Swift** *Apus apus* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид.

Зараз поширений виключно у населених пунктах, де знаходить придатні для гніздування місця (дзвіниці, високі будівлі, замкові споруди тощо).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in crevices of old buildings, churches, castles. The biggest colony exists on the walls of Uzhgorod castle.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Coraciiformes – Сиворакшеподібні

Familia: Coraciidae – Сиворакшеві

Genus: Coracias Linnaeus, 1758

119. Сиворакша **Roller** *Coracias garrulus* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид, останні відомості про якого датуються 1992 р. і походять з території Берегівського р-ну (Луговой, Мателешко, 1996). Пов'язаний зі стиглими дібровами рівнини та передгір'я. Вирубування таких насаджень і старих дуплистих дерев уздовж річок знижують можливість гніздування цього виду в області.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Rarely breeds in old oak forests of the Zakarpatska lowland. For the last time was observed in 1992 near Veluki Beregy village of Berehove district.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Alcedinidae – Рибалочкові

Genus: Alcedo Linnaeus, 1758

120. Рибалочка звичайний **Common Kingfisher** *Alcedo atthis* (Linnaeus, 1758).

Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Гніздиться вздовж річок Закарпаття в середніх і нижніх течіях, за наявності місць, придатних для риття нір.

Спостерігався на зимівлі на р. Уж у межах м. Ужгорода (Potiš, Stánkevič, 1997).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds along small and large flowing and standing waters. Overwinters in small numbers on ice-free waters.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Meropidae – Бджолоїдкові

Genus: Merops Linnaeus, 1758

121. Бджолоїдка звичайна **European Bee-eater** *Merops apiaster* Linnaeus, 1758.
Гніздовий вид. Колонії та поодинокі гнізда спостерігаються в Березівському, Мукачівському та Ужгородському р-нах. Охоче заселяє старі піщані кар'єри та високі береги річок в їх нижніх течіях.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers in Berehove, Mukacheve and Uzhgorod districts.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Upuriformes – Оудоподібні

Familia: Upuridae – Оудові

Genus: Upura Linnaeus, 1758

122. Оуд **Ноорое** *Upura epops* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Звичайний на передгір'ях і в широких річкових долинах з великою кількістю садів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds in gardens, vineyards.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Piciformes – Дятлоподібні

Familia: Picidae – Дятлові

Genus: Jynx Linnaeus, 1758

123. Крутиголовка **Wryneck** *Jynx torquilla* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Оселяється вздовж річок за наявності старих вербових і тополевих прируслових деревостанів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on lowlands and in river valleys forests.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Picus Linnaeus, 1758

124. Дятел зелений, жовна зелена **Green Woodpecker** *Picus viridis* Linnaeus, 1758.
Осілий вид. Заселяє лісові насадження та деревостани гірських схилів, уздовж водотоків рівнини та передгір'я. Приручений до пристигаючих деревостанів. У ранньовесняний період належить до найчисленніших видів (Луговой, 2005).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common bird of older parks and osier-poplar forests on lowlands and high elevations.

Conservation status: Bern Convention.

125. Дятел сивий, жовна сива **Grey-headed Woodpecker** *Picus canus* Gmelin, 1788.
Осілий вид. Як і попередній дятел, віддає перевагу, здебільшого, лісам з великою кількістю тополі, верби, старим садам. Поширений у старих паркових насадженнях населених пунктів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Occurs in flooded forests, old gardens and parks.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Dryocopus Boie, 1826

126. Жовна чорна **Black Woodpecker** *Dryocopus martius* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Гніздиться у хвойних і букових лісах. Узимку мігрує на рівнину та передгір'я, де спостерігається в острівних дубових лісах.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Breeds in coniferous and beech forests. In the winter, occurs in oak forests of lowlands.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Dendrocopos Koch, 1816

127. Дятел великий строкатий, дятел звичайний **Great Spotted Woodpecker** *Dendrocopos major* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Населяє всі типи деревних біотопів: широколистяні та мішані ліси, паркові насадження, сади тощо.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeder in forests, woods, parks, and on old cemeteries.

Conservation status: Bern Convention.

128. Дятел сирійський **Syrian Woodpecker** *Dendrocopos syriacus* (Hemprich et Ehrenberg, 1833). Осілий вид. Представник синантропної фауни. У Закарпатській області вперше відмічений в 1948 році. Поширений у населених пунктах передгір'я, проникаючи широкими долинами в гірську частину області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds predominantly in gardens, on cemeteries; in small numbers – in forests.

Conservation status: Bern Convention.

129. Дятел середній **Middle Spotted Woodpecker** *Dendrocopos medius* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Спостерігається переважно в передгір'ях, острівних і прирусових лісах Закарпаття. Під час весняно-осінніх кочівель його чисельність у прирусових лісах помітно збільшується (Луговой, 2005).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Occurs in oak, osier and poplar stands on medium and high elevations.

Conservation status: Bern Convention.

130. Дятел білоспинний **White-backed Woodpecker** *Dendrocopos leucotos* (Bechstein, 1803). Осілий вид. Населяє переважно широколистяні ліси передгір'їв і гірської частини області, уникаючи одновікових насаджень. В експозиційній колекції зоомузею УжНУ зберігається один екземпляр цього виду, здобутий Баклаганичем 04.II.1950 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds in old broadleaved forests mainly.

Conservation status: Bern Convention.

131. Дятел малий **Lesser Spotted Woodpecker** *Dendrocopos minor* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Малочисельний птах передгір'їв і приуслових лісів Закарпатської області. В ранньовесняний період численний у приуслових лісах (Луговой, 2005). В експозиційній колекції зоомузею УжНУ зберігаються два екземпляри цього виду, здобуті І. Кушніром у Рахівському районі взимку й у травні 1954 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Breeds in small numbers on foothills and in flooded forests.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Picoidea Lacépède, 1799

132. Дятел трипалий **Three-toed Woodpecker** *Picoidea tridactylus* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Трапляється в хвойних лісах, при цьому тяжіє до різновікових деревостанів. У 1990-х роках виявлений нами на території національного природного парку „Синевир”, на вітровальних ділянках.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Occurs in coniferous forests. Was observed in large numbers in the nineties after the large windfall in the National park “Synevyr”.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Passeriformes – Горобцеподібні

Familia: Hirundinidae – Ластівкові

Genus: Riparia Forster, 1817

133. Ластівка берегова **Sand Martin** *Riparia riparia* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Найбільші колонії (близько 4000 нір) виявлені на р. Тиса (Потіш, 1995). На динаміку популяції впливає повенева ситуація та стан берегової смуги. Охоче селиться в піщаних кар'єрах рівнини (піщаний кар'єр поблизу с. Руські Геєвці, Ужгородського району).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in colonies on low and medium elevations, on sandy or clay walls of river banks as well as in sand and gravel pits.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Hirundo Linnaeus, 1758

134. Ластівка сільська **Swallow** *Hirundo rustica* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний. Синантропний вид Закарпаття, тісно пов'язаний з будівлями, хоча здобуває корм і на незаселених людиною ділянках.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in villages, towns.
Conservation status: Bern Convention.

Genus: Delichon Horsfield et Moore, 1854

135. Ластівка міська **House Martin** *Delichon urbica* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний. Синантропний вид Закарпаття (Потіш, Годанич, 2004). Під час вибору місця гніздування віддає перевагу районам багатоповерхової забудови міст області.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common in colonies in buildings of towns and cities.
Conservation status: Bern Convention.

Familia: Alaudidae – Жайворонкові

Genus: Galerida Boie, 1828

136. Посмітюха **Crested Lark** *Galerida cristata* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Чисельність посмітюхи на території області катастрофічно зменшилася (Луговой, Мателешко, 1996), хоча в середині ХХ ст. вона була звичайним видом і тут зимувала (Талпош, 1965б).
Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, rare hibernant. Breeds locally in small numbers. Occurs around farms, farmyards, roads, railroads, wasteland habitats. In the second half of the 20th century, the number of breeding pairs has declined (Луговой, Мателешко, 1996).
Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Eremophila Boie, 1828

137. Жайворонок рогатий **Shore Lark** *Eremophila alpestris* (Linnaeus, 1758). Зимуючий вид. У помірні зими в невеликих кількостях з'являється на Закарпатській рівнині (Талпош, 1965б) і на території Східної Словаччини (Mosansky, 1978). У колекції Зоологічного музею УжНУ зберігаються два екземпляри цього виду, один з яких здобутий 16.01.1966 р. Л. Киричуком.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Hibernant. One of two birds in the collection of the Zoological Museum of Uzhgorod National University was collected on January 16, 1966 by I. Kyrychuk.
Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Lullula* Kaup, 1829

138. Жайворонок лісовий **Woodlark** *Lullula arborea* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Селиться на краях лісу в розріджених ділянках і на зрубках, переважно в передгір'ї. Виявлений також на лісових луках у гірській місцевості.
Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds on bushy hillsides, woodland edges and clearings.
Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: *Alauda* Linnaeus, 1758

139. Жайворонок польовий **Skylark** *Alauda arvensis* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, широко розповсюджений вид. У кінці ХХ ст. в окремих локалітетах виявлена тенденція до зменшення чисельності (Луговой, Мателешко, 1996). Гніздиться також на полонинах (Луговой, 1988).
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds in small numbers in different parts up to alpine meadows (Луговой, 1988). In the second half of the 20th century, the number of breeding pairs has declined (Луговой, Мателешко, 1996).
Conservation status: Bern Convention.

Familia: *Motacillidae* – Плискові

Genus: *Anthus* Bechsteins, 1805

140. Щеврик польовий **Tawny Pipit** *Anthus campestris* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Спостерігався на ділянках з розрідженими насадженнями, покинутих виноградниках. На території „Чорного Мочару” (Серне Мочар) чисельність цього шеврика протягом 1968-1998 рр. зменшилось майже в 10 разів (Луговой, Мателешко, 1996).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers on weedy pastures along dirty roads and canal banks. In the end of the 20th century, its number declined ten times more (Луговой, Мателешко, 1996).
Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

141. Щеврик лісовий **Tree Pipit** *Anthus trivialis* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Звичайний на лісових галявинах, до високогір'я включно (Луговой, 1988; Луговой, Потіш, 1998а). Експозиційна колекція Зоологічного музею УжНУ містить тільки три екземпляри цього виду, здобуті І. Кушніром та Л. Киричуком (в 1950-1970-х р.) у межах Рахівського та Перечинського р-нів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on forest edges of medium and high elevations up to alpine meadows.
Conservation status: Bern Convention.

142. Щеврик гірський **Water Pipit** *Anthus spinoletta* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Широко розповсюджений у високогір'ї до субальпійських лук включно. Спостерігається на лісових галявинах і на межі лісу. В експозиції Зоологічного музею УжНУ зберігається один екземпляр цього виду, здобутий І. Кушніром у 1950-х рр. у долині р. Шопурка (Рахівський р-н).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on alpine meadows and in high mountain regions.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Motacilla Linnaeus, 1758

143. Плиска жовта **Yellow Wagtail** *Motacilla flava* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. На гніздуванні виявлений переважно на Закарпатській рівнині вздовж меліоративних і водозбірних каналів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds on Zakarpatska lowland wet meadows, canal banks.

Conservation status: Bern Convention.

144. Плиска чорноголова **Black-headed Wagtail** *Motacilla feldegg* Michachelles, 1830. Гніздовий вид. Уперше виявлений у 1992 р. на території Берегівського р-ну, ур. Чорний Мочар (Луговой, Мателешко, 1996). У 2004 р. знайдений нами поблизу с. Сюрте (Цеглівка) Ужгородського р-ну.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. First observation of this species came from Berehove district (Луговой, Мателешко, 1996) where it was observed in June. In July 2004, was observed near Syurte-Ceglivka village of Uzhgorod district.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

145. Плиска гірська **Grey Wagtail** *Motacilla cinerea* Tunstall, 1771. Гніздовий вид. Звичайний уздовж гірських водотоків. Як правило, гніздиться на берегах гірських потоків третього й четвертого порядків. Вузькими долинами – „зворинами” проникає високо в гори, до висоти понад 1200 м над р. м.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on mountain brooks; it occurs up to the altitude of 1,200 m a. s. l.

Conservation status: Bern Convention.

146. Плиска біла **Pied Wagtail** *Motacilla alba* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Синантропний птах. Селиться поблизу людських осель, хоч виявлені випадки гніздування і на значній віддалі від населених пунктів. За наявності людських осель може спостерігатися до висоти 1000 м над р. м.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on all investigated territory.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Laniidae – Сорокопудові

Genus: Lanius Linnaeus, 1758

147. Сорокопуд-жулан, сорокопуд терновий **Red-backed Shrike** *Lanius collurio* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Звичайний на вторинних луках рівнини та передгір'я. Гніздиться і високо в горах, за наявності відповідних умов – чагарників і кушів шишкини, а також відкритих ділянок.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in shrubby habitats, on forest edges, forest clearings.

Conservation status: Bern Convention.

148. Сорокопуд чорнолобий **Lesser Shrike** *Lanius minor* Gmelin, 1788. Гніздовий вид. Спостерігається як на рівнині, так і на передгір'ї.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers in open shrubby habitats of river valleys and higher elevations of the Zakarpatska lowland.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

149. Сорокопуд сірий **Great Grey Shrike** *Lanius excubitor* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Нами виявлений тільки на зимівлі. Відомості про його гніздування стосуються середини та кінця ХХ ст. (Луговой, Талпош, 1968; Луговой, Мателешко, 1996). У гніздовий період виявлений поблизу с. Хмільник (Виноградівський р-н) у липні 2004 р. (усне повідомл. О. Лугового) та в околицях м. Берегове (червень 2006р.) (усне повідомл. Л. Покритюка).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, hibernant. Breeds locally in small numbers on scattered trees (Луговой, Талпош, 1968; Луговой, Мателешко, 1996).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Oriolidae – Вивільгові

Genus: Oriolus Linnaeus, 1766

150. Іволга, вивільга **Golden Oriole** *Oriolus oriolus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Звичайний птах прирусових лісів і лісопаркових насаджень Закарпатської області, включаючи населені пункти.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeding bird in riverine forests, copses and orchards of low and medium elevations.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Sturnidae – Шпакові

Genus: Sturnus Linnaeus, 1758

151. Шпак звичайний **Starling** *Sturnus vulgaris* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид.

Поширений рівномірно на всій території Закарпатської області, за виключенням суцільних лісових масивів, за наявності дуплистих дерев.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeding bird in all habitats except closed forests. In the second part of the summer, large flocks of the starling invade orchards, vineyards.

Conservation status: Bern Convention.

152. Шпак рожевий **Rose-coloured Starling** *Sturnus roseus* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Найпізніші достовірні дані про його літні спостереження стосуються 1902 р. (Hrabar, 1932). Відомості, у формі усних повідомлень, походять з літнього періоду 1998-2004 років. Систематичність появи цього виду в північно-східній частині Угорщини (Magyar et al., 1998) свідчить про можливість його зальотів у Закарпатську область.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Occurs in the summer in small flocks in different parts of the Zakarpatska lowland.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Corvidae – Воронові

Genus: Garrulus Brisson, 1760

153. Сойка **Jay** *Garrulus glandarius* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Населяє різноманітні біотопи рівнини, передгір'їв і гірської частин області. Взимку з'являється в населених пунктах, де зимує.

Охоронний статус: Немає.

Sedentary. Common bird in forests, open woods and copses. Overwinters in towns and villages.

Conservation status: None.

Genus: Pica Brisson, 1760

154. Сорока **Magpie** *Pica pica* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Гніздиться переважно в придорожніх лісосмугах і дерево-чагарникових заростях уздовж річкових заплавл.

Уникає щільних лісових масивів. У містах гніздиться на околицях – у межах кладовищ та зоні одноповерхових будівель.

Охоронний статус: Немає.

Sedentary. Common breeding bird in shrubby habitats, large parks, roadside trees.

Conservation status: None.

Genus: Nucifraga Brisson, 1760

155. Горіхівка **Nutcracker** *Nucifraga caryocatactes* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Поширений у досить вузькому пасмі на межі букових і хвойних лісів Закарпаття. Останніми роками виявлений у репродуктивний період на території Велико-Березнянського, Воловецького, Міжгірського, Тячівського та Рахівського р-нів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, hibernant. Occurs on the border of beech and coniferous forests, in Velykoberezyanskiy, Volovetskiy, Tyachivskiy and Rachivskiy districts.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Corvus Linnaeus, 1758

156. Галка **Jackdaw** *Corvus monedula* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. У невеликій кількості гніздиться в різноманітних спорудах (бетонних конструкціях ЛЕП, нішах високих будівель тощо) у населених пунктах рівнини і передгір'я області. На зимівлі формує спільні зграї з іншими вороновими.

Охоронний статус: Немає.

Remigrant, transmigrant, hibernant. Breeds in small numbers in anthropogenic places like electric lines, cracks of buildings etc. In the winter, accompanies flocks of other corvid species.

Conservation status: None.

157. Грак **Rook** *Corvus frugilegus* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Гніздиться компактними поселеннями вздовж авто- та залізничних шляхів, включаючи населені пункти (с. Ракошино Мукачівського р-ну, м. Хуст). Зимує в межах людських поселень, формуючи великі скупчення до декількох тисяч особин.

Охоронний статус: Немає.

Remigrant, transmigrant, hibernant. Common breeding bird in roadside trees in towns and villages. Overwinters in large flocks.

Conservation status: None.

158. Ворона сіра **Hooden Crow** *Corvus cornix* Linnaeus, 1758. Осілий вид. Гніздиться поодинокими парами вздовж річкових долин, проникаючи в населені пункти, де і зимує. Під час міграцій виявлені зграї по декілька десятків особин.

Охоронний статус: Немає.

Sedentary. Common breeding bird in parks of towns and villages.
Conservation status: None.

159. Крук **Raven** *Corvus corax* Linnaeus, 1758. Осілий вид. Систематично гніздиться в гірській місцевості та на передгір'ї (Мазютинець, 1999). Можливі гніздування і в рівнинних приуслових лісах. У зимовий період здійснює кочівлі по всій території Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds in beech forests in high mountains and on medium elevations. In the winter, occurs in different parts of Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Bombycillidae – Омелюхові

Genus: Bombycilla Vieillot, 1808

160. Омелюх **Waxwing** *Bombycilla garrulus* (Linnaeus, 1758). Зимуючий, інвазійний вид. З'являється в кінці грудня-лютому. Зграйки (15-60 ос.) тримаються до квітня включно, іноді у великій кількості.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Hibernant. Overwinters in large numbers in town parks, gardens, woods from December to April.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Cinclidae – Пронуркові

Genus: Cinclus Borkhausen, 1797

161. Пронурок, оляпка **Dipper** *Cinclus cinclus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Часто гніздиться під мостами через гірські потоки III-го і вищих порядків. Зимус на незамерзаючих ділянках гірських рік. Найбільше зимове скупчення (43 ос.) виявлене в околицях смт. Рахів.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, hibernant. Breeds predominantly under bridges, on brooks in high mountain regions. Overwinters on ice-free waters.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Troglodytidae – Волові очка

Genus: Troglodytes Vieillot, 1807

162. Волове очко **Wren** *Troglodytes troglodytes* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Широко розповсюджений у лісових масивах Закарпаття. Зимус в межах паркових насаджень населених пунктів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, hibernant. Common breeder in woods on medium and high elevations, also in floodplain forests. Overwinters in small numbers.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Prunellidae – Тинівкові

Genus: Prunella Vieillot, 1816

163. Тинівка альпійська **Alpine Accentor** *Prunella collaris* (Scopoli, 1769). Гніздовий вид. Існують детальні відомості про стан популяцій цього виду в Карпатах (Годованець, 2000). Гніздові локалітети зосереджені переважно в східній частині Закарпатської області.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds on alpine meadows in the eastern part of Zakarpatska oblast (Годованець, 2000).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

164. Тинівка лісова **Dunnock** *Prunella modularis* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Лісовий вид, який гніздиться в широколистяних лісах області, підіймаючись до верхньої межі лісу та криволісся. Зловлений нами взимку 1998 року поблизу м. Ужгород.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds in beech and pine woods, shrubs along streams and in floodplain forests.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Sylviidae – Кропив'янкові

Genus: Locustella Kaup, 1829

165. Кобилочка солов'їна **Savi's Warbler** *Locustella luscinoides* (Savi, 1824).

Гніздовий вид. Селиться в залишках очеретяних заростей в адміністративних межах Ужгородського, Мукачівського, Берегівського та Виноградівського р-нів.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Settles in remnants of reed-beds in the administrative limits of Uzhgorod, Mukacheve and Berehove districts.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

166. Кобилочка річкова **River Warbler** *Locustella fluviatilis* (Wolf, 1810). Гніздовий вид. Гніздиться в прируслівих лісах, проникаючи ними в гірську частину Закарпатської області (Грицак, 1995).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers in riverine forests, is present in mountain regions (Грицак, 1995).

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

167. Цвіркун, кобилочка-цвіркун **Grasshopper Warbler** *Locustella naevia* (Boddaert, 1783). Гніздовий вид. Оселяється в розрідженому очереті з домішкою інших видів водних рослин, прибережних лозняках, на зволжених ділянках нижньої частини межиріччя річок Тиси та Латориці, у нижній течії р. Боржава, риборозплідних ставках рівнини і передгір'я (Кістяківський, 1950; наші дані). В квітні 2008р виявлений в ур. "Сальва" поблизу м. Виноградів.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds on marshes and bogs, in floodplain forests of undercurrent parts of the Tysa, the Latorytsia, the Borzhava rivers.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Acrocephalus J. A. et F. Naumann, 1811

168. Очеретянка прудка **Aquatic Warbler** *Acrocephalus paludicola* (Vieillot, 1817). Пролітний вид. У минулому вважався звичайним пролітним для Закарпаття та Закарпатської рівнини під час осінніх і весняних міграцій (Hrabar, 1932, Талпош, 1965б). Однак, ні Л. Портенком (1950), ні О. Кістяківським (1950) цей вид не виявлений. На території сусідньої Східної Словаччини вперше на гніздуванні знайдений 22.07.1974 р. (Mosansky, 1978). На території Східної Угорщини (Горгобадь) популяція нараховує 610-620 пар (Magyar et al., 1998); при цьому автори звертають увагу на міграції цього виду виключно східною частиною країни.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant. According to Hrabar (1932) and Talposh (1965b), common seasonal migrant bird. However, it was not found by Portenko (1950) and Kistyakivsky (1950) in the spring and in the autumn of the investigation time.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

169. Очеретянка лучна **Sedge Warbler** *Acrocephalus schoenobaenus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Гніздиться на залишках колишніх заболочених ділянок, переважно вздовж водозбірних каналів, стариць річок Латориці й Тиси (Луговой, Потіш, 1999).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds on marshes and bogs, floodplain parts of the Tysa, the Latorytsia, the Borzhava rivers (Луговой, Потіш, 1999).

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

170. Очеретянка чагарникова **Marsh Warbler** *Acrocephalus palustris* (Bechstein, 1798).
Гніздовий вид. Виявлений у межах Ужгородського, Берегівського та
Виноградівського р-нів (Талпош, 1965б). Заселяє чагарникові зарості вздовж
річкових заплав, ставків та інших водойм рівнини і деяких передгірних районів.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds on the Zakarpatska lowland in Uzhgorod, Berehove, Vynohradiv districts.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

171. Очеретянка ставкова **Reed Warbler** *Acrocephalus scirpaceus* (Hermann, 1804).
Гніздовий вид. Населяє прибережні зарості водойм рівнинної частини
Закарпатської області (Луговой, Потіш, 1999). Переважно спостерігається на
ділянках, зарослих очеретом.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds on marshes and bogs, floodplain parts of rivers on the Zakarpatska lowland.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

172. Очеретянка велика **Great Reed Warbler** *Acrocephalus arundinaceus* (Linnaeus, 1758).
Гніздовий вид. У гніздовий період виявлений на залишках озер, боліт і
стариць у межиріччі річок Тиси та Латориці (Луговой, Потіш, 1999).
Обов'язковою є наявність у біотопі хоча б невеликих куртин очерету. Колекція
Зоологічного музею УжНУ містить два екземпляри цього виду, один з яких був
здобутий в околицях м. Виноградів 14.05.1975 р. Ю. Мателешком.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds on marshes of undercurrent parts of the Tysa river (Луговой, Потіш, 1999). Two birds, collected by Mateleshko on 14.05.1975 near the town of Vynohradiv, are presented in the Zoological Museum of Uzhgorod National University.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Hippolais Baldenstein, 1827

173. Берестянка звичайна **Icterine Warbler** *Hippolais icterina* (Vieillot, 1817).
Гніздовий вид. Населяє прирусліві деревно-чагарникові ділянки вздовж
водотоків Закарпаття, долинами яких проникає в передгір'я. Під час міграцій
його відловлювали у вересні 1992 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in floodplain forests in river valleys up to foothills.

Conservation status: Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Sylvia Scopoli, 1769

174. Кропив'янка рябогруда **Barred Warbler** *Sylvia nisoria* (Bechtein, 1795). Гніздовий вид. Гніздиться в прибережних заростях річок Закарпатської області, широкими долинам яких проникає невисоко в гори.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in flooded forests on riverbanks up to foothills.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

175. Кропив'янка чорноголова **Blackcap** *Sylvia atricapilla* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Населяє різноманітні типи лісів рівнини і передгір'я. Прирусловими ділянками річок проникає в гори. Виявлений у глибині гірського масиву Чорногори на висоті близько 1000 м над р. м. (наші дані). Гніздиться також у паркових насадженнях міст і сіл.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in woods, forests, bushy areas, parks and gardens. Occurs in high mountain valleys up to 1,000 m a. s. l.

Conservation status: Bern Convention.

176. Кропив'янка садова **Garden Warbler** *Sylvia borin* (Boddaert, 1783). Гніздовий вид. Виявлений нами як у прируслових лісах, так і на розріджених ділянках, зрубках усієї території області, за виключенням суцільних лісових масивів. Зі збільшенням висоти над рівнем моря чисельність популяції зменшується.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in light forests of lowlands and hills.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

177. Кропив'янка сіра **Common Whitethroat** *Sylvia communis* Latham, 1787. Гніздовий вид. Широко розповсюджений у дерево-чагарникових заростях річкових заплава та на узліссях листяних лісів Закарпаття.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on the Zakarpatska lowland and on medium elevations.

Conservation status: Bern Convention.

178. Кропив'янка прудка **Lesser Whitethroat** *Sylvia curruca* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Населяє сади, насадження навколо приватної забудови, дачні ділянки та прирусові дерево-чагарникові зарості нижньої та середньої течії річок Закарпаття.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on bushy sides of river banks, in gardens, parks, on cemeteries.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Phylloscopus* Boie, 1826

179. Вівчарик весняний **Willow Warbler** *Phylloscopus trochilus* (Linnaeus, 1758).

Гніздовий вид. Населяє широколистяні та мішані ліси Закарпатської області, проникає в глибину гірської гряди.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on mixed woodlands, in flooded forests of river valleys.

Conservation status: Bern Convention.

180. Вівчарик-ковалик **Chiffchaff** *Phylloscopus collybita* (Vieillot, 1817). Гніздовий вид.

Широко розповсюджений в області, спостерігається в широколистяних і заплавлених лісах. Спостерігався нами на висоті 1200 м над р. м.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Abundant breeder on light woodlands, in parks and on old cemeteries.

Conservation status: Bern Convention.

181. Вівчарик жовтобровий **Wood Warbler** *Phylloscopus sibilatrix* (Bechstein, 1793).

Гніздовий вид. Виявлений в острівних дібровах, грабово-букових і букових лісах області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Occurs in oak and beech forests of Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: *Regulidae* – Королькові, золотомушкові

Genus: *Regulus* Cuvier, 1800

182. Золотомушка жовтоголова **Goldcrest** *Regulus regulus* (Linnaeus, 1758). Осілий

вид. У гніздовий період виявлений у хвойних лісах гірських масивів Чорногори, Свидовця, Горган, Боржави, Полонинського хребта (Страутман, 1963; наші дані).

У зимовий період відкочовує на передгір'я та рівнину.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds in coniferous forests of the Chornohora, the Svydovets, the Gorgany, the Borzhava, the Polonynsky mountain ranges. In the winter, occurs on foothills and lowlands.

Conservation status: Bern Convention.

183. Золотомушка червоноголова **Firecrest** *Regulus ignicapillus* (Temminck, 1820).

Осілий вид. Достовірних відомостей про його знахідки нам не відомо, крім посилення О. Лугового на спостереження А. Гузія (Луговой, 1988).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Sedentary. Breeds in small numbers in the eastern part of Zakarpatska oblast in coniferous forests of the Chornohora (Луговой, 1988).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Muscicapidae – Мухоловкові

Genus: Ficedula Brisson, 1760

184. Мухоловка строката **Pied Flycatcher** *Ficedula hypoleuca* (Pallas, 1764). Гніздовий, пролітний вид. Населяє буково-грабові ліси передгір'я та гірської частини області. В експозиційній колекції Зоологічного музею УжНУ зберігається екземпляр, здобутий І. Кушніром 17.05.1955 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant, transmigrant. Breeds in light forests of lowlands and foothills. More common during spring migration than during autumn one.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

185. Мухоловка-білошийка, мухоловка білошия **Collared Flycatcher** *Ficedula albicollis* (Temminck, 1815). Гніздовий, пролітний вид. Гніздиться переважно в різновікових насадженнях, у т.ч. вздовж річкових заплавл передгір'я, уникаючи монокультур та одновікових лісів. Фоновий вид букових пралісів Угольського масиву Карпатського біосферного заповідника. В колекції Зоологічного музею УжНУ представлений одним екземпляром, здобутим І. Кушніром 22.04.1953 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Common breeding bird of forests and parks on low and medium elevations. Occurs in large numbers in old beech forests of the Carpathian Biosphere Reserve.

Conservation status: Bern Convention.

186. Мухоловка мала **Red-breasted Flycatcher** *Ficedula parva* (Bechstein, 1794). Гніздовий, пролітний вид. Населяє в невеликій кількості паркові насадження, широколистяні ліси рівнини та передгір'їв. Цей вид мухоловок представлений в експозиції Зоологічної колекції УжНУ одним екземпляром, здобутим В. Пономарчуком 11.03.1953 р. в околицях с. Дубриничі Перечинського району.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Occurs in small numbers in forests along streams on lowlands and foothills.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Muscicapa Brisson, 1760

187. Мухоловка сіра **Spotted Flycatcher** *Muscicapa striata* (Pallas, 1764). Гніздовий вид. Виявлений переважно в межах населених пунктів. Також заселяє узлісся широколистяних лісів рівнини та передгір'їв.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeding bird of gardens, vineyards, and parks on low and medium elevations.
Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Saxicola Bechstein, 1803

188. Чекан лучний, трав'янка лучна **Whinchat** *Saxicola rubetra* (Linnaeus, 1758).
 Гніздовий вид. Нечисленний вид рівнини та передгір'їв, де селиться вздовж меліоративних каналів, доріг, полів.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on wet meadows of the Zakarpatska lowland.
Conservation status: Bern Convention.

189. Чекан чорноголовий, трав'янка чорноголова **Stonechat** *Saxicola torquata* (Linnaeus, 1766). Гніздовий вид. Заселяє гірські річкові долини та Закарпатську рівнину, де селиться вздовж доріг.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Fairly common breeder on hillsides with scattered bushes, canal banks, river valleys, both on lowlands and on medium elevations.
Conservation status: Bern Convention.

Genus: Oenanthe Vieillot, 1816

190. Кам'янка звичайна **Northern Wheatear** *Oenanthe oenanthe* (Linnaeus, 1758).
 Гніздовий вид. Заселяє відкриті ділянки схилів річкових долин та околиці населених пунктів, у тому числі й міст. В антропогенних ландшафтах може оселятися біля звалищ промислового сміття, будівельних відходів тощо.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder on pastures, rocky hillsides and in vineyards on medium elevations. Occurs on outskirts of towns and villages as well.
Conservation status: Bern Convention.

Genus: Monticola Boie, 1822

191. Скеляр строкатий **Rock Thrush** *Monticola saxatilis* (Linnaeus, 1776). Гніздовий вид. Відомості про нього базуються на інформації, наведений у роботах А. Грабара (1932), О. Кістяківського (1950) і Ф. Страутмана (1963). У Зоологічному музеї УжНУ зберігається один екземпляр, здобутий О. Луговим 3.05.1949 р. в околицях м. Ужгород. Різке зниження чисельності виду в Угорщині та Східній Словаччині до декількох десятків пар істотно зменшує ймовірність його появи у фауні Закарпатської області та Закарпаття загалом.
Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Rare breeder on rocky hillsides in different parts of Zakarpatska oblast. Last reliable record came from Irshava and Vynohradiv districts where this bird was found

during nesting time by F. Strautman (1963). One bird, collected by A. Lugovoy on 03.05.1949, is kept in the collection of the Zoological Museum of Uzhgorod National University.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Phoenicurus T. Forster, 1817

192. Горихвістка звичайна **Redstart** *Phoenicurus phoenicurus* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид рівнини та передгір'я, де для гніздування обирає старі сади та широколистяні ліси.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Breeds in small numbers in floodplain forests, gardens, vineyards and orchards.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

193. Горихвістка чорна **Black Redstart** *Phoenicurus ochruros* (S. G. Gmelin, 1774).

Гніздовий вид усю територію; особливо часто спостерігається в населених пунктах, де селиться в різноманітних будівлях (особливо в новобудовах) за наявності ніш, шілин тощо.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in villages, towns, gardens, parks.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Erithacus Cuvier, 1800

194. Вільшанка **Robin** *Erithacus rubecula* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, зимуючий вид.

Населяє різні типи лісових ділянок з густим підліском.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, hibernant. Common breeder in mixed forests, floodplain forests and parks, vineyards, old gardens. Overwinters in small numbers.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Luscinia T. Forster, 1817

195. Соловейко західний **Nightingale** *Luscinia megarhynchos* C. L. Brehm, 1831.

Гніздовий вид. Населяє південну частину Закарпатської рівнини – пограничні райони з Угорщиною та Словаччиною, а також заплавні ділянки нижньої течії р. Латориця.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds in the southern part of the Zakarpatska lowland on the border with Hungary and Slovakia, in flooded areas of the lower part of the Latorytsia river.

Conservation status: Bern Convention.

196. Соловейко східний **Trush Nightingale** *Luscinia luscinia* (Linnaeus, 1758).

Гніздовий вид. Населяє дерево-чагарникові зарості на території передгір'я.

Річковими долинами різних порядків проникає вглиб гірської гряди.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds on low elevations, hillsides, in river valleys.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Turdus Linnaeus, 1758

197. Дрізд-чикотень, чикотень **Fieldfare** *Turdus pilaris* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Дані про його колоніальні поселення відомі з другої половини ХХ ст. (Луговой, Луговой, 1986). Формує непостійні колоніальні поселення в паркових насадженнях населених пунктів і лісосмугах уздовж річкових русел.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant, hibernant. From the second part of 20th century became a nesting bird (Луговой, Луговой, 1986). Common autumn and spring transient. Occurs in small flocks in the winter.

Conservation status: Bern Convention.

198. Дрізд гірський **Ring Ouzel** *Turdus torquatus* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид.

Гніздиться в широколистяних і хвойних лісах, звичайний на високогір'ї (Луговой, 1988), де населяє ділянки рідколісся.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds in forests of high mountain regions. Occurs in mixed beech and coniferous forests.

Conservation status: Bern Convention.

199. Дрізд чорний **Blackbird** *Turdus merula* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Широко розповсюджений у Закарпатській області. Зимуює переважно на околицях населених пунктів.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, hibernant. Common breeder in orchards, gardens, town parks, on woodlands everywhere in Zakarpatska oblast. Overwinters in small number.

Conservation status: Bern Convention.

200. Дрізд білобровий **Redwing** *Turdus iliacus* Linnaeus, 1766. Пролітний вид.

Спостерігався під час сезонних міграцій у долині р. Тиса. Кілька екземплярів були зловлені павутинною сіткою восени 1991 р. (усне повідомл. Л. Покритюка).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Transmigrant. Rare autumn and spring transient in the Tysa river valley.

Conservation status: Bern Convention.

201. Дрізд співочий **Song Thrush** *Turdus philomelos* C. L. Brehm, 1831. Гніздовий перелітний вид. Широко розповсюджений у листяних і мішаних лісах Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in light woodlands of Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

202. Дрізд-омелюх **Mistle Thrush** *Turdus viscivorus* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Населяє розріджені широколистяні ліси, сади та виноградники передгір'я.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, hibernant. Breeds in light woodlands, vineyards, old gardens on medium elevations.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Aegithalidae – Довгохвості синиці

Genus: Aegithalos Herman, 1804

203. Синиця довгохвоста **Long-tailed Tit** *Aegithalos caudatus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Виявлений нами у розріджених прирусових лісах, парках. Зимус в населених пунктах та на їх околицях. Взимку спостерігаються обидва підвиди: *A. c. europaeus* та *A. c. caudatus*.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant, hibernant. Common breeder in flooded and open forests, parks. In the winter, both subspecies *A. c. europaeus* and *A. c. caudatus* occur.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Paridae – Синицеві

Genus: Remiz Jarocki, 1819

204. Ремез **Pendulin Tit** *Remiz pendulinus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий вид. Гніздиться вздовж рр. Уж, Латориця, Тиса та навколо озер-кар'єрів, що утворилися внаслідок добування глини та піску. Розселення обмежене передгірною частиною області.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Common breeder in riverine forests, near lakes and marshes along the Uzh, the Latorytsia and the Tysa rivers.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Parus Linnaeus, 1758

205. Гаїчка болотяна **Marsh Tit** *Parus palustris* Linnaeus, 1758. Осілий вид. Населяє широколистяні ліси Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds in oak and beech forests, in parks on medium elevations.
Conservation status: Bern Convention.

206. Гаїчка-пухляк **Willow Tit** *Parus montanus* Baldenstein, 1827. Осілий вид.
 Виявлений переважно в гірській місцевості (у хвойних лісах).
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds in coniferous forests of high mountain regions.
Conservation status: Bern Convention.

207. Синиця чубата **Crested Tit** *Parus cristatus* Linnaeus, 1758. Осілий вид. Виявлений у хвойних і мішаних лісах гірських масивів Чорногори та Свидовця. Взимку зрідка кочує на пердгір'я.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds in small numbers in pine and mixed forests from 1,200 to 1,700 m above sea level.
Conservation status: Bern Convention.

208. Синиця чорна **Coal Tit** *Parus ater* Linnaeus, 1758. Осілий вид. У невеликій кількості спостерігається в широколистяних і хвойних лісах Закарпатської області (Луговой, 1988; Луговой, Потіш, 1998а).
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Occurs in small numbers in mixed forests on medium and high elevations.
Conservation status: Bern Convention.

209. Синиця блакитна **Blue Tit** *Parus caeruleus* Linnaeus, 1758. Осілий вид. Гніздиться в різноманітних дерево-чагарникових біотопах Закарпаття.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeder in different localities of Zakarpatska oblast.
Conservation status: Bern Convention.

210. Синиця велика **Great Tit** *Parus major* Linnaeus, 1758. Осілий вид. Населяє всю територію Закарпатської області.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Fairly common breeding bird in all wooded areas.
Conservation status: Bern Convention.

Familia: Sittidae – Повзикові

Genus: Sitta Linnaeus, 1758

211. Повзик **Nuthatch** *Sitta europaea* Linnaeus, 1758. Осілий вид. Населяє переважно широколистяні ліси, парки, сади Закарпатської області.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. A common breeder in forests, gardens and parks on medium elevations.
Conservation status: Bern Convention.

Familia: Certhiidae – Підкоришникові

Genus: Certhia Linnaeus, 1758

212. Підкоришник звичайний **Common Treecreeper** *Certhia familiaris* Linnaeus, 1758.

Осілий вид, населяє широколистяні ліси і парки рівнини, передгір'я та гірської частини області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Occurs in forests of low, medium and high elevations. Observed in parks and on old cemeteries.

Conservation status: Bern Convention.

213. Підкоришник короткопалий **Short-toed Treecreeper** *Certhia brachydactyla*

C. L. Vrehm, 1820. Осілий вид. Виявлений в острівних рівнинних дібровах Закарпаття (Кістяківський, 1950). Один птах був зловлений павутинною сіткою в ур. "Оток" 25.07.2002 р. (з боку с. Квасове) (усне повідомл. А.-Т. Башти).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds in forests, primarily in those dominated by the oak as well as in riverine forests (Кістяківський, 1950).

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Passeridae – Горобцеві

Genus: Passer Brisson, 1760

214. Горобець хатній **House Sparrow** *Passer domesticus* (Linnaeus, 1758). Осілий, типовий синантропний вид. Селиться в населених пунктах Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeding bird of farms, villages, towns in Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

215. Горобець польовий **Tree Sparrow** *Passer montanus* (Linnaeus, 1758). Осілий вид.

Гніздиться на околицях населених пунктів Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeding bird in all habitats except closed forests and the alpine zone.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Fringillidae – В'юркові

Genus: Fringilla Linnaeus, 1758

216. Зяблик **Chaffinch** *Fringilla coelebs* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний вид.
Широко розповсюджений на території області. Гніздиться в широколистяних, мішаних лісах, включаючи верхню межу лісу.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Very common breeder. Observed in all types of forests, up to high mountain regions.

Conservation status: Bern Convention.

217. В'юрок **Brambling** *Fringilla montifringilla* Linnaeus, 1758. Зимуючий вид.
Спостерігався взимку в зграях по 150-500 особин.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Hibernant. Winter visitor. In large flocks of 150-500 individuals occurs in winter in open areas on forest edges, along roadsides.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Serinus Koch, 1816

218. В'юрок канарковий, щедрик **Serin** *Serinus serinus* (Linnaeus, 1766). Гніздовий вид.
Населяє переважно населені пункти, спостерігається також у різноманітних біотопах річкових долин.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Common breeder in parks, gardens.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Chloris Cuvier, 1800

219. Зеленяк **Greenfinch** *Chloris chloris* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Оселяється на рівнині та передгір'ї. Долинами річок проникає вглиб гірської гряди.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeding bird on woodlands, in gardens, and river valleys.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Spinus Koch, 1816

220. Чиж **Siskin** *Spinus spinus* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, осілий вид.
Гніздиться в гірській частині Закарпаття. Взимку виявлені особини з північних популяцій (Потіш, 2003б).
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, transmigrant. Breeding bird of mountain regions in Zakarpatska oblast. Birds from northern populations occur in the winter (Потіш, 2003б).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Carduelis* Brisson, 1760

221. Щиглик **Goldfinch** *Carduelis carduelis* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Селиться переважно на відкритих ділянках Закарпатської низовини та у долинах річок.
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Common breeding bird in parks, gardens, vineyards, along roadside trees.
Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Acanthis* Borkhausen, 1797

222. Коноплянка **Linnet** *Acanthis cannabina* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Оселяється в околицях населених пунктів і відкритих ділянках рівнини та передгір'їв.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, hibernant. Breeding bird in open areas, parks, gardens.

Conservation status: Bern Convention.

223. Чечітка гірська **Twite** *Acanthis flavirostris* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. На зимівлі виявлений у прибережних насадженнях уздовж р. Тиса в її верхній течії на території Румунії (Beres, 1998).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. In the winter, was observed on the border with Romania in the Tysa river valley. (Beres, 1998).

Conservation status: Bern Convention.

224. Чечітка звичайна **Redpoll** *Acanthis flammea* (Linnaeus, 1758). Зимуючий вид. Узимку зрідка спостерігається на Закарпатській рівнини та в долинах річок (Луговой, 1988).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Hibernant. Sometimes occurs in the winter on the Zakarpatska lowland and in river valleys.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Pinicola* Vieillot, 1807

225. Щур **Pine Grosbeak** *Pinicola enucleator* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Спостерігався взимку 2003/2004 рр. (усне повідомл. О. Лугового).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. In the winter 2003-2004, it was observed by A. Lugovoy near the town of Uzhgorod.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Loxia* Linnaeus, 1758

226. Шишкар ялиновий **Crossbill** *Loxia curvirostra* Linnaeus, 1758. Осілий вид, масовий у хвойних лісах східної частини області (Луговой, 1988). Зрідка спостерігається і в західній частині (Луговой, Потіш, 1998а). Виявлений улітку 1992 і 1995 рр. у гірському масиві Чорногорі.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeding bird of pine forests in high mountain regions (Луговой. 1988) and the western part of Zakarpatska oblast (Луговой, Потіш, 1998а).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Pyrrhula* Brisson, 1760

227. Снігур **Bullfinch** *Pyrrhula pyrrhula* (Linnaeus, 1758). Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Систематично спостерігався в гніздовий період у долині р. Теремля поблизу с. Колочава. Відомий також на гніздуванні в Чорногорі, на південних схилах хр. Красна (Луговой, 1988) і в західній частині області (Луговой, Потіш, 1998а). Взимку чисельність помітно збільшується.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, hibernant. Breeds in small numbers in coniferous and mixed forests of Mizhirsky, Rachivsky districts and in the western part of Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Coccothraustes* Brisson, 1760

228. Костогриз **Hawfinch** *Coccothraustes coccothraustes* (Linnaeus, 1758). Осілий вид. Гніздиться в широколистяних і заплавних лісах Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Sedentary. Breeds in deciduous and riverine forests, gardens, parks, on old cemeteries.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: *Emberizidae* – Вівсянкові

Genus: *Emberiza* Linnaeus, 1758

229. Просянка **Corn Bunting** *Emberiza calandra* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид. Гніздиться в рівнинній частині області (Луговой, Мателешко, 1996).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant. Breeds on the Zakarpatska lowland (Луговой Мателешко, 1996).

Conservation status: Bern Convention.

230. Вівсянка звичайна **Yellowhammer** *Emberiza citrinella* Linnaeus, 1758. Гніздовий, пролітний, зимуючий вид. Широко розповсюджений у Закарпатській області. Локальні переміщення в межах басейну р. Тиса підтверджені кільцюванням (Потіш, 2003а).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Remigrant, hebernant. Common breeding bird in wooded habitats, on forest edges.

Conservation status: Bern Convention.

231. Вівсянка очеретяна **Reed Bunting** *Emberiza schoeniclus* (Linnaeus, 1758).

Гніздовий вид. Населяє рівнину та передгір'я (Луговой, 1988).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. Occurs on lowlands and on medium elevations.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

232. Вівсянка садова **Ortolan Bunting** *Emberiza hortulana* Linnaeus, 1758. Гніздовий вид, вважається нечисленним птахом Закарпатської рівнини (Талпош, 19656).

Нами не виявлений.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Remigrant. According to Talposh (19656), breeding bird of the Zakarpatska lowland.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Plectrophaenax Stejneger, 1882

233. Пуночка **Snow Bunting** *Plectrophaenax nivalis* (Linnaeus, 1758). Залітний вид.

Відомості про його зимові спостереження відомі з праць А. Грабара (1932) і Й. Береша (Beres, 1998).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Internigran. In the winter, occurs in different parts of Zakarpatska oblast and in the Tysa river valley.

Conservation status: Bern Convention.

Розділ II

Види птахів, виявлені за межами Закарпатської області (на Закарпатті), а також рідкісні залітні

Part II

Bird species, noted out of the Zakarpatska oblast (and Zakarpattya) as well as rare intermigrants

Ordo: Gaviiformes – Гагароподібні

Familia: Gaviidae – Гагарові

Genus: Gavia J. R. Forster, 1788

1. Гагара полярна **Great Northern Diver** *Gavia immer* (Brünnich, 1764). Залітний вид Закарпаття. Виявлений на водосховищі “Шірава” 25.11.1966 р. (Mosansky, 1978).
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Very rare intermigrant. Very rarely observed near the border of Ukraine on the lake “Shirava” (Eastern Slovakia).

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Phalacrocoracidae – Бакланові

Genus: Phalacrocorax Brisson, 1760

2. Баклан малий **Pygmy Cormorant** *Phalacrocorax pygmeus* (Pallas, 1773). Залітний вид. Відомий з околиць Сенне, 1926 р. (Hrabar, 1932).
Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Only one reliable record comes from Senne locality in Eastern Slovakia (Hrabar, 1932).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Ciconiiformes – Лелекоподібні

Familia: Ardeidae – Чаплеві

Genus: Ardeola Boie, 1822

3. Чапля жовта **Squacco Heron** *Ardeola ralloides* (Scopoli, 1769). Залітний вид. Відомий з смт. Королеве (1916 р.), околиць Сенне (1924 р.), с. Сторожниця-Йовра (Ужгородський р-н) (Hrabar, 1932).
Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Three reliable records from Koroleve village (1916), Senne locality in Eastern Slovakia and village of Storozhnytsia (Hrabar, 1932).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Anseriformes – Гусеподібні

Familia: Anatidae – Качині

Genus: Rufibrenta Bonaparte, 1856

4. Казарка червоновола **Red-breasted Goose** *Rufibrenta ruficollis* (Pallas, 1769). Залітний вид Закарпаття. Один екземпляр був здобутий 16.04.1967 р. в околицях м. Михайлівце (Східна Словаччина) (Mosansky, 1978).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. One reliable record comes from Eastern Slovakia (the town of Michajlovce) where one bird was collected on 16.04.1967 (Mosansky, 1978).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Anser Brisson, 1760

5. Гуска мала білолоба, гуска мала **Lesser White-fronted Goose** *Anser erythropus* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Зрідка в гусячих зграях спостерігаються особини й цього виду.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Inter migrant. Passes in small numbers during spring migration period. Rare bird.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Cygnus Bechstein, 1803

6. Лебідь малий **Bewick's Swan** *Cygnus bewickii* Yarrell, 1830. Залітний вид. Виявлений 14.03.1969 р. поблизу держкордону України на території Східної Словаччини (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. One reliable record comes from 14.03.1969: it was observed in Slovakia near the border with Ukraine (Mosansky, 1977).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Tadorna von Oken, 1817

7. Огар **Ruddy Shelduck** *Tadorna ferruginea* (Pallas, 1764). Вид з невизначеним статусом. Відомий з околиць сс. Холмці та Сенне (Грабар, 1931), але у наступній праці А. Грабарем (Hrabar, 1932) він не згаданий і тому питання про його наявність у складі фауни Закарпатської області залишається відкритим.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Status unknown. First records in the ornithofaunistic work of Hrabar (1931) came from Senne locality and Cholmci. However, in the second edition (Hrabar, 1932), it was not included in the list.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast

8. Галагаз **Shelduck** *Tadorna tadorna* (Linnaeus, 1758). Залітний вид межиріччя річок Ужа, Латорицу, Бодрога (Hrabar, 1932; Mosansky 1977; Magyar et al., 1998; Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. All records came from the region between the Uzh, the Latorytsia, the Bodrog rivers (Hrabar, 1932; Mosansky 1977; Magyar et al., 1998; Danko et al., 2002).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Aythya Boie, 1822

9. Чернь морська **Scaup** *Aythya marila* (Linnaeus, 1761). Залітний вид. Його зрідка спостерігали під час весняних перельотів (Hrabar, 1932, Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Rare spring visitor, according to Hrabar (1932) and (Danko et al., 2002).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Melanitta Boie, 1822

10. Синьга **Common Scoter** *Melanitta nigra* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Відомий з водосховища “Шірава” (Mosansky, 1978; Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. One reliable record from “Shirava” (10 km from the border with Ukraine) (Mosansky, 1978; Danko et al., 2002).

Conservation status: Bern Convention.

11. Турпан **Velvet Scoter** *Melanitta fusca* (Linnaeus, 1758). Залітний вид . Один екземпляр був здобутий в околицях м. Ужгород у квітні 1925 р. (Hrabar, 1932). Дві особини, які були здобуті 8.11.1936 р. в околицях Сенне, зберігаються в колекції музею м. Попрад (Mosansky, 1978). Рідкісний на зимівлі на території Східної Словаччини (Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Two reliable records: Uzhgorod in 1925 (Hrabar, 1932) and Senne locality in 11.08.1936. The species is rather rare migrant and winter guest in the East Slovakia (Danko et al., 2002).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Oxyura Bonaparte, 1828

12. Савка **White-headed Duck** *Oxyura leucocephala* (Scopoli, 1769). Залітний вид. Спостерігався навесні у 1924-25-х роках поблизу с. Руські Комарівці (Hrabar, 1932).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Observed by Hrabar (1932) in 1924-1925 near Ruski Komarovtsi village.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Mergus Linnaeus, 1758

13. Крохаль довгоносий, крех середній **Red-breasted Merganser** *Mergus serrator* Linnaeus, 1758. Залітний вид. Відомий з околиць Сенне та Волового (сmt. Міжгір'я) (Hrabar, 1932), а також з Павловців над Ужем 10.05.1955 р. (Mosansky, 1978).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Three reliable records from Senne locality, the towns of Mizgirya (Hrabar, 1932) and Pavlovce on the Uzh river (Mosansky, 1978).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Falconiformes – Соколоподібні*Familia: Accipitridae* – Яструбові*Genus: Circus* Lacépède, 1799

14. Лунь степовий **Pallid Harrier** *Circus macrourus* (S. G. Gmelin, 1771). Пролітний вид. Останні відомості про його гніздування походять з 20-30-х років ХХ ст. (Грабар, 1942).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Transmigrant. Last reliable records about nesting came from 1920-1930 (Грабар, 1942).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Buteo Lacépède, 1799

15. Канюк степовий **Long-legged Buzzard** *Buteo rufinus* (Cretschmar, 1827). Залітний вид. Відомості про нього наводить А. Грабар (1932), хоча вже у праці 1942 р., присвяченій хижим птахам, інформація про цього канюка відсутня. Поява гніздових пар південніше, в Угорщині (Magyar et al., 1998), робить імовірність його зальоту значно більшою, ніж раніше.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. Records about this bird are found in the second edition of A. Hrabar's work (1932), but later in the article (Hrabar, 1942), the author did not say anything about this species.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Aquila Brisson, 1760

16. Орел степовий **Steppe Eagle** *Aquila rapax* (Temminsk, 1828). Залітний вид. З території Закарпаття відомо два джерела інформації про степового орла. А. Грабар (1932) згадує про здобуття особини на кордонах Закарпаття зі сторони Галичини. Разом з тим, В. Боднар (1993) подає відомості про опудало степового орла в колекції краєзнавчого музею в м. Ужгород і датує його 1948 р. У сусідній Угорщині цей вид зрідка спостерігається на сході країни (Олфолд), звідки можливі зальоти і на територію Закарпаття.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. There are only two reliable records. According to A. Hrabar (1932), one bird was shot on the border with Galicia (no data), V. Bodnar (1993) thinks that this bird is presented in the collection of the Regional Museum of Zakarpatska oblast, and uses collection data – 1948 year.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

17. Підорлик великий **Spotted Eagle** *Aquila clanga* Pallas, 1811. Залітний вид. Зархований до складу фауни Закарпаття тільки на основі даних А. Грабара (1942). Одна особина була застрелена поблизу с. Макарово (дата не вказана). Другий випадок стосується спостереження особини над Ужгородським замком, але у двох працях дати різні: 1924 р. (Грабар, 1942) і 1927 р. (Hrabar, 1932). Інші дані підтвердження не мають.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. According to A. Hrabar (1942), this bird was shot near Makarovo village of Mukacheve district (no data). The second record came from Uzhgorod but in different articles data differ between September 1924 (Hrabar, 1942) and September 1927 (Hrabar, 1932).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

18. Могильник **Imperial Eagle** *Aquila heliaca* Savigny, 1809. Залітний вид. Зархований до фауни Закарпаття на основі даних, наведених А. Грабарем (1932): одна особина зловлена поблизу смт. Чоп, тобто на межі Закарпатської

області та Угорщини. Незважаючи на систематичні спостереження могильника в сусідніх Угорщині та Словаччині, нам жодних достовірних даних з території області не відомо.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. Only one reliable record from the town of Chop on the border with Hungary (Hrabar, 1932).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Haliaeetus Savigny, 1809

19. Орлан-довгохвіст **Pallas's Fish Eagle** – *Haliaeetus leucoryphus* (Pallas, 1771). Залітний вид. А. Грабар (1942) спостерігав його поблизу м. Ужгород восени 1938 р. Охоронний статус: Бернська конвенція.

Inter migrant. Only one reliable record from Uzhgorod, autumn 1938 (Hrabar, 1942).

Conservation status: Bern Convention.

20. Орлан-білохвіст **White-tailed Eagle** *Haliaeetus albicilla* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. У колекції денних хижих і сов А. Грабара знаходиться два опудала орлана-білохвоста. Тільки одне з них має вихідні дані: екземпляр здобутий 27.02.1926 р. поблизу с. Великі Капушани (тепер територія Східної Словаччини). Існування стабільної популяції південніше, в Угорщині, та систематичні зальоти на територію Румунії, зокрема на ділянки верхньої Тиси (Beres, 1998) вказують на можливість його зальотів і на територію Закарпатської області.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. Two specimens of this bird are presented in the collection of the Zoological Museum of Uzhgorod National University. Though only one of them has collecting data: 27.02.1926 near Velke Kapushany village, Eastern Slovakia. Occurs in the Tysa river valley on the border with Romania (Beres, 1998).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Aegyptius Savigny, 1809

21. Гриф чорний **Black Vulture** *Aegyptius monachus* (Linnaeus, 1766). Залітний вид. О. Луговим (1998) розглядається питання про можливість збереження чорного грифа до складу фауни Закарпаття. Автор аргументовано доводить реальність появи цього виду, опираючись на роботу чеського автора Ю. Комарека (Komarek, 1960). Разом з тим, з території сусідньої Східної Словаччини дані про цей вид неоднозначні. А. Мошанський (Mosansky, 1977) особливо акцентує увагу на неправильні перехресні цитування в різних авторів даних з середини ХХ ст. З території Угорщини відомі тільки чотири випадки зальоту, останній з яких

датується березнем 1932 р. Збіг періоду спостережень у різних частинах Закарпатського регіону свідчить, що цей вид у період між 1880 та 1930 рр. спостерігали як поодинокі, так і групами. З огляду на масовість даних про виявлення чорного грифа на полонинах (Komarek, 1960), викликає подив відсутність здобутих особин і будь-якої інформації про цей вид у А. Грабара.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. According to A. Luvovoy, this bird is included to fauna of Zakarpatska oblast with reference to J. Komarek (1960). But A. Mosansky (1977) pays attention to the wrong citing information in the works by different authors. Only four reliable records (Magyar et al., 1998) exist in Hungary, last data come from 1932. In large and small flocks, this bird could have visited the Upper Tysa region between 1880 and 1940. However, this bird was not collected and observed by A. Hrabar (1932, 1942).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Gyps Svigny, 1809

22. Сип білоголовий Griffon Vulture *Gyps fulvus* (Nablizl, 1783). Залітний вид. Зарахований до фауни Закарпатської області та Закарпаття на основі відомостей А. Грабара (1942) та Ю. Комарека (1960). Його поява можлива за умови відтворення кормової бази, яка була наявна тут до середини 30-х років ХХ ст., у зв'язку зі значним розвитком скотарства.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Observed by Hrabar (1942) and Komarek (1960) in the first half of the 20th century.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Falconidae – Соколові

Genus: Falco Linnaeus, 1758

23. Балобан, балабан Saker *Falco cherrug* Gray, 1834. Залітний вид. Зарахований до складу фауни тільки на основі даних А. Грабара (1942) та О. Лугового (1988) Факт стабілізації чисельності балабана на території сусідньої Угорщини (Magyar et al., 1998) збільшує ймовірність його появи на території області.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. Included into this part only according to records of A. Hrabar (1942) and A. Luvovoy (1988).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

24. Боривітер степовий **Lesser Kestrel** *Falco naumanni* Fleischer, 1818. Вид з невизначеним статусом. Зарахований до складу фауни тільки на основі відомостей А. Грабара (1942) та О. Кістяківського (1950). Можливо, зі зникненням старих дубових лісів степовий боривітер шез із території області.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Status unknown. Last reliable records came from Berehove district (Грабар, 1942; Кістяківський, 1950) where it used to be a common bird in old oak forests.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Galliformes – Куроподібні

Familia: Phasianidae – Фазанові

Genus: Alectoris Каур, 1829

25. Кеклик **Chukar** *Alectoris chukar* (J. E. Gray, 1830). Статус виду невизначений. Відомі невдалі спроби інтродукції в 60-ті роки ХХ ст. (Талпош, 19656).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Status unknown. Unsuccessfully introduced in the sixties of the 20th century (Талпош, 19656).

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Gruiformes – Журавлеподібні

Familia: Otididae – Дрохвові

Genus: Otis Linnaeus, 1758

26. Дрохва **Great Bustard** *Otis tarda* Linnaeus, 1758. Вид з невизначеним статусом. Виявлений А. Грабарем (Hrabar, 1932) у 1930 р. поблизу с. Батьово на межі сучасних Мукачівського та Ужгородського р-нів (здобутий екземпляр). Очевидно, саме він зберігається в Закарпатському краєзнавчому музеї.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Status unknown. Only one reliable record from Berehove district, collected by A. Hrabar (1932) in 1930.

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Tetrax T. Forster, 1817

27. Хохітва **Little Bustard** *Tetrax tetrax* (Linnaeus, 1758). Вид з невизначеним статусом. Виявлений А. Грабарем (Hrabar, 1932) у 1902 р. поблизу с. Сюрте Ужгородського р-ну (здобутий екземпляр).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Status unknown. One reliable record from Surte village of Uzhgorod district (Hrabar, 1932).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Ordo: Charadriiformes – Сивкоподібні

Familia: Burhinidae – Лежневі

Genus: Burhinus Illiger, 1811

28. Лежень **Stone Curlew** *Burhinus oediconemus* (Linnaeus, 1758). Вид з невизначеним статусом. Описаний з околиць с. Середнє Ужгородського р-ну (Hrabar, 1932). Інших даних про нього не відомо.

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Status unknown. Only one reliable record from Serednye village of Uzhgorod district (Hrabar, 1932).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Charadriidae – Сивкові

Genus: Pluvialis Brisson, 1760

29. Тулес, сивка морська **Grey Plover** *Pluvialis squatarola* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. 24.05.1957 і 9-12.09.1975 рр. його спостерігали в околицях Сенне (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Two records came from Senne locality in Eastern Slovakia near the border with Ukraine (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

30. Сивка звичайна **Golden Plover** *Pluvialis apricaria* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Здобутий в околицях Сенне: 24.10.1953, 18.04.1956, 13.03.1957 і 15.04.1963 рр. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Occurs in Senne locality as a rare transient (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Charadrius Linnaeus, 1758

31. Галстучник, пісочник великий **Ringed Plover** *Charadrius hiaticula* Linnaeus, 1758. Залітний вид. Достовірні дані про нього отримані з Земплінської Шірави та

околиць Сенне (у 25.05.1966 р. – здобутий). В околицях Сенне 03.05.1962 р. здобутий птах, закільцьований у Швеції 06.08.1960 р. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Two records came from Zemplinska Sirava and Senne locality. On 03.05.1962, one bird with Swedish ring was collected. Data of ringing – 06.08.1960 (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

32. Зуйок морський, пісочник морський **Kentish Plover** *Charadrius alexandrinus* Linnaeus, 1758. Залітний вид. На початку вересня 1974 р. в околицях Сенне був зловлений і закільцьований один екземпляр зуйка (Mosansky, 1977). Для території Угорщини відомий, як гніздовий вид фауни (Magyar et al., 1998).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Intermigrant. One reliable record from Senne locality is dated by the first decade of September, 1974 (Mosansky, 1977).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Eudromias C. L. Brehm, 1830

33. Хрустан **Dotterel** *Eudromias morinellus* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Виявлений улітку на полонині Руна та під час сезонних перельотів (Hrabar, 1932).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Reliable records are from the alpine zone (Hrabar, 1932).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Arenaria Brisson, 1760

34. Крем'яшник **Turnstone** *Arenaria interpres* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Виявлений на болотах Сенне, 06.06.1976 р. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. One reliable record from Senne locality, 06.06.1976 (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Recurvirostra Linnaeus, 1758

35. Шилодзьобка, чоботар **Avocet** *Recurvirostra avosetta* Linnaeus, 1758. Залітний вид. Можливо, його слід зарахувати до гніздової фауни регіону як такий, що раніше тут був поширений (Hrabar, 1932). Спостерігаються тенденції до збільшення кількості гніздових пар в Угорщині, на території Гортобадю (Magyar et al., 1998). Вперше зареєстрований на гніздуванні в 1985 році в Східній Словаччині (Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Inter migrant. Only one record from the first half of the 20th century (Hrabar, 1932). The first breeding was registered in 1985 in East Slovakia on the fishponds (Danko et al., 2002).
Conservation status: Bern Convention.

Familia: Haematopidae – Кулики-сороки

Genus: Haematopus Linnaeus, 1758

36. Кулик-сорока **Oystercatcher** *Haematopus ostralegus* Linnaeus, 1758. Залітний вид. Відомий з Земплінської Шірави, де виявлений 20.04.1971 р. (Mosansky, 1977). Рідкісний гніздовий вид на сході Словаччини (Danko et al., 2002).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. One reliable record from „Zemplinska Sirava” where it was observed on 20.04.1971 (Mosansky, 1977). Very rare breeder in East Slovakia (Danko et al., 2002).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Familia: Scolopacidae – Бекасові

Genus: Tringa Linnaeus, 1758

37. Поручайник, коловодник ставковий **Marsh Sandpiper** *Tringa stagnatilis* (Bechstein, 1803). Залітний вид. Дві особи були зловлені в околицях Сенне 24-28.04.1964 р. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. One reliable record from Senne locality where it was observed on 24-28.04.1964 (Mosansky, 1977).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Xenus Kaup, 1829

38. Мородунка **Terek Sandpiper** *Xenus cinereus* (Guldenstadet, 1775). Залітний вид. 15.08.1976 р. одна особина закільцьована на „Земплінській Шіраві” (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Inter migrant. One reliable record from „Zemplinska Sirava” (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Calidris Anonymus [=Merrem], 1804

39. Кулик-горобець, побережник малий **Little Stint** *Calidris minuta* (Leisler, 1812). Залітний вид. Невеликі зграйки відмічені нами поблизу с. Форнош у весняний період (1997-98 рр.); також він виявлений в околицях Сенне 5.09.1952, 18.05.1957, 20.04.1966, 11.06.1976 рр. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Non-regular visitor on fishponds of Zakarpatska oblast and Senne locality.

Conservation status: Bern Convention.

40. Побережник білохвостий **Temminck's Stint** *Calidris teminckii* (Leisler, 1812).
Залітний вид. Відомий з околиць Сенне, де виявлений 12.06.1976, 16-21.08.1976 р. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Two reliable records from Senne locality where it was observed in the summer of 1976 (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

41. Червоноволик, побережник червоногрудий **Curlew Sandpiper** *Calidris ferruginea* (Pontoppidan, 1763). Залітний вид. Виявлений в околицях Сенне. Протягом акції з кільцювання птахів 9.09.1973 р. була закільцьована особина, яка пізніше була зловлена 8.12.1973 р. на кораблі в Атлантичному океані (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. One reliable record from Senne locality where one bird was ringed on 09.09.1973 (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

42. Дутиш, побережник арктичний **Pectoral Sandpiper** *Calidris melanotos* (Vieillot, 1819). Залітний вид. Зловлений на рибниках Сенне 08.09.1973 р. птах знаходиться в колекції Земплінського музею. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. One bird was collected in Senne locality on 08.09.1973 and is remained in Zempline museum (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

43. Чорноволик, побережник чорногрудий **Dunlin** *Calidris alpina* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. 2.06.1996, 2.10.1996 рр. виявлений нами на ставі поблизу с. Ліскове (Форнош). В околицях Сенне був зловлений 11.06.1976, 20.04.1966 р. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Four reliable records: 02.06.1996; 02.10.1996 – a lake situated near Fornosh village of Mukacheve district, and 20.04.1966; 11.06.1976 – Senne locality in Eastern Slovakia (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

44. Побережник білий **Sanderling** *Calidris alba* (Pallas, 1754). Залітний вид. Зловлений і закільцьований в 1973 р. в околицях Сенне. У колекції

Земплінського музею зберігається 1 екземпляр, здобутий 29.09.1971 року (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Inter migrant. Two reliable records from Senne locality (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Limicola Koch, 1816

45. Грязовик, побережник болотяний **Broad-billed Sandpiper** *Limicola falcinellus* (Pontoppidan, 1763) Залітний вид. Протягом 1973-76 років неодноразово був зловлений і закілцьований на рибниках Сенне (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Inter migrant. Records came from Eastern Slovakia (Senne) where this bird was ringed in 1973-1976 (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Numenius Brisson, 1760

46. Кроншнеп тонкоклювий, кульон тонкодзьобий **Slender-billed Curlew** *Numenius tenuirostris* Vieillot, 1817. Статус виду невизначений. На початку століття в одній з Ужгородських шкіл зберігався екземпляр, здобутий в околицях Сенне 30.03.1895 р. (Mosansky, 1978). У сусідній Угорщині на території Гортобадю, починаючи з 1975 р., відомо 8 спостережень виду (Magyar et al., 1998).

Охоронний статус: Червона книга України, Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Inter migrant. One bird was collected in Senne locality on 30.03.1895 and was preserved on the beginning of 20th century in a school of Uzhgorod (Mosansky, 1978).

Conservation status: Red Book of Ukraine, Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: Limosa Brisson, 1760

47. Веретенник малий, грицик малий **Bar-tailed Godwit** *Limosa lapponica* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Відомий з околиць Сенне, 1946 р. (Mosansky, 1977).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Inter migrant. One reliable record came from Senne locality (Mosansky, 1977).

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Stercorariidae – Поморникові

Genus: Stercorarius Brisson, 1760

48. Поморник великий **Great Skua** *Stercorarius skua* (Brünnich, 1764). Залітний вид. Виявлений над р. Уж в 1915 р. (Hrabar, 1932).

Охоронний статус: Немає.

Intermigrant. One reliable record came from the Uzh river in 1915 (Hrabar, 1932).
Conservation status: None.

49. Поморник середній **Pomarine Skua** *Stercorarius pomarinus* (Temminck, 1815).
 Залітний вид. Спостерігався в нижній течії р. Латориця (Hrabar, 1932).
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. According to Hrabar (1932), occurs in the lower part of the Latorytsia river.
Conservation status: Bern Convention.

Familia: Laridae – Мартінові

Genus: Larus Linnaeus, 1758

50. Клуша, мартин чорнокрилий **Lesser Black-backed Gull** *Larus fuscus* Linnaeus, 1758. Залітний вид, відомий з околиць Сенне (Mosansky, 1978).
Охоронний статус: Немає.

Intermigrant. Occurs in Senne locality (Mosansky, 1978).
Conservation status: None.

Genus: Rissa Stephens, 1826

51. Мартин трипалий **Kittiwake** *Rissa tridactyla* (Linnaeus, 1758). Залітний вид.
 Здобутий поблизу смт. Рахів у 1894 р. (Hrabar, 1932) і поблизу м. Сніна 17.11.1942 р. (Mosansky, 1978).
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Two reliable records. One bird was collected near Rakhiv village in 1894 (Hrabar, 1932); another one was collected near the town of Snina on 17.11.1942 (Mosansky, 1978).
Conservation status: Bern Convention.

Genus: Chlidonias Rafinesque, 1822

52. Крячок світлокрилий **White-winged Black Tern** *Chlidonias leucopterus* (Temminck, 1815). Залітний вид. Шість екземплярів здобуті в різні роки в околицях Сенне (Mosansky, 1978). Як рідкісний гніздовий вид відомий зі сходу Словаччини (Danko et al., 2002).
Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Six birds were collected in different periods in Senne locality and are preserved in the Eastern Slovakian Museum (Mosansky, 1978). Sporadic breeder in the Eastern part of Slovakia (Danko et al., 2002).
Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Strigiformes – Совоподібні*Familia: Strigidae* – Совові*Genus: Surnia* Duméril, 1806

53. Сова яструбина **Hawk Owl** *Surnia ulula* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Представлений у колекції А. Грабара одним екземпляром без вихідних даних. Разом з тим, самим А. Грабарем (1932) цей вид наведений лише в додатку до фауністичного переліку. А. Мошанський (Mosansky, 1978) вважає його рідкісним зимовим на основі інформації з центральної Словаччини, датованої 1913 р.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. One bird is preserved in the collection of the Zoological Museum of Uzhgorod National Museum with no data. However, as a rare bird it exists in the faunistic publication of A. Hrabar (1932). According to A. Mosansky (1978), it rarely overwinters.

Conservation status: Bern Convention.

Ordo: Passeriformes – Горобцеподібні*Familia: Motacillidae* – Плискові*Genus: Anthus* Bechstein, 1805

54. Щеврик лучний **Meadow Pipit** *Anthus pratensis* (Linnaeus, 1758). Статус невідомий. Інформація про нього обмежується даними з середини ХХ ст. (Талпош, 1965б). О. Луговим (1988) наводиться, як гніздовий для високогір'я (полонина Пожижевська, Івано-Франківської обл.) з перехресним посиланням на роботу Ф. Страутмана (1963).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Status unknown. According to Talposh (1965b), transient, but after Lugovoy (1988), this is a nesting bird on alpine meadows of Pozyzevska Mountain in Ivano-Frankivska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Muscicapidae – Мухоловкові*Genus: Oenanthe* Vieillot, 1816

55. Кам'янка попеляста **Isabelline Wheatear** *Oenanthe isabellina* (Temminck, 1829). Вид з невизначеним статусом. Відомості про нього обмежені й відносяться до 1951 та 1952 рр. (Кучеренко, 1953). Перевірка складу фауністичних списків сусідніх Угорщини, Словаччини та Чехії доводить, що цей вид надзвичайно важко віднести до фауни Закарпаття саме на основі цього джерела. Вперше поодинокі особини цієї кам'янки фіксують в Угорщині наприкінці 90-х років ХХ ст. (Magyar et al., 1998), на території Словаччини 02.05.1997 р. (Danko et al., 2002). Натомість, існує реальна можливість появи іншого виду – *Oenanthe hispanica* (Linnaeus, 1758), який систематично спостерігається влітку на території

Угорщини (Magyar et al., 1998). Пропонуємо цей вид виключити зі списку фауни Західної України.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Status unknown. According to Kucherenko (1953), this is a nesting bird. But all records in faunas of Hungary (Magyar et al., 1998), Slovakia (Danko et al., 2002), and Czech Republic suggest that a mistake happened. An author possibly meant another species – *Oenanthe hispanica* (Linnaeus, 1758) that is a rare vagrant in the spring and in the summer in Hungary (Magyar et al., 1998). We propose to exclude this species from the list of birds of Western Ukraine.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Luscinia* T.Forster, 1817

56. Синьошийка **Bluethroat** *Luscinia svecica* (Linnaeus, 1758). Вид з невизначеним статусом. Вважається нечисленим мігрантом (Талпош, 1965б). На території Східної Словаччини останні відомості про гніздування датуються 24.06.1957 р. (Mosansky, 1978). Разом з тим, існують неперевірені усні повідомлення про зустрічі цього виду з різних частин Закарпатської області.

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Status unknown. According to Talposh (1965б), transient bird in small numbers. In Eastern Slovakia, last records about nesting are dated by 24.06.1957 (Mosansky, 1978). Some records about observance of this bird come from the eastern part of Zakarpatska oblast on the border with Ivano-Frankovska oblast.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Genus: *Panurus* Koch, 1816

57. Синиця вусата **Bearded Tit** *Panurus biarmicus* (Linnaeus, 1758). Залітний вид. Відомості про нього наведені лише в А. Грабара (1932) і датуються 1911 р. У подальшому тільки В. Талпош (1965б) зараховує цей вид до фауни птахів Закарпатської рівнини. Значна віддаленість гніздових локалітетів в Угорщині (західна частина) робить можливість зальоту винятково рідкісною.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Inter migrant. One reliable record is dated by 1911 (Hrabar, 1932). Later, Talposh was the only one who (1965б) included this species into the list of birds of the Zakarpatska lowland with no data.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: *Tichodroma* Illiger, 1811

58. Стінолаз **Wallcreeper** *Tichodroma muraria* (Linnaeus, 1766). Вид з невизначеним статусом. Дані про нього дуже суперечливі. А. Грабар (1932) вважає стінолаза звичайним, хоч і нечисленим видом полонин, що гніздиться на скелях. Разом з тим, Ф. Страутман (1963) наводить інформацію

про знахідку А. Грабарем (1931) мертвого стінолаза на стінах Невицького замку (Ужгородський район), але при цьому обмежує ймовірну територію його поширення Рахівським кристалічним масивом. У Чорногірському масиві Карпатського біосферного заповідника, який належить до Рахівського кристалічного масиву, вид виявлений не був (Луговой, 1988). Із сусідніх територій Закарпаття стінолаз відомий як гніздовий – для Центральної Словаччини (Danko et al., 2002), пролітний і зимуючий – для північної частини Угорщини (Magyar et al., 1998), відсутній на ділянці верхньої Тиси на території Румунії (Beres, 1998). На нашу думку, стінолаз на території Закарпатської області може вважатись тільки випадково залітним, оскільки територія Східних Карпат не належить до його гніздового ареалу в межах Карпатської Дуги.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Status unknown. According to Hrabar (1932), the wallcreeper occurs on alpine rocks. According to Strautman (1963), this bird occurs only in the eastern part of Zakarpatska oblast in Rakhiv district. Though this species was not found by Lugovoy (1988) in the Chornohora mountain range that is located in the eastern part of Zarpatska oblast and includes the highest mountains in the Eastern Carpathians. The species was not found in the Upper Tysa valley (Beres, 1998). According to Danko et al. (2002), it is nesting bird of Central Slovakia. May be this bird is a rare intermigrant of Zakarpatska oblast.

Conservation status: Bern Convention.

Genus: Loxia Linnaeus, 1758

59. Шишкар сосновий **Parrot Crossbill** *Loxia pytyopsittacus* Borkhausen, 1793. Вид з невизначеним статусом. Про нього згадує А. Грабар (1932) з посиланням на повідомлення проф. Медрецького з кінця XIX ст. Інших даних про цей вид у межах області та Закарпатті нами не знайдено.

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Status unknown. Only one record about this bird is considered in Hrabar's article (1932) where the author mentions observation of prof. Medrecky in the end of the 19th century.

Conservation status: Bern Convention.

60. Шишкар білокрилий **Two-barred Crossbill** *Loxia leucoptera* Gmelin, 1789. Залітний вид. Достовірні відомості про його зальоти відомі з різних точок Закарпаття (Страутман, 1963; Mosansky, 1978; Magyar et al., 1998).

Охоронний статус: Бернська конвенція.

Intermigrant. Occurs in different parts of Zakarpatska oblast (Страутман, 1963), and Transcarpathia (Mosansky, 1978; Magyar et al., 1998).

Conservation status: Bern Convention.

Familia: Emberizidae – Вівсянкові

Genus: Emberiza Linnaeus, 1758

61. Вівсянка гірська **Rock Bunting** *Emberiza cia* Linnaeus, 1758. Вид з невизначеним статусом. Зарахований до фауни Закарпаття на основі відомостей середини ХХ ст. (Hrabar, 1932) і В. Талпоша (1965б).

Охоронний статус: Бернська конвенція, Регіональний список рідкісних видів.

Status is unknown. Included into the list only after Hrabar (1932) and Talposh (1965б) with no data of observations.

Conservation status: Bern Convention, the Red list of Zakarpatska oblast.

Розділ III

Загальний аналіз сучасного стану орнітофауни Закарпатської області

Наведений анований список демонструє, що на сьогоднішній день фауна Закарпатської області представлена 233 видами птахів, що належать до 133 родів, 51 родин і 18-ти рядів (без урахування видів, вказаних у розділі II). Порівняння з кількістю видів у фаунах птахів сусідніх Угорщини (373) та Східної Словаччини (307) дає змогу припустити, що інтенсифікація орнітологічних досліджень допоможе чіткіше визначити статус 66-ти видів, дані про які мізерні і дуже суперечливі. Два види, а саме *Alectoris chukar* (J. E. Gray, 1830) та *Oenanthe isabellina* (Temminck, 1829) запропоновано взагалі вивести зі списку орнітофауни області.

Для характеристики статусу виду на території області використані комбінації запропонованих нами типів (табл. 1). Це зумовлено, насамперед, тим, що статус лише незначної кількості видів фауни птахів Закарпатської області (як і будь-якої іншої території) може бути обмеженим одним типом. Це, переважно, залітні та блукаючі види, поява яких є несистематичною і часто має інвазійний характер.

Таблиця 1

Розподіл видів за виділеними типами та їх комбінаціями

	Статус виду	Кількість видів
Гніздовий		134
	Гніздовий, пролітний	35
	Гніздовий, пролітний, зимуючий	22
Пролітний		22
	Пролітний, зимуючий	4
	Пролітний, блукаючий	1
Зимуючий		5
Залітний		14
Блукаючий		7
Осілий		46

Сучасні відомості про міграції птахів свідчать, що в межах невеликого у фізико-географічному відношенні регіону мігрує відносно мало видів. При цьому спостерігається їх масовий проліт через регіон. Прикладом такого комбінованого статусу „гніздовий, пролітний” може бути лелека білий, що підтвердили результати 100-річного періоду кільцювання.

Інший тип утворюється, коли особини „місцевих” популяцій відлітають, а на зимівлю в досліджуваній регіон прилітають птахи інших популяцій. Як видно з таблиці, це невелика кількість видів і, власне, за їх рахунок, а також осілих і формується зимова орнітофауна області. Характерними представниками цього типу є снігур, грак, крижень та ін. Безумовно, частина особин цих видів з інших популяцій

під час міграцій пролітає через Закарпатську область, за рахунок чого утворюється тип – „гніздовий, пролітний, зимуючий вид”.

Переважає більшість мігруючих через Закарпатську область видів належать до зимової та гніздової фауни області. Особливий інтерес викликають види, які тільки пролітають через досліджувану територію. Лише незначна їх кількість може бути зарахована до власне пролітних. Такими для Закарпатської області є сіра і білолоба гуски, гуменник, сірий журавель, скопа.

Окремо слід згадати осілі види. Це або вузьколокалізовані на території Закарпатської області (напр., глушець), або стенобіонтні (більшість дятлів і сов) види, для них далекі міграції не характерні. Сюди також зараховують види, що формують специфічні фауністичні комплекси населених пунктів (напр. садова горлиця, хатній горобець та ін.).

Виділення видів з невизначеним статусом у II-му розділі роботи – вимушений крок. Аналіз наявної інформації вказує, що суперечність тверджень у різних джерелах і недостатня кількість фактичного матеріалу не дає змоги уточнити статус цих видів. Їх спостереження в сусідніх регіонах, напр., у Східній Словаччині (0-15 км до українського кордону) ставить питання: ”Чи можна включити ці види до складу фауни Закарпатської області?” Залишаємо за майбутніми дослідниками право уточнення статусу таких видів.

Узагальнення відомостей про склад орнітофауни Закарпатської області дозволило отримати сумарну кількість видів – 233. Вона дещо відрізняється від цифри, наведеної в основних фауністичних роботах для цієї території (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість видів птахів у фауні аналізованої території в основних фауністичних роботах

Автор	Кількість видів	Примітка
Грабар А. (1932)	273	Підкарпатська Русь
Портенко Л. (1950)	258	Тільки Західне Закарпаття
Кістяківський О. (1950)	261	Закарпатська область
Страутман Ф. (1963)	283	Західні області України (дані з Закарпатської обл.)
Талпош В. (1965)	267	Тільки Закарпатська рівнина

З таблиці 2 видно, що найменша кількість видів наведена в роботі Л. Портенка (1950), найбільша – Ф. Страутмана (1963). Згідно з ними, загальна кількість видів у сучасній орнітофауні Закарпатської області повинна становити 287. Насправді ж, така кількість видів може бути властива для Закарпаття, як фізико-географічної одиниці, і в жодному випадку – не для Закарпатської області. Цей факт не враховується в орнітологічних публікаціях і переважна більшість дослідників, не аналізуючи критично інформації, наведеної в попередників, штучно збільшує видовий склад фауни птахів.

Безумовно, зміни у фауністичному складі відбулися, зумовлені вони різними причинами і торкнулися, переважно, групи денних хижих та окремих видів водно-болотних птахів. Зміна статусу видів на території Закарпатської області

була спричинена, насамперед, зростанням пресу антропогенного фактору. Поряд зі зникненням великих площ водно-болотних угідь, на території Закарпатської області та Закарпаття загалом помітно збільшилася площа населених пунктів. Трофічні можливості для вузькоспеціалізованих видів, серед яких найбільше денних хижих, різко обмежились. Поряд з тим, для деяких видів відзначені й позитивні тенденції. Чорний лелека – вид Червоної книги України, сьогодні активно розселяється в рівнинній частині Закарпатської області; чисельність його поступово зростає.

Part III

General analyse of current state of ornithofauna of the Transcarpathian region

The list shown below demonstrates that as of today the fauna of Transcarpathian province is represented by 18 ordo, 56 families, 156 genus and 233 bird species. A comparison with the number of species in the bird faunas of neighboring Hungary (373) and Eastern Slovakia (307) allows one to forecast that intensification of ornithological research and, first of all, organization of planned work of museums on field collection of material will enable the status of 66 species to be determined more clearly, though the data on them are poor and extremely contradictory. We suggest taking two species, namely *Alectoris chukar* and *Oenante isabellina*, out of the ornithological fauna list of the province and Western Ukraine at all.

As seen from the list, combinations of the types suggested by us are used to characterize the status of species (table 1). This is due, first of all, to the fact that the status of a small number of species of birds of Transcarpathian province (and any other territory) can be limited by one type. The only exception should be the passage and wandering species with not systematic and, frequently, invasive emergence.

Modern knowledge about migration of birds indicates that there are few species that migrate locally within the limits of a district small in physical and geographical sense. At

Table 1

Distribution of species over the selected categories and their combinations

Status of species		Number of species
Remigrant		134
	Remigrant, transmigrant	35
	Remigrant, transmigrant, hiberant	22
Transmigrant		22
	Transmigrant, hibernant	4
	Transmigrant, vagrant	1
Hibernant		5
Intermigrant		14
Vagrant		7
Sedentary		46

the same time a mass transit through the region is noted. A white stork could be an example of a combined "nesting, transit" status. 100 years of ringing of this species clearly confirms reality of that status. Another species status – "nesting, wintering" is formed when persons of the "local populations" migrate, and the birds of other populations come to the region under study. As seen from the table, it is a small number of species and the winter ornithological fauna of the region is formed just at their expense. Among bright representatives one may note a bullfinch, a rook and others. Obviously, some of birds of other populations that choose Transcarpathian province as the transit flyway keep on migration forming, thus, the "nesting, transit, wintering" species.

Of particular interest are the species that only fly through the territory under study. It is seen from the text that only a small part of them could be considered "true" birds of transit. They are a grey goose, a white-forehead goose, a grey stork, and others. An overwhelming majority of migrating species is included into the wintering and nested fauna of the province. The resident species should be particularly noted.

Among the resident species one may distinguish those either narrow-localized at the territory of Transcarpathian province (e.g. capercaillie) or being stenobiont species (woodpecker, some owls), and far migrations are not specific for them. These species also include birds that form specific faunistic complexes of settlements (e.g. turtle dove, home sparrow).

Selection of species with undefined status in the second section of the paper is a forced step. The analysis of available information indicates that contradiction of statements in different sources and the lack of actual material do not allow one to determine the status of the species. At the same time available information on the observations from adjacent foreign regions as Eastern Slovakia (0-15 km) imposes a question: "Is it possible to include these species into the fauna of Transcarpathian province?" Let further researchers clarify the status of such species.

Generalization of the data on the composition of ornithological fauna of Transcarpathian province allowed one to obtain the total number of species, i.e. 233. This figure differs slightly from that quoted in principal faunistic papers dedicated to Transcarpathian province (table 2).

It is seen from table 2 that the least number of species is given by L. Portenko, while the largest one – by F. Strautman. In accordance with the faunistic works analyzed by us, the up-to-date fauna of Transcarpathian province should include 287 species. But our work shows that the above number could be specific for Transcarpathia as for the physical and geographical unit, but by no means for Transcarpathian province. This fact is neglected in the ornithological publications, and the most of researchers, not analyzing critically the information presented by their ancestors, increase artificially the composition of the bird fauna.

Obviously, the changes occurred due to different causes and they have touched mainly a group of birds of prey and certain species of water and wading birds. In the most of them the change of the species status took place in the territory of Transcarpathian province, first of all due to the increase of the pressure of anthropogenic factor. Alongside with the evanescence of large areas of water and wade lands in the territory of Transcarpathian province and in Transcarpathia as a whole, the area of localities has increased. The trophic possibilities for narrow-specialized species including most of daily birds of prey have been sharply limited. The possibilities of forest maintenance have changed resulting in the increase of combustion and disappearance factors of the places convenient for nesting. At

Table 2

Number of Transcarpathian bird fauna species in faunistic works of the 20th century

Author	Number of species	Note
A. Hrabar (1932)	273	Subcarpathian Rus
L. Portenko (1950)	258	Western part of Zakarpatska oblast only
O. Kistyakivsky (1950)	261	Zakarpatska oblast
F. Strautman (1963)	283	Western Ukrainian provinces (data from of Zakarpatska oblast)
V. Talposh (1965)	267	Plain of Zakarpatska oblast only

the same time there are some positive examples. Black stork – a species from the Red Book of Ukraine – now occurs actively in the plain part of Transcarpathian province and its number increases gradually.

Розділ IV

Охорона птахів і територій, важливі для збереження видової різноманітності орнітофауни

Для території Закарпатської області властива значна гетерогенність ландшафту. Тут представлені види, властиві різноманітним природно-кліматичним зонам, що зумовлене, насамперед, вертикальною зональністю та проникненням річковими долинами елементів орнітофауни сусідньої Паннонської низовини. Власне річкові долини Закарпаття і, Закарпатської області в тому числі, виконують роль межі поширення окремих видів на території басейну р. Тиса. До них належить переважна більшість лісостепових, водно-болотних і водоплавних видів, чисельність популяцій яких на території Закарпатської області невелика й осередки їхнього поширення пов'язані з річковими долинами і, частково, передгір'ями. Як приклад, наведемо крячка річкового – виду, чисельність популяції якого в межах сусідньої Угорщини становить 800-900 пар (Magyar et al., 1998), а в межах заплави р. Тиса (в Закарпатській області) виявлені дві колонії цього виду із загальною чисельністю понад 120 пар (Потіш, 1995).

Відповідність реального статусу природоохоронного об'єкту до встановленого – одне з важливих питань, відповідь на яке дає можливість якісніше втілювати концепцію охорони виду через охорону території його існування. Саме такий принцип розглядається, як основний, різними конвенціями (Рамсарською, Бернською, Середовищною директивою Європи тощо). Ідея охорони середовища існування виду вимагає конкретизації підходів до створення нових об'єктів ПЗФ і ревізії наявних.

Особливість поширення птахів на території Закарпатської області, репрезентативність певних ділянок, вимагає певної перебудови стратегії формування та функціонування об'єктів природно-заповідного фонду. Історія формування заповідних об'єктів різного рангу свідчить, що домінування "лісівничо-ботанічного" підходу (Антосяк та ін., 1998) є малоприйнятним для охорони птахів. Окрім того, переважна більшість об'єктів ПЗФ на території області розташована в її гірській частині. Також кількість об'єктів, які створювалися з метою охорони зоологічного компоненту біогеоценозів – мінімальна. Таким чином, сьогодні, крім Карпатського біосферного заповідника, Національних природних парків „Синевир” та „Ужанський”, немає територій, які б репрезентували видову різноманітність і чисельне багатство птахів Закарпатської області, але жоден з них не створений для охорони мігруючих видів, зокрема гідрофільного комплексу.

Поряд з тим, як свідчать дослідження останнього десятиріччя, існують аргументовані передумови створення об'єктів ПЗФ у рівнинній частині області (Потіш, 1995; Луговой, Потіш, 1998б; Потіш, 2000; Луговой, 2003б), які ще не отримали належної оцінки та втілення.

Результати наукових досліджень у рамках проекту WWF-UK "Заплавні ліси Закарпаття, Україна" (UK006702P) демонструють необхідність пришвидшення робіт щодо створення заповідної території в заплавах ділянок річок Латориці, Тиси, Боржави.

Заплави найбільших річок Закарпатської області є осередком існування близько 70% видів усієї орнітофауни області (табл. 3), що загалом є властивим будь-яким

заплавам, але для переважно гірського Закарпаття цей факт є надзвичайно важливим. Слід відзначити, що з них значний відсоток припадає на мігрантів і видів, які сюди залітають у позаміграційний період (рис. 2) і в усіх трьох обстежених ділянках сягає 30% від загальної кількості видів. Серед мігруючих видів багато таких, що зникли зі складу гніздової фауни за останні 100 років, переважно внаслідок осушення території Закарпатської низовини. За умов належної охорони заплавної ділянки можуть бути локалітетами відновлення гніздування таких видів, як сіра гуска, сірий журавель, деякі види куликів.

Таблиця 3.

Кількісний склад орнітофауни заплавної ділянок річок Закарпатської області

Кількість видів (% від загального складу фауни птахів)		
р. Латориця	р. Боржава	р. Тиса
192 (68,5%)	173 (61,7%)	198 (70,7%)

Для визначення природоохоронної цінності певної території важливим є встановлення її ролі у збереженні видів, що перебувають під охороною, виявлення пріоритетних ділянок. Проведений аналіз свідчить, що серед видів орнітофауни заплавної ділянок спостерігається 7 видів зі списку IUCN, 5 видів Європейського червоного списку, 22 види Червоної Книги України (1994) та 50 видів запропонованого „Червоного списку Закарпатської області” (Луговой, Потиш, 2004) (табл. 4).

При цьому слід враховувати, що жодна з досліджених ділянок не забезпечує достатніх умов існування для всіх цих видів. При загальній приблизній рівній кількості видів з різноманітним охоронним статусом (рис. 3), кожен фрагмент має

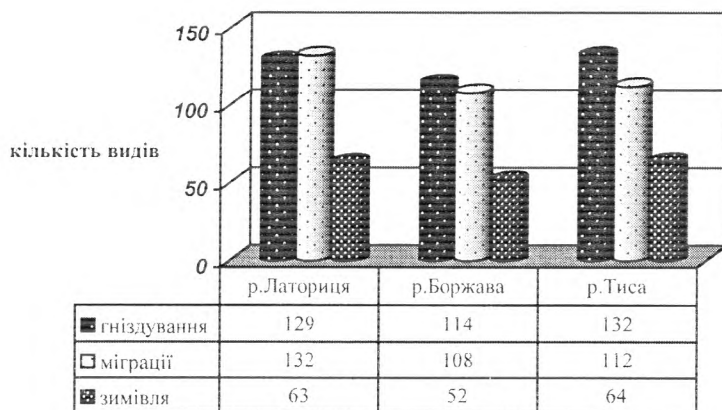

Рис. 2. Співвідношення кількості видів птахів з різним статусом у фауні заплави основних річок Закарпатської області / Bird species with different protection status in the floodplain areas of Transcarpatian region.

свій видовий склад птахів, який не буде властивий для інших територій. Так, для заплави р. Тиса це будуть кричак річковий, малий, чорний і світлокрилий, квак,

Таблиця 4

Природоохоронний статус видів птахів на заплавах ділянок річок Закарпатської області / Protection status of bird species of the floodplain areas of Transcarpatian region

Вид	Латориця	Боржава	Тиса	Червоний список Закарпаття	Червона книга України	European red list	IUCN
1. <i>Gavia stellata</i>	+	-	+				
2. <i>Gavia arctica</i>	+	-	+				
3. <i>Podiceps ruficollis</i>	+	+	+				
4. <i>Podiceps nigricollis</i>	+	+	+				
5. <i>Podiceps auritus</i>	+	-	+				
6. <i>Podiceps grisegena</i>	+	-	+	+			
7. <i>Podiceps cristatus</i>	+	+	+				
8. <i>Phalacrocorax carbo</i>	+	+	+				
9. <i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	+	-	-		+	+	+
10. <i>Botaurus stellaris</i>	+	-	+	+			
11. <i>Ixobrychus minutus</i>	+	+	+				
12. <i>Nycticorax nycticorax</i>	+	+	+	+			
13. <i>Ardeola ralloides</i>	+	-	+		+		
14. <i>Egretta alba</i>	+	+	+				
15. <i>Egretta garzetta</i>	+	+	+				
16. <i>Ardea cinerea</i>	+	+	+	+			
17. <i>Ardea purpurea</i>	+	-	+	+			
18. <i>Platalea leucorodia</i>	+	+	+		+		
19. <i>Plegadis falcinellus</i>	+	-	+		+		
20. <i>Ciconia ciconia</i>	+	+	+				
21. <i>Ciconia nigra</i>	+	+	+		+		
22. <i>Anser anser</i>	+	+	+				
23. <i>Anser albifrons</i>	+	+	+				
24. <i>Anser erythropus</i>	+	-	+				+
25. <i>Anser fabalis</i>	+	+	+				

26. <i>Cygnus olor</i>	+	-	+				
27. <i>Cygnus cygnus</i>	-	-	+				
28. <i>Anas platyrhynchos</i>	+	+	+				
29. <i>Anas crecca</i>	+	+	+				
30. <i>Anas strepera</i>	+	+	+	+			
31. <i>Anas penelope</i>	+	+	+				
32. <i>Anas acuta</i>	+	+	+				
33. <i>Anas querquedula</i>	+	+	+				
34. <i>Anas clypeata</i>	+	+	+	+			
35. <i>Aythya ferina</i>	+	+	+				
36. <i>Aythya nyroca</i>	+	+	+		+		+
37. <i>Aythya fuligula</i>	+	+	+	+			
38. <i>Bucephala clangula</i>	+	+	+		+		
39. <i>Melanitta fusca</i>	-	-	+				
40. <i>Mergus albellus</i>	-	-	+				
41. <i>Mergus serrator</i>	+	+	+		+		
42. <i>Mergus merganser</i>	+	+	+				
43. <i>Pandion haliaetus</i>	+	-	+		+		
44. <i>Pernis apivorus</i>	+	+	+	+			
45. <i>Milvus migrans</i>	+	+	+	+		+	
46. <i>Circus cyaneus</i>	+	+	+		+		
47. <i>Circus macrourus</i>	+	+	+		+		
48. <i>Circus pygargus</i>	+	+	+	+			
49. <i>Circus aeruginosus</i>	+	+	+				
50. <i>Accipiter gentilis</i>	+	+	+				
51. <i>Accipiter nisus</i>	+	+	+				
52. <i>Buteo lagopus</i>	+	+	+				
53. <i>Buteo buteo</i>	+	+	+				
54. <i>Circaetus gallicus</i>	-	+	+		+		
55. <i>Hieraaetus pennatus</i>	+	+	+		+		
56. <i>Aquila pomarina</i>	+	+	+		+		
57. <i>Falco subbuteo</i>	+	+	+				
58. <i>Falco columbarius</i>	+	+	+				
59. <i>Falco vespertinus</i>	+	+	+	+			
60. <i>Falco tinnunculus</i>	+	+	+				
61. <i>Tetrastes bonasia</i>	-	+	-				

62. <i>Perdix perdix</i>	+	+	+				
63. <i>Coturnix coturnix</i>	+	+	+				
64. <i>Phasianus colchicus</i>	+	+	+				
65. <i>Grus grus</i>	+	-	+		+		
66. <i>Rallus aquaticus</i>	+	+	+	+			
67. <i>Porzana porzana</i>	+	+	+				
68. <i>Porzana parva</i>	+	+	+	+			
69. <i>Crex crex</i>	+	+	+			+	+
70. <i>Gallinula chloropus</i>	+	+	+	+			
71. <i>Fulica atra</i>	+	+	+				
72. <i>Pluvialis apricaria</i>	+	-	-				
73. <i>Charadrius dubius</i>	+	-	+				
74. <i>Vanellus vanellus</i>	+	+	+				
75. <i>Tringa ochropus</i>	+	-	+				
76. <i>Tringa totanus</i>	+	-	+	+			
77. <i>Tringa erythropus</i>	+	-	-				
78. <i>Actitis hypoleucos</i>	+	+	+				
79. <i>Phalaropus lobatus</i>	+	-	+				
80. <i>Philomachus pugnax</i>	+	-	+				
81. <i>Lymnocyptes minimus</i>	+	-	+				
82. <i>Gallinago gallinago</i>	+	+	+	+			
83. <i>Gallinago media</i>	+	-	+				+
84. <i>Scolopax rusticola</i>	+	+	+				
85. <i>Numenius arquata</i>	+	-	+		+		
86. <i>Limosa limosa</i>	+	-	+	+			
87. <i>Larus ridibundus</i>	+	+	+				
88. <i>Larus argentatus</i>	+	+	+				
89. <i>Larus cachinnans</i>	+	-	+				
90. <i>Larus canus</i>	+	+	+				
91. <i>Chlidonias niger</i>	+	+	+	+			
92. <i>Chlidonias leucopterus</i>	+	-	-				
93. <i>Chlidonias hybrida</i>	+	-	+	+			
94. <i>Hydroprogne caspia</i>	+	-	-		+		
95. <i>Sterna hirundo</i>	-	-	+	+			
96. <i>Sterna albifrons</i>	-	-	+	+			
97. <i>Columba palumbus</i>	+	+	+				

98. Columba oenas	+	+	+				
99. Streptopelia turtur	+	+	+				
100. Cuculus canorus	+	+	+				
101. Bubo bubo	+	+	+		+		
102. Asio otus	+	+	+				
103. Asio flammeus	+	+	+				
104. Otus scops	-	+	+	+			
105. Athene noctua	+	+	+				
106. Strix aluco	+	+	+				
107. Strix uralensis	+	+	+		+		
108. Tyto alba	+	+	+		+		
109. Coracias garrulus	-	+	-	+			
110. Alcedo atthis	+	+	+				
111. Merops apiaster	+	+	+	+			
112. Upupa epops	+	+	+				
113. Jynx torquilla	+	+	+				
114. Picus viridis	+	+	+				
115. Picus canus	+	+	+				
116. Dryocopus martius	+	+	+	+			
117. Dendrocopos major	+	+	+				
118. Dendrocopos syriacus	+	+	+				
119. Dendrocopos medius	+	+	+				
120. Dendrocopos leucotos	+	+	+				
121. Dendrocopos minor	+	+	+	+			
122. Galerida cristata	+	+	+	+			
123. Alauda arvensis	+	+	+				
124. Eremophila alpestris	-	-	+				
125. Riparia riparia	+	+	+				
126. Hirundo rustica	+	+	+				
127. Delichon urbica	+	+	+				
128. Anthus campestris	+	+	+	+			
129. Anthus trivialis	+	+	+				
130. Anthus pratensis	+	+	+				
131. Anthus spinoletta	+	+	+				
132. Motacilla flava	+	+	+				
133. Motacilla feldegg	+	+	+	+			

134. <i>Motacilla alba</i>	+	+	+				
135. <i>Lanius collurio</i>	+	+	+				
136. <i>Lanius minor</i>	+	+	+	+			
137. <i>Lanius excubitor</i>	+	+	+		+		
138. <i>Oriolus oriolus</i>	+	+	+				
139. <i>Sturnus vulgaris</i>	+	+	+				
140. <i>Sturnus roseus</i>	+	+	+		+		
141. <i>Garrulus glandarius</i>	+	+	+				
142. <i>Pica pica</i>	+	+	+				
143. <i>Corvus monedula</i>	+	+	+				
144. <i>Corvus frugilegus</i>	+	+	+				
145. <i>Corvus cornix</i>	+	+	+				
146. <i>Corvus corax</i>	+	+	+				
147. <i>Bombycilla garrulus</i>	+	+	+				
148. <i>Troglodytes troglodytes</i>	+	+	+				
149. <i>Prunella collaris</i>	+	+	+				
150. <i>Locustella luscinioides</i>	+	+	+	+			
151. <i>Locustella fluviatilis</i>	+	+	+	+			
152. <i>Locustella naevia</i>	+	+	+	+			
153. <i>A. schoenobaenus</i>	+	+	+	+			
154. <i>Acrocephalus paludicola</i>	+	+	+			+	+
155. <i>Acrocephalus palustris</i>	+	+	+	+			
156. <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	+	+	+	+			
157. <i>Acroceph. arundinaceus</i>	+	+	+	+			
158. <i>Hippolais icterina</i>	+	+	+	+			
159. <i>Sylvia nisoria</i>	+	+	+	+			
160. <i>Sylvia atricapilla</i>	+	+	+				
161. <i>Sylvia borin</i>	+	+	+	+			
162. <i>Sylvia communis</i>	+	+	+				
163. <i>Sylvia curruca</i>	+	+	+				
164. <i>Phylloscopus trochilus</i>	+	+	+				
165. <i>Phylloscopus collybita</i>	+	+	+				
166. <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	+	+	+				
167. <i>Regulus regulus</i>	+	+	+				
168. <i>Ficedula hypoleuca</i>	+	+	-	+			
169. <i>Ficedula albicollis</i>	+	+	-	+			

170. <i>Ficedula parva</i>	+	+	-	+			
171. <i>Muscicapa striata</i>	+	+	+	+			
172. <i>Saxicola torquata</i>	+	+	+				
173. <i>Ph. phoenicurus</i>	+	+	+	+			
174. <i>Erithacus rubecula</i>	+	+	+				
175. <i>Luscinia megarhynchos</i>	+	+	+				
176. <i>Luscinia luscinia</i>	+	+	+				
177. <i>Turdus pilaris</i>	+	+	+				
178. <i>Turdus merula</i>	+	+	+				
179. <i>Turdus iliacus</i>	-	-	+				
180. <i>Turdus philomelos</i>	+	+	+				
181. <i>Turdus viscivorus</i>	+	+	+				
182. <i>Aegithalos caudatus</i>	+	+	+				
183. <i>Remiz pendulinus</i>	+	+	+	+			
184. <i>Parus palustris</i>	+	+	+				
185. <i>Parus montanus</i>	-	+	+				
186. <i>Parus ater</i>	+	+	+				
187. <i>Parus caeruleus</i>	+	+	+				
188. <i>Parus major</i>	+	+	+				
189. <i>Sitta europaea</i>	+	+	+				
190. <i>Certhia familiaris</i>	+	+	+				
191. <i>Certhia brachydactyla</i>	-	+	+				
192. <i>Passer domesticus</i>	+	+	+				
193. <i>Passer montanus</i>	+	+	+				
194. <i>Fringilla coelebs</i>	+	+	+				
195. <i>Fringilla montifringilla</i>	+	+	+				
196. <i>Serinus serinus</i>	+	+	+				
197. <i>Chloris chloris</i>	+	+	+				
198. <i>Spinus spinus</i>	+	+	+				
199. <i>Carduelis carduelis</i>	+	+	+				
200. <i>Acanthis cannabina</i>	+	+	+				
201. <i>Acanthis flammea</i>	+	+	+				
202. <i>Loxia curvirostra</i>	+	+	+				
203. <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	+	+	+				
204. <i>C.coccothraustes</i>	+	+	+				
205. <i>Emberiza calandra</i>	+	+	+				

206. <i>Emberiza citrinella</i>	+	+	-				
207. <i>Emberiza schoeniclus</i>	-	+	+	+			
208. <i>Emberiza hortulana</i>	-	-	+	+			
<i>Total number</i>	192	173	198	49	22	7	7

Примітка. Заплави річок: 1 – Латориці, 2 – Боржави, 3 – Тиси

пронурок (зимівля). Для заплави р. Боржава такими видами можемо вважати сиворакшу.

З огляду на присутність видів, що потребують охорони, особливо привертає увагу ділянка нижньої течії р. Латориця (рис. 3), якій властива найбільша кількість видів птахів з високим охоронним статусом, особливо в період сезонних міграцій. Відповідність цієї території міжнародним критеріям, її роль як місця масового відпочинку великої кількості птахів, стала основою для надання їй 21.10.2002 р. Статусу території міжнародного значення (Bird Life International, registration code 051) (рис. 4).

Очевидно, саме заплава нижньої течії р. Латориця в адміністративних межах Ужгородського району за своїми орографічними умовами є осередком збереження орнітокомплексів рівнинного Закарпаття. Цьому сприяє значна площа заплави та систематичність підтоплення цієї території під час осінньо-весняного підняття рівня води основного русла.

Поряд із наведеними даними про видову різноманітність заплавної ділянки, привертає увагу факт уразливості цих територій щодо втручання людини. Серед факторів загрози переважну більшість становлять антропогенні. Сповільнення швидкості течії нижніх ділянок рік має ряд негативних моментів. Серед найвагоміших слід виділити такі: забруднення побутовими відходами, а також нафтопродуктами внаслідок аварій на нафтопроводах, нерегульоване любительське рибальство, несприятливе лісогосподарювання, значне рекреаційне навантаження у весняно-літній період, забір гальки. Кожен з перерахованих факторів напряму впливає на заплави, змінює умови існування для птахів та інших компонентів природних ценозів.

Підсумовуючи наведену інформацію, слід відзначити, що збереження заплавної ділянки, як цілісного комплексу, не може бути забезпечене наявною мережею просторово розмежованих заказників. Існує нагальна потреба заповідання всього комплексу заплавної ділянки у формі об'єкту ПЗФ вищого рангу. При цьому слід удосконалити наявну систему господарювання в заплавах з метою максимального збереження їх комплексу як єдиного цілого.

Chapter IV

Protection of birds and territory important for the conservation of bird species diversity

Significant heterogeneity of landscape is inherent for the Transcarpathian region. This area is represented by the bird species typical of different natural climatic zones. This phenomenon is largely stipulated by vertical zoning and penetration of some avifaunal elements from neighboring Pannonian plain into river valleys. River valleys of Transcarpathia and Transcarpathian region are the distribution limits of some species on the territory of the Tysa river basin. Mainly these are forest-steppe and waterfowl species the population of which is not numerous on the territory of the Transcarpathian region and is concentrated in the river valleys and partially to foothill areas. For example, population of *common tern* amounts up to 800-900 pairs on the territory of neighboring Hungary (Magyar et al., 1998), while at river Tysa there are found two colonies with over 120 pairs (Potish, 1995).

Conformity of real status of a nature protection reserve with prescribed status is an important issue the solution of which will allow more qualitative implementation of the concept of species conservation through protection of their habitats. Such approach is considered as fundamental by many conventions (Ramsar Convention, Bern Convention, Bird and Habitat Directives etc). The idea of protection of species habitats calls for specification of approach to establishing new nature protection reserves and revision of the existing ones.

The peculiarities of bird distribution on the territory of Transcarpathian region require certain revision of the strategy of nature protection reserves establishment and functioning. The history of different nature protection reserves formation testifies that domination of "forest-botanical" approach (Antosyak et al., 1998) is not efficient for bird conservation. Furthermore, the majority of nature protection reserves within the region are located in the mountain area. Besides, the number of those areas set up with the purpose of protecting zoological component of biogeocenoses is minimal. Thus, nowadays besides the Carpathian biosphere reserve, National parks "Synevyr" and "Uzhanskyi" there are no other territories with representation of bird species diversity and abundance in the Transcarpathian region. However, none of the existing reserves is designed for migrant species of birds.

According to investigations of the last decade there are well-reasoned preconditions for establishing the nature protection reserves in the plain area of the region (Потіш, 1995; Луговой, Потіш, 1998; Потіш, 2000; Луговой, 2003), which have not been evaluated and implemented yet.

The results of investigations in the frame of the project WWF-UK "*Transcarpathian riverine forests, Ukraine*" (UK006702P) demonstrate the necessity to speed up establishment of the nature protection reserve on floodplain territories of the rivers Latorytsia, Tysa, Borzhava.

Floodplains of the largest rivers of Transcarpathian region are the areas of existence of about 70% species of ornithofauna of the region (table 3), which is in general typical of any floodplains. However, basically this fact is very important for mainly mountainous Transcarpathia. It should be noted that out of them a large percent constitutes of migrants and species, which arrive here in the non-migration period (figure 2), and in all the three examined areas it reaches 30% of the general number of species. Among the migrating species there are many species which have disappeared from the breeding fauna during the

last 100 years, mainly as the result of drainage of the Transcarpathian lowland area. In the case of proper protection floodplain areas can serve as breeding habitats of such species as graylag goose, crane, and some species of woodcock.

Table 3

Quantitative composition of avifauna of floodplain areas of Transcarpatian rivers

Number of species (% from the general composition of bird fauna)		
Latorytsia river	Borzhava river	Tysa river
192 (68,5%)	173 (61,7%)	198 (70,7%)

To determine the nature-preserving value of some territory it is important to identify its role in the species protection as well as to identify priority areas. The analyses prove that ornithofauna of the floodplain areas include 7 species from the IUCN list, 5 species from the European Red List, 22 species out of the Red Book of Ukraine (1994) and 50 species from the proposed "Red List of Transcarpatian region" (Луговой, Потіш, 2004) (table 4).

It should be taken into account that none of those areas provides sufficient conditions for existence of all these species. In case of general approximate equal number of species with different protection status (figure 3), each fragment has its own bird species composition, which is not typical for other territories. Thus, for floodplains of the Tysa river these are going to be common tern, black tern, whiskered tern, little tern, and night heron, dipper (wintering). For the Borzhava river floodplain it would be roller.

Taking into account the presence of species which need protection, particular attention is driven by the lower part of the Latorytsia river (figure 3), of which the largest number of bird species with high protection status are characteristic, particularly in the period of seasonal migrations. The accordance of the territory to international criteria, its role as the place of mass resting for a great number of birds was the basis for the granted Status of the territory of international importance (Bird Life International, registration code 051) on October 21, 2002 (figure 4).

Latorytsia river (within the administrative boundaries of Uzhhorod district) is the key area for ornithocomplexes preservation of flat part in the Transcarpathian region. Large area of floodplain and systematic character of underflooding of this territory during the autumn-spring inundation contributes to it.

Along with the data provided on the species diversity of floodplain areas, these territories are very vulnerable to human intervention. Factors of threat include mainly anthropogenic ones. Slowing down of current speed in the river lower parts has got a range of negative points. The most important ones include the following: pollution with domestic wastes as well as oil products as the result of accidents at oil pipelines, unregulated amateur fishing, unfavourable forestry, great recreation load in the spring-summer period, taking-away of pebble. Each of the indicated factors directly influences floodplains, changes conditions of bird habitats and other components of natural coenoses.

As a result, it should be noted that preservation of floodplain areas as integral complexes can not be ensured due to available network of spatially distant reserves. There is an urgent need for reserving the whole complex of floodplain areas in the form of the nature protection reserve of the higher rank. Available system of economy in floodplains should be improved for the maximum preservation of their complex.

DIPLOMA

This document is to certify that the site
 Latorytsya river valley near Chop (7.000 ha)
 is an official Important Bird Area and therefore a site of interna-
 tional importance for the conservation of birds and their habitats.
 The site was identified by the Ukrainian Union for Bird
 Conservation (UTOP)
 This territory has the international registration code
 051 and is situated in Zakarpattya
 region.

21 October 2002

Gerard Bertrand

Dr. Gerard Bertrand
 Chairman
 BirdLife International

Рис. 4. Сертифікат щодо надання долині р. Латориця статусу території міжнародного значення / Sertificate of Important Bird area status for the Latorytsia river valley.

Показчик латинських назв / Latine name of birds

- Acanthis cannabina* 78
Acanthis flammea 78
Acanthis flavirostris 78
Accipiter gentiles 33
Accipiter nisus 33
Acrocephalus arundinaceus 66
Acrocephalus palustris 66
Acrocephalus paludicola 66
Acrocephalus schoenobaenus 66
Acrocephalus scirpaesus 67
Actitis hypoleucos 43
Aegithalos caudatus 74
Aegolius funereus 52
Aegyptius monachus 86
Alauda arvensis 59
Alcedo atthis 54
Alectoris chukar 11, 16, 88
Anas acuta 28
Anas clypeata 28
Anas crecca 27
Anas penelope 28
Anas platyrhynchos 27
Anas querquedula 28
Anas strepera 27
Anser albifrons 25, 100
Anser anser 25, 100
Anser erythropus 82
Anser fabalis 26, 99
Anthus campestris 59
Anthus pratensis 95
Anthus spinoletta 60
Anthus trivialis 59
Apus apus 54
Aquila chrysaetos 35
Aquila clanga 85
Aquila heliaca 85
Aquila rapax 85
Aquila pomarina 35
Ardea cinerea 23
Ardea purpurea 23
Ardeola ralloides 81
Arenaria interpres 11, 12, 16, 90
Asio flammeus 51
Asio otus 51
Athene noctua 52
Aythya ferina 29
Aythya fuligula 29
Aythya marila 83
Aythya nyroca 29

Bombycilla garrulus 64
Botaurus stellaris 22
Bubo bubo 50
Bucephala clangula 30
Burhinus oedicephalus 89
Buteo buteo 34
Buteo lagopus 34
Buteo rufinus 84

Calidris alba 92
Calidris alpina 92
Calidris ferruginea 92
Calidris melanotos 92
Calidris minuta 91
Calidris temminckii 92
Caprimulgus europaeus 53
Carduelis carduelis 78
Certhia brachydactyla 12, 16, 76
Certhia familiaris 76
Charadrius alexandrinus 90
Charadrius dubius 41
Charadrius hiaticula 89
Chlidonias hybrida 47
Chlidonias leucopterus 94
Chlidonias niger 47
Chloris chloris 77
Ciconia ciconia 24
Ciconia nigra 24
Cinclus cinclus 64
Circus gallicus 34
Circus aeruginosus 33
Circus cyaneus 32
Circus macrourus 84
Circus pygargus 33
Coccothraustes coccothraustes 79
Columba livia 49

- Columba oenas* 49
Columba palumbus 49
Coracias garrulus 54
Corvus corax 64
Corvus cornix 63
Corvus frugilegus 63
Corvus monedula 63
Coturnix coturnix 38
Crex crex 40
Cuculus canorus 50
Cygnus bewickii 82
Cygnus cygnus 27
Cygnus olor 26
- Delichon urbica* 58
Dendrocopos leucotos 57
Dendrocopos major 56
Dendrocopos medius 56
Dendrocopos minor 57
Dendrocopos syriacus 12, 16, 56
Dryocopus martius 56
- Egretta alba* 22
Egretta garzetta 23
Emberiza calandra 79
Emberiza cia 98
Emberiza citrinella 79
Emberiza hortulana 80
Emberiza schoeniclus 80
Eremophila alpestris 58
Erethacus rubecula 72
Eudromias morinellus 90
- Falco cherrug* 87
Falco columbarius 36
Falco naumanni 87
Falco peregrinus 36
Falco subbuteo 36
Falco tinnunculus 37
Falco vespertinus 37
Ficedula albicollis 70
Ficedula hypoleuca 70
Ficedula parva 70
Fringilla coelebs 77
Fringilla montifringilla 77
Fulica atra 41
- Galerida cristata* 58
Gallinago gallinago 44
Gallinago media 44
Gallinula chloropus 41
Garrulus glandarius 62
Gavia arctica 19
Gavia immer 81
Gavia stellata 19
Glaucidium passerinum 52
Grus grus 39
Gyps fulvus 87
- Haematopus ostralegus* 91
Haliaeetus albicilla 86
Haliaeetus leucoryphus 11, 16, 86
Hieraetus pennatus 35
Himantopus himantopus 42
Hippolais icterina 67
Hirundo rustica 58
Hydroprogne caspia 48
- Ixobrychus minutus* 22
- Jynx torquilla* 55
- Lanius collurio* 61
Lanius excubitor 61
Lanius minor 61
Larus argentatus 46
Larus cachinnans 47
Larus canus 47
Larus fuscus 95
Larus minutus 46
Larus ridibundus 46
Limicola falcinellus 11, 16, 93
Limosa lapponica 93
Limosa limosa 45
Locustella fluviatilis 65
Locustella luscinioides 65
Locustella naevia 66
Loxia curvirostra 79
Loxia leucoptera 97
Loxia pytyopsittacus 97
Lullula arborea 59
Luscinia luscinia 73
Luscinia megarhynchos 72

- Luscinia svecica* 96
Lymnocyptes minimus 44
Lyrurus tetrrix 37
- Melanitta fusca* 83
Melanitta nigra 83
Mergus albellus 30
Mergus merganser 30
Mergus serrator 84
Merops apiaster 55
Milvus migrans 32
Milvus milvus 32
Monticola saxatilis 71
Motacilla alba 60
Motacilla cinerea 60
Motacilla feldegg 60
Motacilla flava 60
Muscicapa striata 70
- Nucifraga caryocatactes* 63
Numenius arquata 45
Numenius phaeopus 45
Numenius tenuirostris 93
Nyctea scandiaca 50
Nycticorax nycticorax 22
- Oenanthe isabellina* 12, 16, 95
Oenanthe oenanthe 71
Oriolus oriolus 61
Otis tarda 88
Otus scops 51
Oxyura leucocephala 84
- Pandion haliaetus* 31
Panurus biarmicus 96
Parus ater 75
Parus caeruleus 75
Parus cristatus 75
Parus major 75
Parus montanus 75
Parus palustris 74
Passer domesticus 76
Passer montanus 76
Pelecanus onocrotalus 21
Perdix perdix 38
Pernis ptilorhynchus 31
- Phalacrocorax carbo* 21
Phalacrocorax pygmeus 81
Phalaropus lobatus 43
Phasianus colchicus 39
Phoenicurus ochruros 72
Phoenicurus phoenicurus 72
Phylloscopus collybita 69
Phylloscopus sibilatrix 69
Phylloscopus trochilus 69
Phylomachus pugnax 44
Pica pica 62
Picoides tridactylus 57
Picus canus 56
Picus viridis 55
Pinicola enucleator 78
Platalea leucorodia 25
Plectrophaenax nivalis 80
Plegadis falcinellus 24
Pluvialis apricaria 89
Pluvialis squatarola 89
Podiceps auritus 19
Podiceps cristatus 20
Podiceps grisegena 20
Podiceps nigricollis 20
Podiceps ruficollis 20
Porzana parva 40
Porzana porzana 40
Prunella collaris 65
Prunella modularis 65
Pyrrhula pyrrhula 79
- Rallus aquaticus* 40
Recurvirostra avosetta 90
Regulus ignicapillus 12, 16, 69
Regulus regulus 69
Remiz pendulinus 74
Riparia riparia 57
Rissa tridactyla 94
Rufibrenta ruficollis 82
- Saxicola rubetra* 71
Saxicola torquata 71
Scolopax rusticola 45
Serinus serinus 77
Sitta europaea 75
Spinus spinus 77

- Stercorarius skua 93
Stercorarius parasiticus 11, 16
Stercorarius pomarinus 94
Sterna albifrons 48
Sterna hirundo 48
Streptopelia decaocto 11, 16, 49
Streptopelia turtur 50
Strix aluco 52
Strix uralensis 53
Sturnus roseus 62
Sturnus vulgaris 62
Surnia ulula 95
Sylvia atricapilla 68
Sylvia borin 68
Sylvia communis 68
Sylvia curruca 68
Sylvia nisoria 68
- Tadorna ferruginea 11, 12, 16, 82
Tadorna tadorna 12, 16, 83
Tetrao urogallus 38
Tetrastes bonasia 38
- Tetrax tetrax 88
Tichodroma muraria 96
Tringa erythropus 43
Tringa glareola 42
Tringa nebularia 43
Tringa ochropus 42
Tringa stagnatilis 91
Tringa totanus 43
Troglodytes troglodytes 64
Turdus iliacus 73
Turdus merula 73
Turdus philomelos 74
Turdus pilaris 73
Turdus torquatus 73
Turdus viscivorus 74
Tyto alba 53
- Upupa epops 55
- Vanellus vanellus 41
- Xenus cinereus 91

Література

Антосяк В. М., Довганич Я. О., Павлей Ю. М., Покинйчереда В. Ф., Поляновський А. О., Чумак В. О. Природно-заповідний фонд Закарпатської області (довідник). – Ужгород, 1998. – 304 с.

Баренблат М. А., Баренблат И. А. Новое место гнездования чёрного аиста на Закарпатье // Беркут. – 1995. – Т. 4, вип. 1-2. – С. 33.

Башта А.-Т. В. Загальна характеристика гніздової орнітофауни заплавлних лісів долини р. Боржава: попередні результати // Пріоритети орнітологічних досліджень: Матеріали і тези доп. VIII наук. конф. орнітологів заходу України. – Львів–Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 97-98.

Боднар В. В. До поширення хижих птахів (Falconiformes) в західній частині Закарпатської області // Фауна Східних Карпат: сучасний стан і охорона: Матеріали міжн. конф. – Ужгород, 1993. – С. 102-106.

Боднар В. В. Матеріали по поширенню хижих птахів у Західному Закарпатті // Беркут. – 1995. – Т. 4., вип. 1-2. – С. 14-17.

Войнственський М. А., Кістяківський О. Б. Визначник птахів УРСР. 2-е вид. – К.: Рад. школа, 1962. – Вип. 2371 с.

Гаврись Г. Г. Контрольний список орнітофауни України // Птахи України під охороною Бернської конвенції. – Київ, 2003. – С. 381-391.

Годованець Б. Й. Поширення та чисельність альпійської тинівки в Українських Карпатах // Вестник зоології. – 2000. – № 14. – С. 91-97.

Годованець Б. Й. Сучасний стан популяції беркута (*Aquila chrysaetus*) в Українських Карпатах // Вестник зоології. – 2003. – № 2. – С. 106.

Грабар А. Птаство Подкарпатской Руси // Подкарпатська Русь. – Ужгород, 1931. – Роч. 8. – С. 152-163.

Грабар А. Хижое птаство Подкарпатья // Часопис Подкарпат. О-ва нак. – Унгвар, 1942. – Роч. 8., част. 1-2. – С. 145-181.

Грицак В. М. Освоєння річковим цвіркуном *Locustella fluviatilis* Wolf. поясу передгір'я Закарпатської області // Тези доп. 49-ї наук. конф., присвяченої 50-річчю біологічного факультету УжДУ. — Ужгород, 1995. – С. 35.

Загородню І. В., Чумак В. О., Зерова М. Д. та ін. Тваринний світ // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. – К. 1997. – С. 239-334.

Зубаровський В. М. Фауна України. Хижі птахи. – К: Наукова думка, 1977. – Т. 5, вип. 2. – 332 с.

Кістяківський О. Б. Птахи Закарпатської області // Труды Ін-ту зоології АН УРСР. – Київ, 1950. – Т. 4. – С. 3-77.

Кучеренко М. Я. Новые данные о птицах Закарпатья // Науч. зап. Ужгородського ун-та. Сер. Біологія. – Ужгород, 1953. – Т. 8. – С. 12-14.

Луговой А. Е. Птицы. Фауна Карпатского заповедника. Сер. Флора и фауна заповедников СРСР. – М., 1988. – С. 19-35.

Луговой А. Е. Чёрный гриф в фауне Закарпатской области Украины // Беркут. – 1998. – Т. 7, вып. 1. – С. 132-133.

Луговой А. Е. Сезонные миграции чаек в долине р.Уж и некоторых других местах Закарпатья // Беркут. – 1999. – Т. 8, вып. 1. – С. 98-101.

Луговой А. Е. Птицы и орнитология Закарпатья в XX веке // Пріоритети орнітологічних досліджень: Матеріали і тези доповідей VIII наук. конф. орнітологів заходу України. – Львів–Кам'янець–Подільський, 2003а. – С. 38-48.

Луговой А. Е. Современное состояние популяций птиц естественных участков пойменно-заливных ландшафтов Закарпатья // Беркут. – 2003б. – Т. 12, вып. 1-2. – С. 1-8.

Луговой А. Е. Сезонная динамика насекления птиц урёмы реки Уж (Закарпатская область) и её русла // Беркут. – 2005. – Т. 14, вып. 1 – С. 1-24.

Луговой А. Е., Луговой О. А. Дрозд-рябинник – гнездящийся вид Закарпатской области // Орнитология. – М., 1986. – Вып. 21. – С. 136.

Луговой А. Е., Мателешко Ю. И. Новые изменения в фауне и населении птиц урочища Чёрный Мочар (Закарпатская область) // Праці українського орнітологічного товариства. – К, 1996. – Т. 1. – С. 30-36.

Луговой А. Е., Потіш Л. А. Миграции гусей рода *Anser* в регионе восточных Карпат // Беркут. – 1996. – Т. 5, вып. 1. – С. 71-79.

Луговой А. Е., Потіш Л. А. Материалы к инвентаризации орнитофауны регионального ландшафтного парка “Стужица” // Заповідна справа в Україні. – 1998а. – Т. 4, вып. 2. – С. 24-32.

Луговой А. Е., Потіш Л. А. Гнездовая фауна и численность уликов Закарпатской области Украины // Гнездящиеся кулики Восточной Европы – 2000. Том 1. – М.: Союз охраны птиц России. – 1998б. – С. 103-107.

Луговой О. Є., Потіш Л. А. Гідрофільні птахи озер та стариць Чопської частини Панонської низовини та їх роль в збереженні фауністичного біорізноманіття Закарпатської області // Науковий вісник УжДУ, серія біологія. – Ужгород, 1999. – Вип. 6. – С. 102-107.

Луговой А. Е., Потіш Л. А. Красная книга Украины и птицы Закарпатья // Беркут. – 2004. – Т. 13, вып. 1. – С. 115-122.

Луговой А. Е., Потіш Л. А., Кузьма В. Ю., Гуревич А. В. Основные изменения в составе населения птиц долины р. Уж (Закарпатья) // Беркут. – 2001. – Т. 10, вып. 2. – С. 20-26.

Луговой А. Е., Талпош В. С. Птицы урочища Чёрный Мочар после его мелиорации (Закарпатская область) // Орнитология. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1968. – Вып. 1. – С. 76-79.

Лысенко В. И. Гусеобразные птицы // Фауна Украины. Птицы. – К: Наукова думка, 1991. – Т. 5, вып. 3. – 187 с.

Мазюгинец Я. В. Матеріали до гніздової біології крука *Corvus corax* в Закарпатті // Матер. VII наради орнітологів заходу України. – Івано-Франківськ–Львів, 1999. – С. 62-63.

Портенко Л. А. Очерк фауны птиц Западного Закарпатья // Сб. трудов памяти академика П. П. Сушкина – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1950. – С. 301-359.

Потіш Л. А. Гніздове поширення куликів в долині р.Уж // Матер. І-ї конф. СМОУ. – Луцьк-Чернівці. – 1994а. – С.40-42.

Потіш Л. А. Про причини інвазій вухатої сови (*Asio otus*) в населені пункти // Науковий вісник УжДУ. Серія біологія. – 1994б. – Вип. 1. – С. 102-103.

Потіш Л. А. Матеріали до вивчення орнітофауни басейну р. Тиса //Тези доп. 49-ї наук. конф., присвяченої 50-річчю біологічного факультетуУжДУ, серія біологічна. – Ужгород, 1995. – С. 73.

Потіш Л. А. Птахи роду *Cygnus* на Закарпатті //Науковий вісник УжДУ. Серія Біологія. – Ужгород, 1996а. – Вип. 3. – С. 64-66.

Потіш Л. А. Чубата чернь – новий гніздовий вид фауни Закарпаття // Беркут. – 1996б. – Т. 5, вип. 2. – С. 129.

Потіш Л. А. Анотований список фауни водно-болотних птахів Закарпаття // Науковий вісник УжДУ. Серія Біологія. – Ужгород, 2000. – Вип. 8 – С. 108-113.

Потіш Л. А. Нові знахідки пугача в Закарпатській області // Беркут. – 2003а. – Т. 12, вип. 1-2. – С.46.

Потіш Л. А. Знахідки закільцьованих птахів на Закарпатті // Беркут. – 2003б. – Т. 12, вип. 1-2. – С.164-165.

Потіш Л. А. Міграції сірого журавля (*Grus grus*) в регіоні Східних Карпат // Науковий вісник УжНУ. Серія: Біологія. – 2004. – Вип. 14. – С. 192-195.

Потіш Л. А. Ревізія видового переліку орнітофауни Закарпатської області: стан вивченості, попередній аналіз // Науковий вісник УжНУ. Серія: Біологія. – Ужгород, 2008. – Вип. 23 – С. 120-124.

Потіш Л. А., Годанич О. М. Особливості гніздової екології міської ластівки (*Delichon urbica* L.) у м. Ужгород (Закарпатська обл.) // Наукові основи збереження біотичної різноманітності тематичний. – 2004. – Вип. 5. – С. 241-249.

Потіш Л. А., Луговой О. Є Зміни у видовому складі птахів урочища „Оток”(„Атак”), Закарпатської області // Науковий вісник УжДУ. Серія: Біологія. – Ужгород, 2002. – Вип. 11 – С. 82-85.

Потіш Л. А., Потіш Н. І. Експозиційна колекція птахів зоомузею УжНУ // Науковий вісник УжДУ, серія Біологія. – 2003. – №12. – С.107-110

Степанян Л. С. Конспект орнитологической фауны СССР. – М.: Наука, 1990. – 728 с.

Страутман Ф. И. Птицы Советских Карпат. – К.: Изд-во АН УССР. – 1954. – 331 с.

Страутман Ф. И. Птицы Западных областей УССР. – Львов: Изд-во Львов. ун-та, 1963. – Т. 1: 199 с.; Т. 2: 182 с.

Талпош В. С. До вивчення птахів Закарпатської рівнини // Наземні хребетні України. – К.: Наукова Думка. – 1965б. – С. 92-100.

Талпош В. С. Птицы Закарпатской низменности: Автореф. дис... канд. биол. наук. – Киев, 1969. – 22 с.

Турянін І. І. Хутрово-промислові звірі та мисливські птахи Карпат. – Ужгород: Карпати, 1975. – 170 с.

Фесенко Г. В., Бокотей А. А. Птахи фауни України. – К.: УТОП, 2002. – 414 с.

Червона книга України (Тваринний світ) – К.: Укр. енциклопедія, 1994 – С. 304-370.

Bagyura J. A vándorsólyom (*Falco peregrinus*) fészkelése hazánkban a XX században // Tuzok, 1997. – P. 129-135.

Balla M. Prvé dokázané hniezdenie husi divej (*Anser anser*) na východnom Slovensku // Haja. – Michalovce. – 1988. – (1986-1987) III-IV. – S. 124.

Beres J. Hozzajarulas a Felso-Tisza romaniai szakasza madarvilaganak az ismeretehez // Ornis Hungarica. – 1998. – 8, suppl. 1. – S. 219-223.

Danko S. Prve dolozene hniezdenie kralika ohnivohlaveho (*Regulus ignicapillus*) na Slovensku // Milvus. Zbornik Vychodnoslovenskeho ornitologickeho klubu – Michalovce II – 1985. – P. 33-40.

Danko Š., Darolová A., Krištin A. (eds.) Rozšírenie vtákov na Slovensku. – Bratislava: Veda, 2002. – 688 pp.

Gorban I., Potish L. Spreading Little Ringd Plover and Common Sandpiper in the Western Ukraine // 9th International Waterfowl Ecology Symposium. – Hajduszoboslo, Hungary, 6-12 September 1992. – P. 13-14.

Hrabar A. Ptactvo na Podkarpatské Rusi // Sbornik Zemské Musejni Společnosti v Užhorodé. – Užhorod, 1932. – P. 59-86.

Hrabar A. A feher golya elterjedese Karpataljan 1933 – 34 ben // Aquila. – Budapest, 1934. – O. 145-181.

Hudec K. et. al. Fauna ČSSR. Ptáci – Aves. – Dil. III/1. – Praha: Academia, 1983. – 704 s.

Komarek J. Lovy v Karpatech Praha // Orbis. – 1960. – 307 p.

Magyar G., Hadarich T., Wáliczky Z., Schmidt A., Nagy T., Bankovics A. Magyarország Madarainak névjegyzéke // KTM Természettudományi Hivatal Madártani Intézete, Magyar Madártani és Természettudományi Egyesület. – Budapest-Szeged, 1998. – 202 p.

Mošansky A. Aviafauna Vychodneho Slovenska a katalog ornitologických zbierok Vychodnoslovenskeho Muzea, I časť // Prirodne Vedy. – Zbornik vychodnoslovenskeho Muzea v Košiciach, 1977. – XX. – S. 157-221.

Mošansky A. Aviafauna Vychodneho Slovenska a katalog ornitologických zbierok Vychodnoslovenskeho Muzea, II časť // Prirodne Vedy. – Zbornik vychodnoslovenskeho Muzea v Košiciach, 1978. – XX. – S. 67-179.

Potis L., Stankevic. O. Zimni scitani ptaku na rece Uz v Uzhorode (Ukrajina) v roce 1994/95 // Zpravy CSO Praha 1997. – 44. – P. 15-16.

Людвіг Адальбертович Потіш (нар. 05.04.1969 р.), к.б.н., доцент кафедри ентомології та збереження біорізноманіття Ужгородського національного університету. Кандидатську дисертацію захистив у 2000 р. Наукові інтереси – фауна хребетних Карпатського регіону, збереження біотичного різноманіття. Сьогодні його науковий доробок нараховує близько 70 публікацій, опублікованих в Україні, Росії, Угорщині, Чехії, Великобританії. Автор навчальних посібників з екології, співавтор монографії про фауну ссавців Закарпатської області. Л. А. Потіш – учасник численних наукових і науково-практичних конференцій, у тому числі й міжнародних. Брав участь у роботі двох орнітологічних експедицій з вивчення міграцій птахів Балтійського регіону та експедиціях угорського орнітологічного товариства. Учасник чотирьохсторонньої міжнародної робочої групи з вивчення басейну річки Тиса. Член наукової ради РЛП „Зачарований край”.

У 1999 році пройшов стажування за програмою „Екологія” Інформаційного Агентства США. Як орнітолог, зоолог, був залучений до виконання низки міжнародних проектів.

Головний мисливствознавець Закарпатської обласної організації УТМР, голова Закарпатського осередку федерації мисливського собаківництва України.